

Verbroken cirkel

Frits Wols

bron

Frits Wols, *Verbroken cirkel*. Vaco, Paramaribo 1992

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/wols001verb01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

Deel I

1

De Askania zocht haar weg tussen dolfinen en zeewier. Het enorme passagiersschip van de Italiaanse maatschappij Siosa Grimaldi stoeide met de golven. In dit gedeelte van de oceaan zag het water groen, glazig groen, zoiets als het binnenste van een ‘kersepit’- knikker.

Rolf leunde tegen het meertouw aan. De horizon steeg en daalde op het geraas van scheidend water. Terwijl de muziek van Chubby Checker over het dek schalde, zoog hij aan een peukje. De kringelende kolommetjes die uit zijn mond dansten, vormden door de vaart van het schip spoedig één geheel met de zilte zeelucht.

Rolf had plotseling besloten Suriname te verlaten. Zijn verblijf in het dorpje Tamarin had hem het gevoel gegeven dat hij achtergebleven was bij de rest van zijn collega's. In Nederland zou hij zich kunnen revancheren. Hij mikte zijn peukje op het wit van een golf. Het werd terstond onherkenbaar in de turbulentie erom heen.

‘Nu al heimwee, Rolf?’ klonk het achter hem.

‘Hé Syatu, yongu!’ Hij had Syatu niet horen komen. Ze leunden over de verschansing en genoten van de frisse zeelucht. Syatu was de bijnaam die zijn vriend, vanwege zijn beperkte lengte gekregen had. Hij wist niet beter dan dat hij bij zijn vrienden bekend stond als Syatu. Wel deed hij zijn uiterste best om door judolessen het een en ander te compenseren.

‘Je voelt je in een totaal andere wereld hè,’ sprak Syatu, terwijl hij vergenoegd in zijn handen wreef.

‘Het is ook een andere wereld!’ antwoordde Rolf. ‘Je moet het bekijken als een leegte, een rustpunt in een meditatie-oefening. Belanden in een nergensgebied, waar je jezelf vindt, waar niemand je hoeft te storen in je overpeinzingen, waar je geen verantwoordelijkheidsgevoel hoeft op te brengen. Deze wereld, deze sprookjesachtige wereld Syatu, bevalt mij.’

De mannen slenterden naar de lounge elk met zijn eigen gedachten, samen zich afvragend wat hen na deze reis te wachten stond. Dan zou het antwoord moeten volgen op de vragen die ze zich aan

boord van het schip stelden. Dan zou het peukje niet in het speelse water terechtkomen, maar in de smeltende sneeuw, ergens op een Rotterdams trottoir.

Tijdens het kaartspel hoorde Rolf een jongeman naast hem aan een vriend vragen:

‘Ee, John, heb je al een winterjas?’

De aangesprokene wendde zich geïrriteerd tot de vraagsteller en trok zijn mondhoeken omlaag, daarbij een lichte stulping van zijn onderlip forcerend, knikte enkele malen taxerend naar de in strakke kleding gestoken nieuwsgierige en antwoordde toen minachtend: ‘Hoe bedoel je, winterjas? Maar dat koopt toch de een of andere meid voor mij als ik in P'tata ben. Zulke stomme dingen moet je mij niet vragen, man.’

Enkele omzittenden - duidelijk van dezelfde denkgerichtheid - grinnikten wat. Een naar schatting vijftienjarige knaap schoof dicht bij de spreker en wachtte vol verlangen op de voortzetting van het gesprek. De spreker was echter in verwarring gebracht door de overdreven aandacht die hij kreeg en bestelde zonder enige uitleg een rondje voor het hele gezelschap bij de bar, daarbij een Havanna opstekend. Deze daad leidde kennelijk in voldoende mate de aandacht van de Hollandgangers af, want de conversaties richtten zich op minder onthullende toespelingen dan die welke de gulle Surinamer had geuit.

Naarmate ze het eiland Madeira naderden, werden de dagen korter. De matrozen waarschuwden de uit de tropen afkomstige passagiers, dat ze liever een beetje warmer gekleed het dek op konden gaan. Rolf en Syatu hadden zich al goed aangepast. Vaak moesten ze hun hut verlaten, omdat een kamergenoot die het met een Franse of Jamaicaanse had aangelegd, zo nodig moest. Zelf hadden ze vaak gesprekken met deze meisjes, maar verder gingen ze niet. Deze ‘dames’ zagen er niet bepaald fris uit en de meeste hadden een vriendenkring waar men liever in een boog omheen liep. Niet zelden lagen deze louche figuren met hun benen omhoog op een bank in de lounge en peuterden met een dolk aan hun nagels. De Surinaamse jongens die ze aandurfded waren dan ook minstens van hun soort. Het was dan ook niet verwonderlijk dat er vaak relletjes losbraken. Eens was het zelfs zo erg dat enkele officieren er met getrokken pistolen aan te pas moesten komen om erger te voorkomen.

Over het eten waren de Surinamers, dus ook Rolf, het helemaal niet eens. Koken met olijfolie was niet bepaald een Surinaams gebruik en iemand uit de tropen gebruikte veel zout en peper. De Italiaanse koks echter dachten dat ze alleen met Europeanen te doen hadden, want het eten viel de Surinamers erg tegen. Bovendien kregen de Franse passagiers bij iedere maaltijd wijn aangeboden, terwijl de anderstaligen dit aperitiefje moesten ontberen. Allemaal zaken die de stemming onder Rolfs landgenoten niet beter op maakte. Toen op een avond alle Surinamers het eten weigerden, kwam de kapitein erbij om te luisteren naar de klachten van de heetbloedige mannen. Hij besloot het advies van twee ervaren Surinaamse koks ter hand te nemen en zo kregen de mannen voortaan smakelijker te eten. Maar dat duurde niet lang, want na Madeira, waar er flink wat Portugese hoertjes bezocht werden, en Lissabon waar velen als het ware de bordelen ingesleurd werden, scheidden zich de wegen van de Frans-, de Engelsen de Nederlandstaligen. In Cherbours werd er overnacht en de volgende morgen stapte Rolf met een veel kleiner en rustig geworden groep, die schuchter het grote leven op zich af zag komen, in een trein naar Parijs. Daar werd er wederom overgestapt en in de avond zagen ze de eerste vlakke velden van het Hollandse landschap, hen zo bekend door de eerste kennismaking met de boekjes van Ot en Sien, jaren geleden, toen ze nog broekjes waren in het verre Suriname.

2

Rolf wist precies waar hij terecht kon. In Rotterdam zat zijn broer, Ferdie, op de HTS. Ferdie had nog maar één tentamen voor de boeg en zou daarna naar Suriname terugkeren. Hij had met zijn hospita afgesproken dat Rolf gedurende de eerste weken bij hem op kamers zou logeren. Rolf zou wel evenveel moeten betalen als zijn broer, maar dat gaf niet. Rolf had genoeg geld en bovendien ook goede referentiebrieven bij zich die hem aan een geschikte baan in het onderwijs zouden moeten helpen.

Toen de trein het station binnendreunde, keek Rolf dan ook vol verwachting uit naar zijn broer. Hij zag een Hollander met een vette snor naar zijn coupé wijzen. Naast deze man herkende hij zijn broer. Hij nam vlug afscheid van Syatu die helemaal naar Amsterdam ging en stapte toen uit. De verwelkoming was hartelijk en Rolf raakte niet uitgepraat over zijn reis. Toen hij een taxi wilde nemen, vroeg zijn broer hem of hij gek was.

‘Dat doe je toch niet man? Je pakt gewoon een tram. We wonen nog geen drie straten verder.’

Even later gingen ze met een vrijwel lege tram naar huis. Het was de Graaf Florisstraat in Rotterdam West. De huizen maakten een vreemde indruk op hem. Rolf vroeg zich af waar een huis begon en waar het eindigde. Het enige wat hij zag was een aaneenschakeling van gevels, allemaal even grijs. De daken waren niet van zinkplaten maar van dakpannen. Het was alsof al dit grijs op een indringende manier op hem afkwam. Wat een tegenstelling met de fleurige op zichzelf staande huizen in Suriname. Bij de hospita hoefden ze niet aan te bellen, de deur stond op een kier. Een steile trap, bekleed met een langwerpige mat, van het soort dat Rolf in Suriname alleen in kerken tegenkwam, voerde hen naar de eerste verdieping, waar een zeer vriendelijke, maar nieuwsgierig uitziende dame van rond de veertig hen opwachtte. Zeer tot zijn verbazing werd Rolf verwelkomd met een kus op de mond. Hij wist niet hoe hij het had, maar besloot niets meer vreemd te vinden in dit land en zich zo snel mogelijk aan te passen.

‘En denk erom Rolf, dat je mij mama noemt hoor, want zolang je in Holland zit ben ik je mama.’

Nou deze raad (of was het een verzoek) van de hospita wilde Rolf wel met enige moeite opvolgen. Hij vond het allemaal wel een beetje kinderachtig, maar ergens was het toch leuk om zo opgenomen te worden in een gezin. Het viel hem op dat er enorm veel koffie gedronken werd en hoewel hij liever een koud biertje had, durfde hij er niet voor uit te komen.

En zo gebeurde het dat Rolf op deze eerste avond in Nederland tegen een uur of twaalf naar bed ging met een heleboel nieuwe indrukken, en vastbesloten om het in dit land te maken.

Hij had zich juist onder de dekens genesteld, toen de deur openging. Het was zijn hospes die hem op het hart drukte vooral niet meer naar het toilet te gaan wanneer iedereen al in bed lag, aangezien dat nogal storend was.

‘Tja, dat had ik vergeten te zeggen, Rolf,’ verontschuldigde zijn broer zich.

In de ochtenduren moet je ook niet te veel lawaai maken bij het wassen, want dat is typisch Surinaams, maar hier steken de mensen hun vinger niet in de keel.

Rolf viel van de ene verbazing in de andere. Hoe bestond het dat men niet eens gorgelde? Dan zat je toch met al dat vuil in je keel? Nou ja, hij zou het gewoon een beetje zachter doen. Op het geplaveide troittoir hoorde Rolf stappen. Met het wegtikken van die stappen zonk hij weg in een andere wereld: zijn eigen Surinaamse wereld.

De volgende dagen waren voor de onderwijzer erg druk.

Hij schreef zich in op het stadhuis, meldde zich bij de gemeente voor een baan bij het lager onderwijs en schreef zich in op de Nuts Akademie voor een opleiding tot leraar Handelswetenschappen. Verder kocht hij geschikte winterkleren en probeerde zoveel mogelijk de stad te verkennen; daarbij nam hij de toren van het Stadhuis en het Centraal Station als oriënteringspunten. Binnen enkele weken kende hij de belangrijkste straten. Hij werd op proef geplaatst op drie scholen die hij afwerkte. Tenslotte kwam hij terecht in Spangen, een volgens sommigen nogal vreemde buurt waar men geen cafe's duldde. Rolfs observaties leerden hem echter dat er aardig wat a- sociale figuren daar woonden. Eens werd hij zelf uitgedaagd door een boze vader die vond dat hij met zijn ‘vuile teringvingers’ van zijn zoon moest afblijven.

Zoonlief was reeds vele malen aan dezelfde arm geopereerd en lag vaak in het ziekenhuis, vandaar dat hij ongeveer alles mocht van zijn vader. Niet alleen thuis, maar ook op school. Weer een andere vader zag Rolf niet voor vol aan. Eens stapte hij de school binnen en probeerde de onderwijzer, tegen de rekenmethode in, zijn eigen manier van uitleggen duidelijk te maken. Rolf stond er gewoon versteld van hoeveel durf de mensen hadden.

Op ouderavonden had het schoolhoofd nauwelijks wat te vertellen. De oudercommissie regelde alles en bepaalde zelf of een leerkracht al of niet geschikt was. En dan was er nog in eigen kring een soort verrader die bij de ouders ging slijmen omdat hij schoolhoofdambities had. Voordat een circulaire de ouders bereikt had, wist de hele buurt al wat voor plannen de schoolleiding maakte. Tenslotte werd hij brutaal aangesproken door de ouders van leerlingen waar hij niet over de vloer kwam, zodat hij al gauw een andere koers begon te varen. Toen mochten collega's de kastanjes voor hem uit het vuur halen.

Hoewel hij op drukke winterochtenden met moeite een plaatsje in de tram kon bemachtigen, vond Rolf het best gezellig. De verlichte etalages en de kerstboomstalletjes waren zeer aantrekkelijk en in de avonduren maakte Rolf vaak een wandelingetje om de vele artikelen die er te koop waren te bezichtigen. Zo raakte de Surinamer langzamerhand ingeburgerd in zijn nieuwe omgeving.

3

Hoewel Rolf zich aardig had aangepast en zich thuis begon te voelen in Nederland, waren er toch dingen die hem flink hinderden. Op een avond kon hij zich niet langer inhouden. ‘Verdomme, het is me ook een rotboel hier!’ schreeuwde hij.

Iedere keer als hij tot laat in de nacht gestudeerd had en hij dan nog naar de w.c. wilde, maakte de hospita hem een standje. Hij moest er maar voor zorgen vroeger naar het toilet te gaan, aangezien zij steeds in haar slaap gestoord werd.

‘En als u denkt dat ik hierheen ben gekomen omdat mijn land geen werk voor me heeft, dan heeft u het mis. Mijn vader is onderchef van een der grootste warenhuizen in Suriname. U moet niet zeuren. Nu eens mag ik geen meisje op mijn kamer dan weer mag ik mijn kleren niet over de stoelen hangen. Wat gaat dat alles u eigenlijk aan? Ik betaal u toch goed en ik mag in ruil daarvoor toch zeker wel een beetje privacy hebben?’

‘Waar heeft u het toch over?’ zei de vrouw quasi verbaasd. ‘Ik heb het geen moment over uw afkomst gehad. In mijn huis, let wel in mijn eigen huis, mag ik toch zeker ook wel iets te zeggen hebben? Ik geloof niet dat ik u rekenschap hoeft te geven omtrent de regels die ik nageleefd wens te zien. U moet nou niet denken dat ik aan uw gezicht kan zien uit welke familie u komt. U bent onderwijzer, maar het interesseert mij echt niet wat uw vader is. Of dacht u soms dat ik u anders zou behandelen dan de classificeerders die uit Suriname komen? Ik kijk wel uit.’

Rolf was van zijn stuk gebracht. Hij besefte nu zelf ook dat hij te hard van stapel gelopen was. Eigenlijk voelde hij zich ook al een paar dagen rot. Hij wist zelf niet hoe dat kwam. Op de cursus die hij volgde ging het niet slecht. Neen, hij moest het misschien toch bij zichzelf zoeken.

‘Sorry,’ zei hij zacht, ‘ik geloof dat ik liever niet met mijn afkomst te koop moet lopen. Ik hoop dat u mij begrijpt.’

‘Het is al in orde jongen,’ antwoordde ze gemoedelijk. ‘Jullie Surinamers zijn zo gauw op je teentjes getrapt en jullie zoeken het vaak waar je het niet zoeken moet.’

Maar kom, mijn ogen zijn vermoeid. Slaap ze.'

Rolf beet op zijn onderlip. Natuurlijk! Ze had hem weer op een mooie manier de mond gesnoerd. Die verdomde vlotheid van deze mensen. Dat kon hij niet verdragen. Hij had er zo'n hekel aan dat ze op alles een pasklaar antwoord wisten. Je kreeg geen kans met je onhandige tong je gedachten onder woorden te brengen. Waarom had hij maar niet gezegd dat ze aan een vorm van neurose leed en dat ze daarom zo licht sliep. Terwijl hij naar zijn kamer terugliep, dacht hij na over de woorden van zijn hospita. Gelukkig was het niet op een scene uitgelopen. De komende dagen moest hij zich maar koest houden. Door een vervelende houding te etaleren zou hij zijn verblijf bij deze hospita in gevaar kunnen brengen.

Rolf kleedde zich uit, trok zijn pyama aan en kroop onder de dekens. Hij kromde zich toen hij merkte dat zijn voeten bloot kwamen te liggen. Langzaam zakte hij weg in een onrustige slaap.

In de weken die volgden was de Surinamer erg gespannen. Overal waar hij kwam, gebeurde er iets waaraan hij zich ergerde. Zo stapte hij eens een cafe binnen en bestelde een glaasje bier. Omdat hij nog niet zolang in Nederland was, kon hij geen onderscheid maken tussen nette en minder nette zaken. Eigenlijk zagen al die cafes er even netjes uit. Niet zoals de beruchte kroegjes in Suriname, waar je al van op een afstand kon zien dat er iets niet pluis was. Het feit alleen dat iedereen in Nederland in een colbert rondliep, terwijl men in Suriname gedwongen was minder kleren aan te trekken, vanwege de hitte, werkte zo verwarrend op de onwennige immigrant. Het zou nog zeker een tijdje duren alvorens hij de straatwerker van de onderwijzer zou kunnen onderscheiden. Rolf nipte aan zijn glas. Hmm, niet gek, dacht hij. Hij leste met enkele flinke slokken zijn dorst en bestelde nog een biertje. Op dat moment zag hij een goeditziende veertiger de ober wenken. Ze bespraken iets op fluisterende toon. Vervolgens tapte de man achter de bar het bier, liep op Rolf toe en zei: 'Dit zal ik niet in rekening brengen. U krijgt het van die meneer daar.' Rolf was wel het een en ander gewend in Suriname, maar dat een wildvreemde hem een pils ging aanbieden en liefst op zo'n geheimzinnige manier, dat begreep hij niet zo goed. Hij dacht meteen aan situaties waarvan hij helemaal niet gediend was. Hij weigerde beleefd het bier, maar de ober vertelde hem dat het in

Nederland een doodgewone zaak was dat iemand een vreemdeling bij wijze van sympathie iets aanbood.

Na de woorden van de ober was Rolf weer op zijn gemak gesteld. Hij hief zijn glas in de richting van de gulle heer en dronk van het heerlijk schuimende vocht. Nu voelde hij zich tenminste een beetje prettiger. Zoiets moest eigenlijk vaker gebeuren. Daar knapte je van op. En dan te bedenken dat thuis die vervelende hospita hem met een kopje koffie zat op te wachten. Neen, van koffie moest hij niets hebben. Een lekker biertje, dat deed je veel vergeten. Zijn gedachten gingen terug naar Suriname. Hij zag zichzelf in de Brutusclub met een paar aardige meisjes; zalige muziek, allemaal vrienden die elkaar kenden, wiegende heupen en schuifelende voeten over de dansvloer. Verdorie, dit alles behoorde nu tot het verleden. Nu moesten de jongens hem eens zien. Zo moederziel alleen in een kroeg vol onbekende gezichten als maskers. Gelukkig dat het bier hier hetzelfde was als in de Brutusclub. Een schrale troost.

Hij werd zich plotseling bewust van de aanwezigheid van een figuur naast hem. Hij keek langzaam op en zijn blik ontmoette die van de man van wie hij het glaasje bier gekregen had. Groot en breed stond daar de Rottendammer. In zijn ogen lag de glazige schijn van iemand die net iets teveel gedronken had. Toch schommelde de zwijgende toeschouwer helemaal niet op zijn benen. Integendeel: de wijde stand verried een zekere stabiliteit welke Rolf even deed twijfelen aan de goede bedoelingen van zijn weldoener.

‘Excuseert u mij even, meneer,’ begon de vreemdeling, ‘maar bent u geen Curaçaoënaar? Ik bedoel, u spreekt toch papiamento, niet?’

Rolf keek de man een poosje aan. In dit land kun je je ware afkomst beter voor jezelf houden, had een vriend hem verteld. Aan de andere kant wilde hij altijd eerlijk blijven tegenover zichzelf en zijn land. Hij schudde zijn hoofd en sprak op de lijkige toon, eigen aan heel wat pasaangekomenen uit zijn land:

‘Ik ben Surinamer, meneer!’

‘Zo, Surinamer, dat is nou toevallig! Bij mij op de werkplaats heb je al twee Surinamers. Fijne jongens hoor. Zulke kerels!’ Hij hief zijn duim met een wijds gebaar omhoog en raakte daarbij haast de lijn waarmee een binnenstappende dame haar poedel tot gehoorzaamheid rukte. Terwijl hij plaats nam op de stoel naast Rolf zei hij: ‘U hebt toch geen bezwaar dat ik u gezelschap hou, hè.

Tenslotte ben ik geen twintig meer en het staan maakt mij te groot naast jou. Neem me niet kwalijk, maar het is toch prettiger als we mekaar tutoyeren, niet? Hier in Holland houden wij niet van dat stijve gedoe.'

Rolf liet de man rustig praten en reageerde slechts met een verlegen glimlach. Toen hij merkte dat er geen bier meer op tafel stond, bestelde hij nog twee glazen. Zijn metgezel drong er bij de ober op aan ook deze bestelling op zijn rekening te plaatsten. Rolf ontspande zich en begon het een en ander over zichzelf te vertellen. 'Drie maanden geleden ben ik hierheen gekomen met de Siosa Grimaldi. Zo'n Italiaanse lijn. Niet dat het mij in Suriname slecht ging, maar ik had zoveel gehoord over de studiemogelijkheden hier, dat ik persé een kijkje wilde nemen.'

'Ach, dat zeggen jullie allemaal man, dat het jullie daar best beviel. Kom nou, ik ben ook niet van gisteren. Ik lees ook wel de krant. Soekarno heeft er de boel in de war geschopt en nu zitten jullie te kijken hè? Nu is Nederland goed genoeg voor jullie.'

De plotselinge verandering in de toon van de spreker had een averechts effect op Rolf. In plaats van zich kwaad te maken antwoordde hij rustig: 'Ik vrees dat u zich vergist, meneer. Wij hebben niets uit te staan met Soekarno. Onze premier is Pengel. Bent u niet in de war met Oost-Indië?'

'Nou ja, je begrijpt me wel. Als het je daar zo goed ging, was je niet hier gekomen. Hier heb je immers alles tegen. De kou, de mentaliteit van de Hollander, je moet je aanpassen, noem maar op. En toch zie je maandelijks de schepen vol Surinamers het land binnenvaren. Is het dan niet om het geld?'

Rolf wist, dat hij deze man moeilijk kon uitleggen hoe arm zijn land was aan goede studiefaciliteiten, terwijl Nederland zoveel mogelijkheden bood. Over de duizenden rijke Surinamers die hier hun vakantie kwamen doorbrengen, over de evenzovele studenten die naar dit land kwamen, kon hij maar liever zwijgen. Er viel niet te praten met iemand die al bij voorbaat bevooroordeeld was over Surinamers. Hij ledigde zijn glas en wenkte de ober.

'Ga je nu al afrekenen?' vroeg de rijzige figuur weer. 'Zo zijn ze nu allemaal hè,' pufte hij tegen de ober, die het raadzamer vond om te zwijgen en geen blijk van solidariteit te geven.

'Enfin, jongeman,' herstelde de man zich. 'Wat zal ik zeggen. Ze begrijpen je altijd verkeerd, de vreemdelingen, altijd. Maar zeg... als je denkt, dat we hier in Amerika zitten, dan vergis je je toch even, hoor! Als je denkt, dat ik je om je huid een plisje heb aange-

boden, als je denkt ..eh ..eh .. dat ik jouw soort niet moet ... nou ja, laat maar ... verdomme!’

De kwaadheid die in Rolf opkwam zakte weer weg en zijn vuisten ontspanden zich toen de grote vent zich terugtrok met het gebaar van ‘laat maar lopen’.

De student haastte zich het café uit en nam zich voor dergelijke drankgelegenheden in de toekomst te vermijden.

In het gebouw van de A.M.V.J., een studentenvereniging, zaten enkele Surinamers en Antillianen gezellig te bomen. Nu en dan verscheen even het hoofd van een landgenoot in de deuropening om snel weer te verdwijnen, wanneer de speurende ogen niet hadden gevonden waarnaar gezocht werd. Hier en daar werd een glaasje ingeschonken terwijl een enkeling geconcentreerd zat voor een stencil.

‘E Kera, fa?’ informeerde een kleine man met een sikje. Hij stapte lachend op Rolf toe en stak zijn hand uit. Deze keek verrast op en probeerde zijn mondhoeken ook tot een lach te plooiën, maar herkende de Surinamer niet, die hem zo joviaal gegroet en naar zijn welzijn gevraagd had.

‘E fa?’ antwoordde hij met een wedervraag, krabde zich toen achter de oren en vroeg vervolgens: ‘Maar luister, vriend, ik kan je niet helemaal plaatsen, help mij nô. Waar hebben wij elkaar voor het eerst ontmoet?’

De man deed verontwaardigd een stap achteruit. ‘Zie je dit soort dingen, jongen, dat is de fout van ons Surinamers. Deze man heeft met mij gespeeld daar bij Bakawerfi in Paramaribo en nu doet die man alsof hij mij helemaal niet kent.’ Even kreeg Rolf medelijden met hem. De man had hem zeker voor iemand anders gezien. Het feit, dat hij hem Kera had genoemd, zei al genoeg. Hij merkte op dat hij geen Kera heette, maar Rolf.

‘Dat geeft niet!’ schreeuwde de teleurgestelde landgenoot. ‘Ik weet ook niet meer hoe je precies heet, maar ik weet wel, dat we je altijd Kera noemden vooral op het voetbalveld.’

Rolf was wel erg gesteld op voetballen, maar zelf deed hij er niet veel aan. Geboren in het district, werd hij pas op zijn elfde jaar naar Paramaribo gestuurd. Daar had hij weinig tijd om te spelen. Ijverig studeren om de stadskinderen bij te houden was zijn grootste zorg geweest.

‘Kom man, forget it,’ troostte een derde persoon, die de hele scene had meegemaakt.

‘Ik snap niet waarom je je drukt gaat maken over zo'n gek ding. Als de man je niet meer wil kennen, bekijkt hij het toch! Weet je niet dat er in dit land heel wat landgenoten zitten die elkaar zoveel mogelijk ontwijken? Eenmaal in Nederland herken je je eigen mensen niet terug jongen. Meestal worden ze ‘bakras.’ Het laatste woord was niet erg gelukkig gekozen. En dat wilde Rolf toch wel even duidelijk maken aan die vent die het had opgenomen voor de andere. Dat hij zijn best deed zich in dit land aan te passen, was normaal. En dat was het gunstigste geval. Snel in de gevangenis belanden of ergens als ‘bodyguard’ fungeren voor een Rotterdamse schone met alle gevaren daaraan verbonden, was een even grote mogelijkheid.

‘Luister, amigo,’ begon Rolf rustig. Daarbij keek hij onafgebroken naar zijn tegenstander. ‘Ik wil je even vertellen dat ik mij geen “bakra” voel. Je zou er dus wel goed aan doen voortaan beter op je woorden te letten.’

‘Yongu no lul!’ reageerde de aangesprokene fel, waarmee hij wilde aangeven dat hij geen last van Rolf moest ondervinden. Deze liet zich echter niet zomaar afsnauwen. ‘Vertel me alsjeblieft niet dat ik niet moet lullen man, want dat hoeft ik niet te nemen. Je weet heel goed wat het betekent wanneer je iemand voor “bakra” uitmaakt. Iedereen zal gaan denken dat ik mij als een Europeaan voel. Het zal verder verteld en zelfs naar Suriname overgebrieft worden. Je moet één ding niet vergeten: ik ben Surinamer en dat blijf ik mijn hele leven. Ach, eigenlijk ben ik je helemaal geen verklaring schuldig en ik doe het dan ook alleen, omdat hier heel wat andere Surinamers zitten. Maar okéé, laten we het maar hierbij laten.’ Rolf wilde zich omkeren en naar zijn plaats terug lopen. Op dat moment werd er op zijn schouder getikt. Toen hij opkeek, voelde hij een vuist in zijn maagstreek. Het volgende ogenblik lag hij voorovergebogen op de vloer. Voor hem stonden de twee mannen met wie hij zo sportief had willen redeneren over zijn identiteit. Kreunend stond hij op. De man met het sikje lachte vals. De grotere keek loerend naar Rolf en wreef met zijn linkerhand over zijn rechtervuist. Ondertussen waren de andere Surinamers en Antillianen samen gestroomd en probeerden de agressieve vechtjas te verwijderen. Dit nam hij niet en het duurde niet lang of de stoep voor het gebouw was veranderd in een slagveld. Enkele passerende Antillianen, die dachten dat hun landgenoten in gevaar verkeerden, snelden de Curaçaoënaars te hulp. Rolf had zich juist in het gevecht gestort, toen de politie

verscheen, die de groep uit elkaar dreef. Rolf maakte dat hij weg kwam. Grappig, dacht hij, dat een enkel woord zo'n vechtpartij had kunnen veroorzaken. Voortaan zou hij zijn vrienden met zorg moeten kiezen, peinsde hij. Als hij er tenminste nog vrienden op na zou houden. Zijn broer was al naar Suriname teruggekeerd en dus zou hij zijn eigen boontjes moeten doppen.

4

Het avontuur bij de studenten had Rolf rustiger gemaakt. Hij vermeed zoveel mogelijk het gezelschap van zijn landgenoten. Daarmee vervulde hij ook de wens van zijn ouders die hem op het hart hadden gedrukt zo weinig mogelijk het gezelschap van Surinamers op te zoeken.

Schade leverde deze raad niet op, al voelde hij zich wel bijzonder eenzaam. Thuis, bij zijn hospita, was het ook niks. De belangstelling van de vrouw ging uit naar zulke onbenullige zaken, terwijl haar man er haast nooit was en wanneer hij zijn gezicht wel liet zien, was hij zo stil als een dooie papegaai. Een enkele keer als er een fuif georganiseerd werd in Delft of in het gebouw op de veemarkt in Noord, ging hij erheen. Wanneer een vriend naar hem toekwam om een babbeltje te maken, voelde hij weer de Surinaamse sfeer, maar hij waakte ervoor al te veel over zichzelf te vertellen.

‘Hoe het met de studie gaat?’ placht hij dan te herhalen op de vraag van zijn gesprekspartner. ‘Niet gek. Het werk? Och ja, valt wel mee. Een beetje aanpassen natuurlijk hè. Over het algemeen verder niets te klagen.’

Zo poeierde Rolf de lastige vragenstellers van zich af. Gauw genoeg voelden ze aan, dat hun overdreven belangstelling niet veel zou opleveren en lieten ze hem met rust. Eigenlijk ging het niet zo best met zijn studie. Daarvoor was zijn hoofd te veel bij de mensen in Suriname, die hij had achtergelaten. Zijn moeder, zijn vader, de vele broers en zusters. Als hij terug kon gaan zonder een diploma zou het hem niet schelen, maar ja, de familie. De kennissen, die er maar steeds op uit waren om te weten te komen wie van de jongens uit Nederland hadden gefaald. Het was een kwestie van eer. Familie-eer, wel te verstaan, want als iemand faalde en hij voelde het zelf niet aan als mislukking, zou het eigenlijk toch niks uitmaken? Maar juist het feit dat honderden mensen in je land reikhalzend uitkeken naar je terugkomst als een ‘man in de maatschappij’, werkte als een obsessie op de meeste ‘mislukte’ jongeren in Nederland.

Rolf kende dergelijke situaties heel goed. Om deze reden vooral liet hij zich zo weinig mogelijk uit over de resultaten die hij boekte.

Ondertussen was hij goede vrienden geworden met zijn hospita. Als zij iets nodig had, hoefde zij het niet tweemaal te vragen. Zij van haar kant kwam hem tegemoet met een heleboel kleinigheden. Hij hoefde niet meer naar de wasserette te lopen om zijn vuile kleren af te geven. Dat deed zij met heel veel genoegen. Kreeg hij een doos uit Suriname, dan deelde hij altijd de inhoud met haar. Zelfs de ‘beruchte’ gezouten vissoorten, die een scherpe geur verspreidden, mocht hij nu en dan in haar keuken bakken. Als het maar niet te vaak gebeurde. Deze grotere vrijheid had echter ook zijn consequenties. Zijn brieven werden voortaan, aangetekend of niet, door haar ontvangen. Zelfs de meest subtiele zaken die er op de velletjes besproken werden, kreeg ze nu in handen. Als haar nieuwsgierigheid maar even de overhand kreeg, zou zij heel wat over Rolf te weten komen. Rolf was zich daarvan wel bewust, maar kon het niet over zijn hart krijgen een postbus aan te vragen of zijn brieven op een ander adres te laten bezorgen.

Op een middag kwam hij thuis van het werk. Gewoonlijk bleef hij in de middag op school rondhangen, maar aangezien hij nog enkele brieven wilde schrijven, koos hij voor de sfeer van zijn eigen kamer. Toen hij in zijn kamer was, merkte hij dat de gordijnen dichtgeschoven waren. Dat deed hij nooit. Zijn spullen waren op hun plaats. Vreemd, dacht hij. Waarom waren de gordijnen dichtgetrokken? Er viel niets ongewoons te bespeuren. Niet aan zijn bed, niet aan zijn koffer, niet in de hang- en legkast.

Opeens ging hem een licht op. De geur in zijn kamer. Ja, de geur die er hing... Er zat iets in de kachel. De kolen brandden! Overdag brandde in zijn kamer nooit de kachel. Rolf greep een nijptang en deed hiermee het kacheldeurtje open. De rook sloeg hem in het gezicht. Vlug klapte hij het deurtje weer dicht. Toen opende hij het onderste schijfje en prikte met de pook in de inhoud van de bak. Er zat alleen wat papier in, geen kolen. De hospita moest dus in zijn kamer geweest zijn om papier te verbranden. Maar waarom eigenlijk? Hij keek naar de prullenmand. Die stond nog half vol in een hoek. Dat was vreemd. De vrouw had iets verbrand. Iets, dat in de papiermand een verkeerde

plaats gevonden zou hebben. Misschien een brief? Een brief van de hospita? Neen, te onwaarschijnlijk dat ze in Rolfs kamer zou komen om haar brief te verbranden. Blijft dan over een brief uit Suriname, voor hem bestemd ... Wat moest hij doen? Naar haar toe gaan en om een verklaring vragen? Neen, ze zou hem zoals altijd overtroeven. En als bleek dat zij onschuldig was, dan zou dat invloed kunnen hebben op hun relatie. Rolf liep terug naar de kachel en bekeek de brandende resten van het bundeltje papier. Hij zag er geen enveloppe bij. De dunne velletjes waren met een typemachine beschreven.

‘Hmm,’ bromde Rolf. Uit Suriname kreeg hij nooit een getypte brief. Voorzichtig probeerde hij een stuk papier uit het vuur te halen. Dat lukte hem niet omdat het één massa was. Waarschijnlijk had dat mens een erg grote prop in de vlammen geworpen. Zou het dan nog iets belangrijks kunnen zijn? Rolf ging erbij zitten, met zijn hoofd in zijn handen en merkte niet eens dat de hospita zijn kamer binnengekomen was. ‘Waar zit je zo aan te denken?’ klonk haar zachte stem. ‘Toch geen heimwee?’

Rolf sprong op, keek de vrouw recht in de ogen aan en zei vertwijfeld: ‘Heeft u soms papier in mijn kachel verbrand?’

‘Ja jongen, is er iets?’

‘Nee, ik vond het alleen maar een beetje raar, dat de kachel brandde, terwijl ik niet thuis was. Bovendien is mijn papiermand nog vol met prullen. Eerlijk gezegd keek ik er dus vreemd van op.’

‘Ach, Rolfje,’ begon ze nu, ‘waarom ben je toch zo wantrouwig? Wil je weten, wat ik in de kachel verbrand heb? Een paar oude liefdesbrieven die ik heel vroeger van een jongen kreeg. Vandaag ontdekte ik ze. Ik vond het veiliger ze in jouw kachel te verbranden, omdat ik weet dat mijn man nooit in je kamer komt. Mocht hij plotseling thuis komen, zoals jij nu gedaan hebt, dan zou hij mij niet op heterdaad kunnen betrappen. Snap je het nu, mijn jongen?’

De spanning op het gezicht van Rolf verdween. Hij lachte even. Natuurlijk! Het lag voor de hand, dat de vrouw haar oude liefdesbrieven had verbrand. Die kon ze niet in de mand stoppen.

‘Het is allemaal vóór mijn huwelijk met Karel gebeurd,’ legde ze verder uit. ‘Maar ja, je weet nooit hoe een man kan reageren op bepaalde zaken die zijn trots aantasten hé.’ Bij deze woorden verscheen er een verleidelijke glimlach om haar lippen. Ze liet haar hoofd een beetje hangen en richtte toen haar grote ogen op Rolf.

‘Wat ben je eigenlijk thuis komen doen?’ informeerde ze plotseling op vrij intieme wijze.

‘Ik moest nog wat brieven schrijven. Ik dacht, hm....’ Rolf schraapte zijn keel. Hij merkte dat zijn ademhaling sneller geworden was. De vrouw bleef hem ook zo raar aankijken en ze was niet eens lelijk. Om eerlijk te zijn, ze was zelfs knap, hoewel ze al zeker dicht bij de veertig moest zijn. Wat deed ze nu?

‘Kom Rolfje,’ commandeerde ze. Ze deed de deur met haar voet dicht en liep vervolgens langzaam naar de argeloze student. ‘Kijk me aan, jongetje,’ fluisterde ze. ‘Wat voel je? Kijk, je mondhoeken trillen. En waarom knipper je zo met je ogen? Kan je me niet weerstaan? Kom Rolfje, je bent toch sterk. Je bent toch een intelligente Surinamer die zo flink zijn zegje weet te doen. Waarom blijf je maar steeds met je mondhoeken trekken. Kan je niet meer, lieverd? Je begeert me hé? Ja, je begeert mij. Je verlangt naar mijn warme borsten. Je wilt je hoofd vlijen tegen mijn zachte boezem. Donzig voelen ze aan Rolf, die borsten van mij. Zalig! Kom maar tast. Voel eens hoe heerlijk. Schaam je je? Kom nou, doe niet zo flauw jongen, streel er maar even over.’ Rolfs ogen werden vochtig. Hij stak zijn hand uit naar de volle, uitdagende borsten van de vrouw. Naarmate hij er met zijn handen over ging, leek het alsof ze groter werden. Toen liet hij zich gaan. Zijn lippen zochten driftig de hare en even later voelde hij haar tong langs zijn tanden glijden. Geleidelijk aan bewoog haar tong verder en stuitte tegen de zuigende greep van zijn mondholte. Met een zucht maakte Rolf zich na enkele minuten los van zijn hospita en liet zich op de rand van zijn bed vallen. Miep kwam naast hem zitten en begon aan haar kleding te tornen. De vlezige dijen kwamen bloot. Stel je voor dat de heer des huizes nu thuishkwam? Goh, Rolf moest er niet aan denken. Hij kon de in hem opgewekte drang echter niet meer stuiten en gaf daarom toe aan de uitnodiging van zijn hospita om bezit van van haar te nemen. De maandenlange spanning had hem razend gemaakt en het hijgen van Miep spoorde hem aan tot grotere ijver. Toen zijn partner zich aan hem begon te klampen voelde hij een afwezigheid in zijn ledematen, in zijn hoofd, in zijn hele lichaam optreden.

De duisternis had haar intrede gedaan, toen Rolf zich in zijn bed oprichtte, om zich heen keek en tot de ontdekking kwam, dat hij zich verslapen had. De kachel brandde nog wel. Hij strompelde naar de wasbak. Terwijl hij zijn gezicht waste, dacht hij aan hetgeen zich die middag had afgespeeld. Tsjonge, het leven was zo

kwaad nog niet. Wat had hij toch genoten! Vroeger had hij wel eens verhaaltjes gehoord over de een of andere jonge vent die een verhouding had met een veel oudere vrouw, maar dat dit hem zou overkomen en dan nog met zo weinig inspanning van zijn kant, dat was voor hem toch een verrassing. Zou die vrouw eigenlijk van hem houden? vroeg hij zich af. Vroeger deed ze altijd zo ernstig en stijf. Tijdens zijn slaap had ze de kachel flink opgestookt met kolen. Nou ja, dat was natuurlijk maar een kleine attentie. Bovendien had ze hem niet gewekt om naar het werk te gaan. Goed beschouwd was het een gemene streek van haar. Ze had hem moeten wekken.

Er werd op de deur getikt en direct daarop verscheen de hospita in de kamer. ‘Het heeft wel lang geduurd, hé?’ begon ze opgewekt. ‘Ik heb je baas gebeld dat je je niet goed voelde. Hij trapte erin en zei dat je maar rustig moest uitzieken als het de griep is.’ Dit had Rolf echt niet verwacht. Ze had hem een fijne dienst bewezen en daarvoor was hij haar bijzonder dankbaar. Hoe dat mens toch aan alles kon denken.

‘Zeg,’ merkte ze onverschillig op, ‘als je spijt hebt van ons avontuurtje moet je het maar zeggen, hoor, want anders zou ik je wel eens vaker kunnen verleiden.’ Ze lachte schalks bij deze opmerking en knipoogde tegen Rolf. Deze grinnikte en kleepte zich verder aan. De lichte stappen van de vrouw waren nauwelijks hoorbaar toen ze even snel verdween als ze gekomen was. Haar man is zeker nog niet thuis, dacht Rolf. Die slappeling. Hij moest eens weten hoe ze hem bedrogen had.

Even later slenterde Rolf de eetkamer binnen. De hospita was bezig een zegelboekje vol te plakken en keek pas op toen Rolf vlak voor haar ging staan en haar aandachtig opnam.

‘Is er iets, honey?’ informeerde ze.

‘Nee,’ antwoordde Rolf bedachtzaam, ‘niets.’ Ze hield op met plakken en fronste glimlachend haar wenkbrauwen.

‘Ga zitten, jô!’ stelde ze voor. ‘Je maakt me verlegen.’

‘Is je man er nog niet?’ vroeg Rolf.

‘Nee, die heeft vanavond dienst tot negen uur.’

‘Hoe voel je je?’ tutoyeerde hij haar nu voor de tweede keer en lette op haar reactie.

‘Ach, jongen, wat ben je toch groen. Zoiets moet je toch niet vragen. Heb ik je gevraagd of je genoten hebt? Dat heb ik toch kunnen merken. Maar goed, als het je enigszins op je gemak stelt: Ik voel mij uitstekend!’

Een ogenblik was het stil. Slechts het geruis van de radio klonk door de kamer. Waarschijnlijk was het niet goed afgestemd. Rolf bukte voorover en zocht geduldig naar een station. Plotseling galmden de tonen van beatmuziek door het huis. Rolf richtte zich op en sjeekte er lustig op los. De vrolijke klanken hadden hem helemaal te pakken. Hij zag niet eens hoe de ogen van zijn maitresse op hem gericht waren. De onverschillige houding van de vrouw was helemaal veranderd.

De bel maakte een einde aan deze vertoning. Het was de krantenjongen. Hij belde altijd aan. Dan wist Miep dat de krant er was en hoefde ze niet telkens de trap af om te kijken of het nieuws van de dag er al was.

‘Zullen we maar vast aan tafel gaan?’ vroeg de vrouw, toen ze weer boven was. Rolf knikte. Er werd gedekt en kort daarna zaten ze gezellig te smullen. Ze voelden zich beiden opgelucht. Uit de radio klonk de sonore stem van Jim Reeves: ‘Don't let me cross over.’

‘In Suriname zijn we dol op deze zanger, weet je,’ zei Rolf met volle mond. ‘De meeste van zijn platen zijn zo weemoedig hé.’

De hospita keek niet op. Ze was in gedachten blijkbaar elders. ‘Luister,’ merkte ze plotseling op en haar stem had zo'n vreemde klank dat zelfs Rolf ervan schrok. ‘Ga je eens terug naar je land? Vind je het hier prettig wonen en leven?’

‘Wat een vraag!’ dacht Rolf hardop. Maar hij voelde zich gevleid door de belangstelling van de vrouw. ‘Zodra ik met mijn studie klaar ben, smeer ik 'm weer!’ antwoordde hij, terwijl hij ging verzitten. ‘Weet je wat het is? Ik heb met veel mensen gesproken. Veel Hollanders bedoel ik. En ik heb gemerkt dat dit antwoord het beste is. Wanneer ik tegen iemand zeg: Na mijn studie blijf ik hier. Het bevalt me hier, dan lieg ik. Het bevalt de arbeiders die hierheen komen inderdaad best. En om die reden meent de Nederlander te moeten denken dat ook de andere groeperingen het zonder meer best naar hun zin hebben. En die gedachte kan ik nou juist niet verdragen, zie je? De mensen denken dat je hier komt om de arbeidsmarkt beroerder te maken voor hen. Kijk, het onderwijs is zo'n terrein waar dergelijke vooroordelen ontstaan. De Nederlander ziet je nu eenmaal als vreemdeling. Volgens mij doen de gemeenten hun uiterste best om de buitenlander goede behuizing te verschaffen. Maar denk niet dat dit de goedkeuring draagt van de doorsnee Nederlander. Die vloekt van jewelste als hij hoort dat zijn eigen mensen op de wachtlijst staan terwijl een

of andere ambtenaar uit Suriname of de Antillen door tussenkomst van zijn superieuren tamelijk snel aan een woning geholpen wordt. Hoe snel de Hollander in de tropen een eerste klasse woning krijgt, dat is hem natuurlijk onbekend.'

'Hm,' bromde de vrouw, 'sommige dingen beginnen mij al duidelijk te worden. Maar serieus, ga je terug naar Suriname?'

'Maar natuurlijk, mens. Ik moet mijn land toch opbouwen? Jullie hebben al je cultuur van minstens zeven eeuwen. Wat hebben wij? De één die komt uit India, de andere uit Afrika, weer een andere uit China; en dit alles is binnen een eeuw gebeurd, op de negers uit Afrika na. Die zitten er al sinds vijftienhonderd ongeveer, maar aan cultuuruitingen hebben ze natuurlijk niet veel kunnen doen. Nu pas zijn ze, en dan bedoel ik ook mezelf, ertoe overgegaan ernstig aan hun cultuur te werken. Nu pas zien ze in dat niet alles wat de blanke hun leert goed is. Sinds kort beginnen ze enige waardering te krijgen voor hun eigen gebruiken, dingen die vroeger door iedere Surinamer angstvallig verborgen werden gehouden voor de blanke, uit vrees dat hij als minderwaardig behandeld zou worden. Immers, alleen wanneer je je Europees gedroeg, kwam je in aanmerking voor bepaalde banen; werd je in bepaalde kringen toegelaten en kon je je kinderen op degelijke scholen kwijt. Nu is dit alles gelukkig aan het veranderen. Hoewel men nog steeds zeer veel waardering heeft voor de Westeuropese cultuur beseft men ook dat het eigene een belangrijke rol behoort te spelen. Men wil thans meer dan ooit een eigen gezicht aan de wereld tonen en aan dat gezicht wil ik graag meewerken.'

'O, Rolfje, Rolfje, wat kan jij toch idealistisch kletsen!' zuchtte de hospita, terwijl ze de student hoofdschuddend aankeek.

5

Via zijn baas was Rolf in contact gekomen met een Hollandse familie in Dordrecht. Hij ging er dikwijls heen en bleef soms zelfs overnachten. Dat vond zijn hospita minder prettig. Ze drukte hem dan ook geregeld op het hart voorzichtig te zijn, vooral met zijn uitlatingen. ‘Je kunt nooit weten,’ zei ze. ‘Soms zijn ze erg lief, maar dat grijpt niet diep. Uiterlijke schijn. Diep in hun hart zijn ze heel anders.’

Op een zondagmorgen zei Rolf tegen Miep: ‘Ik ga vandaag weer eens naar Dordrecht. Tegen zeven uur 's avonds ben ik terug. Je hoeft geen eten voor mij te laten, want ik eet bij de familie.’

‘Zo, eet je bij die lui? Weten ze er al van? Of ga je ze verrassen?’ ‘Ik houd niet van verrassingen Miep. Dat weet je toch? De mensen weten dat ik kom. Ze verwachten mij.’

‘Nou, goed dan. Je gaat maar hoor.’

In de trein moest Rolf weer aan Suriname denken. De met sneeuw bedekte weiden zag hij nauwelijks. Hij wenste wel dat deze trein hem nu naar huis bracht. Naar zijn mensen in Suriname. Hoe zou zijn oude moeder het nu maken? Uit haar brieven had hij kunnen opmaken, dat het haar niet al te best ging, hoe flink ze ook probeerde te zijn. Die rugklachten waren opnieuw begonnen. Echt rot. Door de hoge kosten van levensonderhoud, viel het niet mee ieder ogenblik wat te verzenden. Tegen de hospita had hij wel gezegd dat zijn ouders welgesteld waren, maar daar was niet waar.

Inderdaad leefden zijn ooms en tantes in redelijke welstand. Zijn ouders hadden het echter niet zo breed. Als ex-politieman had zijn vader een klein pensioentje. Net genoeg om hem en zijn vrouw in leven te houden. De hoge dokterskosten maakten het niet gemakkelijk voor hem om Rolfs zieke moeder het beste te geven.

De trein naderde de plaats van bestemming. Zijn gedachten vonden de werkelijkheid terug. De borden zoefden voorbij. Enkele mensen stonden al op en maakten zich klaar om uit te stappen. Rolf volgde hun voorbeeld. Buiten was het bijzonder koud.

Iedereen liep met omgeslagen kraag. Hij haalde nog juist de bus. Een prettig gevoel maakte zich van hem meester. Het was fijn er eens uit te zijn. De stad waarin hij woonde, kon hij nu haast niet meer missen, maar als je een dagje van huis ging, voelde je je weer anders. Heel anders. In de verte zag hij het huis van zijn kennissen al. Een vrije woning van de doktersfamilie.

Rolf werd allerhartelijkst ontvangen door de doktersvrouw. Haar man had toevallig dienst en was door een patiënt opgebeld. Maar hij zou wel niet lang wegblijven, verzekerde ze Rolf, die het zich gemakkelijk maakte. Hij nam het dochtertje van de vrouw op zijn schoot. Ze deed hem aan zijn neefjes en nichtjes in Suriname denken. Alleen was het verschil tussen hen wel erg groot. In Nederland liepen de kinderen 's zondags met zakken vol brood naar de singels om er wilde eenden en meeuwen te voeren, terwijl in Suriname de rijke Amerikanen broodrestjes vanuit de grote bauxietschepen naar hongerige bosnegertjes in kleine ranke kano's wierpen. Het leek een spelletje, maar de meeste kinderen gingen het water op, in de hoop de Amerikanen tegen te komen. Rolf informeerde belangstellend naar het wel en wee van de familie.

‘Hoe is het met je studie, Rolf?’ vroeg de vrouw op haar beurt. ‘Gaat wel, mevrouw,’ antwoordde de student snel. Te snel misschien, want ze vervolgde: ‘Wanneer kom je eigenlijk klaar?’ Rolf had daarop geen direct antwoord. Hij had niet zolang terug weer een tentamen verknoeid. Toch zei hij tegen de vrouw, dat het nog ongeveer een jaar of twee zou kunnen duren voordat hij klaar was. Ze glimlachte even en keek hem met een bedenkelijk gezicht aan.

‘En hoe bevalt je hospita tot nu toe?’ vroeg ze geheel onverwachts.

‘O, best, best!’ haastte hij zich weer te antwoorden.

‘Luister Rolf, ik wil me helemaal niet met jouw zaken bemoeien, maar zou het niet beter zijn als je een andere kamer zoekt? Ik ben maar twee keer bij je op bezoek geweest en ik denk dat het bij deze beide keren zal blijven. Kijk, wij hebben je leren kennen als een keurige jongen. Daarom vinden wij dat die buurt waar je nu zit, niets voor jou is. Probeer daar weg te komen. Geloof mij, het zal echt beter voor jou zijn.’

Hm, dacht Rolf, daar heb je het al. Die moederlijke houding. Wat een beroerde kwaal toch van deze mensen. En wat een contrast. Miep sprak zo minachtend over bepaalde buurten en nu kreeg hij te horen dat haar omgeving zelf ook niet deugde. Vreemd.

‘Ik kan wel goed opschieten met mijn hospita,’ probeerde Rolf.

‘Tegen je hospita heb ik niets jongen, of liever gezegd, voorlopig niet. Ik bedoel de buurt zelf en dat begrijp je heel goed. De lui die daar rondhangen zijn zo luguber en als een net mens je vraagt waar je woont, nou ja.... je moet het zelf weten. Alleen zal het nog een poos duren voordat je de Nederlander leert begrijpen. Ik weet niet of je wat dat betreft wel erg je best doet. Maar dat komt wel. Tenslotte woon je temidden van hen.’

‘Krijgt u hier veel bezoek? Ik bedoel natuurlijk niet de patiënten van uw man.’ Rolf probeerde het gesprek een andere wending te geven, maar het lukte hem niet best, want direct na het antwoord op zijn vraag ging de doktersvrouw door: ‘Zal ik een andere kamer voor je zoeken? Wij hebben in Rotterdam gewoond en ik heb er wel wat kennissen wonen. Nette mensen in ieder geval. Ze nemen wel niet graag een kleurling in huis, maar als ze horen dat je een nette jongen bent, krijg je zo een kamer. Accoord?’

Rolf aarzelde even. Hij had het toch goed bij Miep? Bovendien wilde hij ook een beetje vrijheid hebben. Al te stijve mensen zijn meestal ook heel lastig. Daar stond tegenover dat hij in een betere buurt kon gaan wonen. Hij zou in betere kringen komen te verkeren. Wie weet, kon hij zelfs een fijne meid krijgen. Zo'n onderwijzersdochter bijvoorbeeld of de lievelingsdochter van een zakenman met veel geld. Hij zag zichzelf al in De Doelen verschijnen: rustige, afgemeten passen, geen gelach, geen gepraat, enkel enige correct uitgevoerde hoofdbewegingen en als het moest een elegante buiging of charmante zwaai bij zijn aankomst bij het gebouw om een concert bij te wonen.

‘Ik moet er eerst nog een nachtje over slapen, mevrouw. Ik bel u wel. Het lijkt me inderdaad geen gek idee.’

‘Goed Rolf, zorg er maar voor dat je die hospita van jou voorlopig niets laat merken.’ Hierna dronken Rolf en zijn gastvrouw zwijgend hun koffie. Over privé zaken werd niet meer gesproken. Het gesprek nam de gebruikelijke wending na een ernstig onderhoud: onbenullige opmerkingen over het weer en informatie met betrekking tot het laatste nieuws.

De komst van de dokter werd met grote opluchting begroet. De dokter viel overigens binnen met een duidelijke trek van onbehagen op zijn gezicht. De woorden stroomden uit zijn mond als een last die eindelijk van zijn vermoeide schouders werd geworpen: ‘Het zit er weer op!’ Toen de door kraaiepoten omringde ogen Rolf ontdekten, de bescheiden, enthousiast kijkende kleurling, die

klaar stond om hem te begroeten, krulden zijn lippen zich tot een glimlach.

‘Wel allemachtig man, wat ben ik blij jou te zien. Hoe is het in Rotterdam? En heb je nog schrijven gehad van je mensen in Suriname? Fantastisch zeg.’

Terwijl de kopjes opnieuw werden gevuld, namen de rustige ogen van de dokter Rolf op met een uitdrukking waar niet aan te ontkomen was. ‘Weet je hospita dat je hier bent? Of vertel je haar niet al je zaken?’

‘Ja dokter, ze weet het wel. Ik zei haar nog, dat ze....’

Rolf stopte abrupt. Hij vond het maar beter om niet te vertellen dat hij Miep gezegd had, dat hij bij hun zou eten.

‘Zeg, heb je nog wat postzegels voor mij gespaard?’ vroeg de dokter met een knipoog naar zijn vrouw. Rolf dacht even na en knikte toen enigszins vertwijfeld van ‘ja’.

‘Dan krijg ik ze wel een volgende keer hé?’

‘Natuurlijk, dokter!’ verzekerde Rolf, maar hij dacht er anders over. De laatste tijd had hij grote belangstelling gekregen voor het eigene. Niet alleen oude boeken van Suriname maar ook de postzegelrubriek in de dagbladen interesseerden hem steeds meer. Neen, hij zou wel wijzer wezen. Natuurlijk was hij bereid enkele exemplaren aan de man te geven, vooral als hij al genoeg van dezelfde soort had, maar verder zou hij beslist niet gaan. Niet voor niets stonden er overal in het land winkels, waarvan de etalages ware mozaïken van postzegels vormden. Die winkels hadden hem de waarde leren kennen van zijn voorraad. En toen hij laatst een catalogus in handen kreeg, kwam hij op het idee een kleine ruilhandel te beginnen met mensen die ook zegels spaarden. Rolf moest onwillekeurig grinniken.

‘Tegenwoordig schijnt er een soort postzegelrage in je land te heersen hé? Ik sta gewoon versteld van al die nieuwe zegels die worden uitgegeven. Het schijnt toch aardig wat centjes in het laatje te brengen voor Suriname, is 't niet?’ zei de dokter na enige tijd.

‘Ach,’ antwoordde Rolf, we kunnen in deze moeilijke tijd die het land doormaakt geen nee zeggen als een mogelijkheid zich voordoet om aan geld te komen.’

‘Hoe staat het eigenlijk met de economische situatie in je land? Je hoort tegenwoordig zoveel over ontwikkelingshulp. De kranten maken gewag van misbruik door de leiders in de betrokken onderontwikkelde landen. Misbruik van de gulheid der landen die

er beter aan toe zijn en jaarlijks grote bedragen schenken of in ieder geval lenen aan de behoeftige volkeren.’

‘Dokter, neem mij alstublieft niet kwalijk, maar ik weet zo weinig van de politiek af, dat ik niet graag discussieer over dergelijke zaken.’ De klap kwam nogal hard aan. Rolf had zich weer even laten gaan, zij het op een minder onbeschaamde manier als toen hij het voor het eerst aan de stok kreeg met de hospita. Dokter Poetsma, -zo heette de man- zweeg een hele tijd, terwijl hij Rolf aandachtig opnam. Toen stond hij op, rekte zich behaaglijk uit en stelde Rolf voor een spelletje dam te doen. De student voelde zich echter niet meer op zijn gemak, waardoor hij zich niet kon concentreren. Daardoor verloor hij het ene spelletje na het ander. Zijn gedachten werden steeds gevangen gehouden door de geruchten over zijn land die zich zo snel hadden verspreid. Telkens weer verbaasde hij zich erover dat mensen die nauwelijks wisten waar Suriname lag, met grote stelligheid de meest verachtelijke leugens over zijn land opdisten. Mislukkelingen die in Zuid-Amerika hun leven verknoeid hadden en nu in Nederland zaten, hadden ook een aandeel in die lasterpraatjes. Peinzend keek Rolf naar de schijfjes en bij iedere zet dwaalden zijn ogen even naar zijn tegenspeler. Hij moest iets tegen de dokter zeggen. ‘Maar dokter,’ sprak hij tenslotte aarzelend, ‘weet u wat ik mij soms afvraag? Zou het niet beter zijn als men de ontwikkelingshulp richtte op de missie in de ontwikkelingslanden? Ik bedoel, als men niet genoeg vertrouwen heeft in de betrokken regeringen, waarom steunt men die landen dan niet via de vele zendingsgenootschappen? Die gebruiken het weliswaar voor de ontplooiing van het geestelijk leven, maar volgens mij beginnen ze eerst met de materiële kant van de opbouw. Neem Suriname eens. Daar hebben Katholieken en Protestantenv enorm veel gedaan voor de bevolking, in de tijd waarin de koloniale regering slechts op eigen voordeel uit was.’

‘Daar zit wat in Rolf, daar zit wat in. Maar vergeet niet dat de verschillende regeringen verwachten dat er vertrouwen in hen wordt gesteld. Blijkt dit niet het geval te zijn, dan kunnen er heel wat vervelende situaties ontstaan. Bovendien kan men toch moeilijk zaken doen met kerkgenootschappen en de regering negeren? Neen jongen, zo eenvoudig is het niet. En wat je daar over de zendingsgenootschappen zegt, is ook niet helemaal waar. Hoe goed ze zich ook inspannen om het volk vooruit te helpen, het blijft een eenzijdige zaak. Er zullen ook in Suriname wel genoeg anders-

denkenden zijn die dan op de tweede plaats komen. Maar kom, dit gesprek leidt ons af. Als je goed wilt dammen moet je je concentreren.'

Na deze woorden veegde de dokter drie schijven van Rolf weg. Een damslag. Er was niet aan te ontkomen. Voor Rolf was het spel verloren.

6

Rolf en Miep hadden al geruime tijd een vaste verhouding. Zij was bijzonder veeleisend en begon al over echtscheiding te praten. Rolf wist dat hij niet van haar hield. Hij had aan een snel avontuurtje gedacht, maar zeker niet aan zo'n vaste relatie. Met zijn studie ging het bergafwaarts. Iedere avond als hij in zijn bed lag, dacht hij aan de situatie waarin hij verkeerde. Het zat hem niet lekker. Soms stond hij midden in de nacht op, om zijn gedachten op papier te zetten. Dat kalmeerde hem enigszins. Wanneer Rolf zijn maîtresse over zijn problemen sprak, haalde ze haar schouders onverschillig op, keek hem hoofschuddend aan en maakte dan een klakkend geluid met de tong, terwijl ze een diepe zucht liet horen. Rolf begreep wel dat hij van haar niet veel steun hoefde te verwachten en besloot zijn toevlucht te zoeken bij enkele goede vrienden.

Max, de oudste, was dertig. Een onderwijzer, die graag sociaal werk deed en die reeds menige landgenoot uit de moeilijkheden geholpen had. Hij studeerde aardrijkskunde, maar interesseerde zich voor de Surinaamse cultuur. Een typische karaktertrek van hem was, dat hij een zwak had voor verliezers. Zodra hij merkte dat iemand op welk terrein dan ook het onderspit ging delven, begon hij direct een houding aan te nemen die het slachtoffer tot troost diende. Max was ook erg geliefd bij de vrouwen.

Gerrit was ook onderwijzer. Zijn hoofdakte had hij in Nederland behaald. Hij studeerde geschiedenis. Zijn humoristisch karakter was er de oorzaak van dat hij niet alleen veel vrienden maar ook vijanden had gemaakt. Keihard en ongevoelig als hij was, toonde hij zich een waardige tegenpool van Max en Rolf. Hij scheen de Hollander te begrijpen en prees hun ijver, zuinigheid en trouw aan de vrouw. Zelf was hij met een Surinaams meisje getrouwd, maar hij moest wel toegeven dat een mooie vrouw geenszins zijn blikken ontging.

Eddie, de jongste, studeerde rechten. Deze grote, donkere Surinamer had altijd een glimlach op zijn gelaat. De jongens beschouwden hem als het gezelligste lid van het clubje.

Met zijn gitaar vormde hij een onvergetelijk begrip. Wanneer er genoeg gesproken was, had hij altijd een melodietje klaar dat door het groepje met veel overgave gezongen werd.

Dan was er nog Hendrik, een Hollandse jongen. Zijn belangstelling ging meer naar Surinaamse meisjes uit dan naar discussies, hoewel hij altijd zijn best deed om er bij te zijn als de rest van het groepje vergaderde. Evenals Eddie was hij vrijgezel. Als kunstenaar ging Hendrik vaak naar exposities en zo had Rolf, die ook dikwijls naar exposities ging, hem ontmoet. Zij bekeken een werkstuk van Salvador Dali, leverden beiden commentaar op het schilderij en beschouwden elkaar vanaf die dag als vrienden.

Rolf bezocht geregeld de bibliotheek. Meestal op zoek naar boeken die over zijn land gingen. Albert Helman was zijn favoriet geworden, maar ook de recente werken van in Nederland verblijvende Surinaamse dichters bleven zijn aandacht trekken. Zuid-Amerika was voor hem een obsessie geworden. Zijn studie leed er heel erg onder maar dat kon hem gewoon niet schelen. De brieven uit Suriname bleven binnenstromen, maar Rolf antwoordde slechts met een kaartje. Iedere keer als de vraag 'hoe gaat het met je studie?' zijn ontvangen brieven 'ontsierde', voelde hij een steek door zijn hart gaan. Dan had hij gelijk geen zin meer om te schrijven. Miep moest hem er dikwijls aan herinneren dat een broer of zus jarig was. Want zelfs dat hield hij niet meer bij. Zijn maitresse was maar wat blij dat ze hem ergens mee van dienst kon zijn. Rolf raakte verbitterd door de grote tegenstellingen tussen de vroegere kolonie Suriname en het moderne Europa. Het beviel Miep niet dat Rolf zo veranderde. Dikwijls probeerde ze hem op te porren en stelde ze voor dat ze samen naar de bioscoop gingen. Maar hij had daar zelden zin in. Zijn relatie met de vrouw interesseerde hem niet.

Op een dag zaten Rolf en Miep in de huiskamer een kopje koffie te drinken. Zwijgend nipten ze aan hun kopjes. Slechts het geluid van de koelkast, die aan- of afsloeg, was hoorbaar. Miep merkte wel dat er iets op komst was. Rolf las: 'Drama op de Kaap, jaloerse Surinamer steekt landgenoot neer'. Hij las niet eens wat er daarna volgde. Het bekende motief, dacht hij. Wat hem het meest bezig hield was die grote mond, die de Nederlander weer opzette. 'Ze hebben weer voer,' peinsde hij hardop. Misschien te luid, want Miep keek vragend op.

'Zei je wat, schat?'

Rolf keek geïrriteerd op. ‘Neen, ik las hier net iets over mijn landgenoten.’

O, dat van die vent die zijn eigen neef met een mes te lijf ging? Ja, dat gebeurt wel eens tegenwoordig hé! Ze moesten dergelijke gasten het land uitzetten. Het wordt hoe langer hoe erger met die lui.’

Rolf zei niets, maar stak een sigaret op. Hij luisterde nauwelijks naar het gebabbel van Miep. Wat wist die immers van de Zuidamerikaan? Wanneer hij zich bedreigd voelde door een rivaal, zou hij misschien nagaan of het betrokken meisje wel rivaliteit waard was. Van het resultaat zou het afhangen of hij lastig werd. Maar als hij getrouwd was en hij wist dat zijn vrouw hem met een andere bedroog, dan kon het wel gebeuren dat hij precies zo handelde als die Surinamer op de Kaap die zijn eigen neef neergestoken had. Dat was nou eenmaal het Zuidamerikaanse temperament. Plotseling kon hij zich niet meer bedwingen. ‘Miep,’ sprak hij, ‘ik heb over onze verhouding nagedacht. Er is iets mis. Ik wil ermee kappen.’

Het werd stil in de kamer. Rolf schraapte zijn keel, richtte zich op en concentreerde zich weer op de krant. Na enige tijd deed Miep haar mond open. De ‘a’ van het eerste woord dat ze wilde uitspreken werd echter bruusk afgebroken toen ze haar lippen weer sloot. Het leek een eeuwigheid te duren voordat ze Rolf in de ogen aankeek en zei: ‘Je bent toch geen bangerik, Rolf?’ Na deze woorden stond ze op, ging naar haar kamer en deed de deur op slot, geen aandacht bestedend aan de reactie die op het gelaat van Rolf vorm kreeg.

7

Bij Max thuis was het stil. De kinderen waren naar het park met de buurvrouw en zijn vrouw deed de was. Een fijne buurvrouw had hij. Die bracht zijn kinderen wel vaker uit. Dan kocht ze ijsjes en snoep voor zijn schatjes. Ja, schatjes waren ze, die twee meisjes. Hij verlangde weleens naar een jongen, maar aan een derde kind dacht hij voorlopig niet. Misschien als hij weer in Suriname was. Hier in Nederland kon je het maar liever bij twee laten. Hij moest aan zijn jongste zus in Suriname denken, die haar vijfde kind verwachtte. Als katholiek moest hij eigenlijk een voortdurende strijd voeren tegen zichzelf. Stel je voor: de paus had zich niet uitgesproken over het al of niet gebruiken van voorbehoedsmiddelen. Integendeel, het zag er naar uit dat Rome niet van haar oude standpunt zou wijken. Dat waren van die rottingen die je het leven zuur maakten. En dan de pil. Zijn vrouw had al zeker drie soorten geprobeerd. Iedere keer had ze er last van. Eerst dreigde ze haast frigide te worden, toen werd ze abnormaal dik. Je wist op den duur zelf niet meer wat je moest beginnen. Maar periodieke onthouding, dat was toch helemaal niks voor hem. Wie liet zich nou remmen? Als hij zin had, moest het kunnen en niet omgekeerd.

Peinzend zat Max naar de tomaten te kijken, die dankzij zijn goede zorg al aardig begonnen te rijpen. Zijn ogen gingen van de planten naar zijn studieboeken. Ook een rotstudie, dacht hij bij zichzelf. Met mijn hoofdakte had ik toch evengoed in Suriname kunnen blijven en hoofd worden van een school aan de rand van de stad. De boeren brengen je op tijd kip. Je krijgt groente en vis van schoolkinderen. O, wat een paradijselijk leven heb ik toch laten schieten. Maar ja, de terugkeer, that's it. Wie zal het geloven als ik zeg dat ik uit liefde voor mijn heerlijk land ben teruggekeerd? Die stomme idioten. Ze zoeken het natuurlijk direct bij het mislukken van de studie. Ze zien Nederland nog altijd als een paradijs en kunnen zich niet voorstellen dat je naar de eenvoudige dingen kan verlangen als hengelen, jagen en tuinieren, terwijl er hier zoveel te zien is.

‘Rrrrrring!’

Max sprong op, keek naar zijn slordig zittend overhemd, stopte het zo goed en zo kwaad als het ging in zijn broek en liep naar de deur. Hij woonde één hoog, in een flat. Op de trap stond Rolf naar beneden te wenken. ‘Kom maar boys, hij is er,’ riep hij, terwijl hij zijn hand alsvast uitstak naar Max. Even later verschenen ook Gerrit en Eddie in Max zijn gezichtsveld en het groepje praatte zich handen schuddend naar binnen.

‘Heerlijke zaterdag, hé!’ lachte Max, zich vergenoegd in de handen wrijvend. ‘Echt weer om er op uit te trekken. Ik had jullie eigenlijk al eerder verwacht.’

Hij keek op zijn horloge. ‘Hm, half vier.’

‘Waar zijn je kinderen naar toe? En waar is je vrouw,’ informeerde Eddie belangstellend.

‘O, sorry hoor,’ reageerde Max geschrokken, ‘Ingrid, de jongens zijn er! Kom je even?’

De wasautomaat draaide door, maar Ingrid verscheen in de deuropening.

‘Hallo boys, hoe is het? Nou Rolf, wat ben jij duur geworden zeg. Je laat je tegenwoordig haast niet meer zien. Wat is er met jou aan de hand? Wordt ze jaloers?’

Er ging een schok door Rolf heen. ‘Jaloers? Wat bedoel je eigenlijk?’ Hij schrok van zijn eigen stem. Die had heel anders geklonken dan hij gewild had. Een beetje schor en iets te hoog.

‘Rustig maar jongetje,’ klonk het weer van de andere kant. ‘Ik dacht dat je iemand gevonden had die beslag op je tijd legde. Maar het is al okéé, raak maar niet in paniek.’

De vrienden van Rolf namen hem van kop tot teen op en Max grinnikte: ‘Of is er werkelijk een “zij” in het spel? Je reactie was nogal fel, vriend. Kom op, voor de dag ermee!’

Rolf lachte verlegen: ‘Je wordt nieuwsgierig, hé? But don't worry, there is no one in my life.’

‘Kom, zullen we een partijtje troefcallen?’ zei Gerrit. Hij haalde een pakje kaarten uit zijn zak en begon ze te schudden.

‘Wie roept?’

‘De hoogste natuurlijk!’ antwoordde Eddie, terwijl hij de kaarten pakte. Ingrid babbelde nog even met Gerrit en trok zich daarna terug in de keuken, de mannen achterlatend met hun spel. Even later kwam ze naar de stand informeren en zette een fles cognac neer op de tafel. Max excuseerde zich even, haalde enkele glazen en een fles cola en begon toen in te schenken.

Bij het vierde glas ging de bel. De jongens keken niet op van het spel. Ingrid deed open.

‘Kan ik de heer Kramer even spreken? Rolf Kramer. Hij woont bij mij in en ik heb een ernstig bericht voor hem. Een bericht uit Suriname,’ hoorden ze Miep zeggen.

Rolf zat op de rand van zijn bed naar het telegram te kijken. Het duizelde voor zijn ogen. Een nevel omfloerste alle voorwerpen in zijn kamer. Het kruisbeeld dat op zijn bureau stond leek van links naar rechts te zweven. Hij dacht aan zijn jeugd. Aan begrafenissen had hij altijd een hekel gehad. Snikkende mensen, gillende vrouwen, krijsende kinderen, bang geworden door de houding van hun moeder. Troostende gebaren, zacht-mompelende mannen, die nog een woord wilden richten tot hun gestorven familielid, vriend of vijand. Dan volgde de stille eenzaamheid. Het zich verlaten voelen door alles wat leeft. Enkel de honderden voetsporen herinnerden nog aan de tocht naar het graf. Maar ook die zouden door een plotselinge tropische regen worden uitgewist en de bloemen op het graf zouden één voor één hun blaadjes verliezen aan het stromende water. Misschien ergens terecht komen tussen struiken waar de overledene nog had gelopen. Rolf moest weer denken aan het bekende refrein: *Secundum magnam miseri cordiam tuam*. Vroeger had hij deze woorden nooit begrepen. Trouwens, geen enkel woord uit de Latijnse gezangen wist hij te verklaren. Maar hier in Nederland had hij wat Latijn geleerd. Zomaar voor de lol had hij zich laten inschrijven op een cursus elementair Latijn. leuk was het, om na al die jaren eindelijk de betekenis te weten van dergelijke liedjes. En ‘rust in vrede dierb're broeder, rust tot wederziens in het graf’. O, wat had frater Anton toch een hekel aan dit lied. Totaal onlogisch, had hij gezegd. Wie ziet nu een ander in het graf? Hooguit een paar beenderen, een skelet, maar niet de persoon die je gekend hebt. Rolf liet zijn vingers over zijn linkerwang glijden. Hij keek weer naar het telegram. Toen stond hij op, trok zijn schoenen aan en liep naar de tramhalte. Een half uur later stapte hij het KLM kantoor binnen en reserveerde een retourtje naar Suriname, met het verzoek voorrang te mogen krijgen vanwege het overlijden van zijn vader.

8

‘Zeg Mams, weet je wie naar Suriname vertrokken is? Rolf, Rolf Kramer die bruine gozer die mij wel eens komt afhalen wanneer ik naar een expositie moet. Zijn vader is plotseling overleden. Rotstreek van die ouwe, hé?’ Hendrik stond zich voor de spiegel te scheren, of liever gezegd, hij was bezig zijn baard een beetje bij te werken. Voor de variatie had hij die dag maar een bad genomen, iets dat hij met tegenzin deed. Je raakt op deze wijze je imago kwijt, vond hij. Gelukkig dat die baard het nog deed. Bovendien logen de bonte veggen op zijn versleten broek er niet om. Wie nog niet wilde geloven dat hij een rasechte kunstschilder was, die moest zich maar door een psychiater laten onderzoeken. In de achterkamer klonk het geluid van schuifelende sloffen. Hendriks moeder schraapte haar keel en kwam naderbij. ‘Hoe komt ie dan aan zoveel geld om zomaar een ticket naar Suriname te betalen? Zit ie er dan zo warmpjes bij?’

‘Ach, moedertje, begin je nu al? Mag zo'n jongen nou 's effe zijn dooie vader gaan begraven? Ze hebben toch tegenwoordig van die speciale regelingen voor zulke gevallen! Hij zei iets van “Travel now, pay later”. Verder bemoei ik mij er niet mee. Ik heb geen familie in het buitenland.’ ‘Hoef je daarom nog niet zo'n toon tegen je moeder aan te slaan, jongen. Je verbeeldt je tegenwoordig maar al te veel. Dat komt met allerlei gespuis aanwaaien en denkt nog brutaal te moeten worden ook. Heb ik mij daarom zo moeten uitsloven om voor jou de schildersschool te betalen? En wat verdien je ermee? De grote meneer uithangen doe jij. Pijp in je smoel, een geleerd snoetje opzetten en maar luiëren. Vertelt ie me dat zijn doeken niet betaalbaar zijn. Ze motte die niet. Dat is 't. Jij met je moderne kunst. Die moderne hoeren moest je eens kwijt. En je moeder beter leren waarderen.’

Hendrik trok zijn schoenen aan, draaide zich enkele malen voor de spiegel om en zei: ‘Tot straks!’

‘Waar ga je naar toe? Moet je niet eten jongen? En een kopje koffie drinken? Je krijgt nog een flauwte op straat. Moet je echt niets?’

‘Tot straks Mams!’

De deur sloeg dicht en Hendrik stak de straat over om naar de naderende tram te hollen. O, ik krijg toch wat van dat mens, mijmerde Hendrik, terwijl hij zijn ogen liet dwalen over de gevels van de huizen die de tram voorbij reed. Ik weet niet waarom ze die jongen niet mag. Hij is toch een nette vent. Toen ik met George thuiskwam, vond ze het niet erg. En die is toch beslist een schoffie. Zou het om de kleur gaan? Neen, dat denk ik niet. Moeder doet niet aan discriminatie. Goed, ze hoort wel eens wat van haar vriendinnen. Die kletsen een heleboel over de negers die het land binnenstromen en dan zomaar aan een huis geholpen worden, maar zelf weet ze wel beter. Dat er messetrekken onder die zitten, dat is ook een bekend verhaal. Maar Rolf, neen voor die kerel ga ik door het vuur. Fijne knul. Een beetje zachtmoedig, okee, toch weet hij wel zijn zegje te doen. Neem maar die avond in de Binnenweg, Toen die Spanjaard zijn neus had dichtgeknepen en minachtend geroepen had: ‘Stinkie’. Tot een herhaling van het woord was het niet gekomen, want ik stond al klaar om die vent in mekaar te slaan. Nou en toen de omstanders zich ermee wilden bemoeien, had Rolf ze toch eens flink de waarheid gezegd. Ook lullig zeg, dat ze altijd de negers de schuld geven wanneer er ergens wat aan de hand is. Maar ja, die gaan ook door voor vechtjassen. Nou, Rolf is toevallig niet zo'n type. En zijn vrienden ook niet. Jongens met wie je vrijuit kan praten. Betere vrienden heb ik beslist niet onder de Hollanders. Ik kan me natuurlijk vergissen, maar zolang ik geen nare ervaringen met ze opdoe, zullen ze met mij geen ruzie krijgen.

‘Henegouwerlaan!’

De stem van de trambestuurder klonk zo luid, dat Hendrik ervan schrok. Hij keek naar buiten. Bij de halte stonden heel wat mensen te dringen. Nogmaals klonk de stem van de bestuurder: ‘Ja, en een beetje naar achteren lopen! Ja, nog een stukkie. Kom mensen, niet zo dringen, U komt er wel!’

Hendrik stond zijn plaats af aan een oude dame en liep gelijk door naar achteren. Hij ging onverschillig leunen tegen een spijl. Zijn blik dwaalde over de verschillende hoofden in de tram. Plotseling ontdekte hij een zwarte haardos. Niet gewoon zwart, maar ook erg kroes. Zijn nieuwsgierigheid dwong hem om ook eens te kijken wat er onder dat kroeze haar volgde. Tussen de dringende massa schuifelend, wrong hij zich een weg naar de kroeskop, die hem zo bekend voorkwam. Inderdaad, het was Max.

Die had hem nog niet opgemerkt. Met zijn wijsvinger prikte Hendrik in de maagstreek van zijn vriend. Iedereen keek op toen deze van de pijn een kreet slaakte.

Ze stapten bij de volgende halte uit en liepen in de Vierambachtstraat naar etalages te kijken, pratend over het plotselinge vertrek van Rolf. Geen van beiden hadden ze iets gehoord van Rolf. ‘Hé, kijk eens jô, een prachtig overhemd voor slechts zeven en een halve gulden. Niet gek, man!’ Hendrik wees naar het goedkope hemd. Naast hem stond Max naar iets anders te kijken. Zijn ogen hadden die van een knappe vrouw ontmoet. Ze kon ongeveer dertig zijn. Keurig gekapt, met een mantelpak dat er mocht zijn. ‘Hé,’ riep Hendrik nogmaals, ‘zie je ‘m wel liggen?’

Met zijn elleboog porde Max zijn vriend in de zij. ‘Niet zeuren, zie je wat ik zie?’

‘Wacht je even hier, Hendrik, dan zoek ik wel uit wat ze moet.’ Max liep langzaam naar de blonde en fluisterde haast onhoorbaar: ‘Zullen we een eindje wandelen, schat?’

Zijn hart bonsde driftig en hij voelde zijn handen koud worden. Zou het lukken? Zou ze werkelijk reageren? Zoiets had hij nog nooit meegemaakt. Dat liet hij over aan de jonge kerels die nog vrijgezel waren. Toch was hij wel benieuwd naar het verloop. Eigenlijk had hij daarom alleen al zijn aas uitgeworpen. De dame keek hem recht in de ogen aan. Ze trok even aan haar jas en wierp een blik op Hendrik. ‘Is hij je vriend?’

‘Ja, waarom?’

‘Probeer hem kwijt te raken en ontmoet mij om twaalf uur precies in het smulhuis aan de overkant.’

‘Afgesproken!’

Hendrik had zich, zoals het hoort, teruggetrokken en hij stond schijnbaar geconcentreerd te kijken naar het overhemd dat hij zo leuk vond. Max wandelde terug naar de winkel. Hendrik hoorde hem vragen: ‘Zullen we verder gaan, boy?’

‘En?’ informeerde hij, terwijl hij zijn een oog dichtkneep en zijn hoofd lichtjes bewoog.

‘Ach, niets bijzonders. Ze wilde alleen maar lief doen, maar is helemaal niet vatbaar voor een geintje.’

‘Mm,’ bromde Hendrik, ‘dat zou ik zo niet denken. Wat ga je nou doen? Ik moet naar de Kunststichting. Heb een afspraak met de directeur. Daarna kunnen we in een cafeetje wat biljarten als je wilt.’

‘Ach neen, ik denk dat ik nu maar naar de kapper ga en daarna

naar “De Slegte” voor een studieboek. In ieder geval zie ik je nog wel. Tot kijk!’

‘Tot kijk!’

De mannen gingen elk hun weg. Max keek nog even op zijn horloge. Half twaalf. Fijn, dacht hij, even nog een blokje om.

Om vijf voor twaalf stond Max in de patatwinkel, waar er ook zitjes waren. Zijn handen voelden nog steeds koud aan en zijn ogen zochten nauwkeurig de ruimte af. Niemand te zien die enigszins op de vrouw leek die hij ontmoet had. Hij liep verder en zocht een plaatsje aan een tafel in de hoek. Een serveerster kwam naar hem toe en hij bestelde een pilsje. Tegenover hem zat een man met een kind. Het kleine meisje trok aan de jas van de man en vroeg hem fluisterend iets, terwijl haar ogen gericht bleven op Max. Deze voelde zich niet helemaal op zijn gemak. Hij haalde een zakboekje tevoorschijn en begon ijverig te bladeren. Nu en dan nam hij een slok van zijn bier. Hij keek weer op zijn horloge. Vijf over twaalf. Mm, dacht hij, ze is laat. Als ik maar niet beduveld word. Want al zat hij enkel uit nieuwsgierigheid daar, zijn mannelijke trots zou toch erg gekrenkt zijn als bleek dat hij voor de gek gehouden was. Tot overmaat van ramp naderde daar een gastarbeider. Max kon ze zo uit de mensen halen. Hun houding had iets stijfs. Alsof ze niet gewoon waren schoenen te dragen. Heel anders zien deze lui er uit, peinsde hij geïrriteerd. Surinamers en Curaçaoënaars zien er veel vlotter uit. Echt Zuidamerikaans.

‘Is vrij?’ probeerde de buitenlander voorzichtig. Max vloekte in zichzelf.

‘Ja vrij!’ moest hij bekennen.

‘Portugees?’ informeerde de man verder. Max dacht: man laat me toch met rust. Maar hij keek vriendelijk en sprak: ‘No, no portugues. No ablo portugues, no ablo espanol, ablo solo holandes y frances y germanes y taki taki.’ Laat hem maar raden wat ik hem allemaal wil zeggen, ergerde Max zich.

‘No papiamento?’ hield de andere vol.

‘No, soy de Surinam. America Latina. Comprendes?’

‘O, si, si, tengo muchos amigos de Surinam.’

‘Barst vent, en duvel nou maar op, mooi hier hé, alleen maar koud, hé, comprendes? frio, mucho frio.’

Max reageerde in een stortvloed van onzinnige opmerkingen zijn woede af op de arme portugees.

‘Si, aqui bueno, muy bueno! Goed mensen, no discriminatie.’

America no bueno. Mucho mucho discriminatie.’ ‘Ach kerel wat weet jij eigenlijk van discriminatie af? Si, aqui no discriminatie.’ ‘Wat wenst U meneer?’ vroeg de serveerster.

‘O, servesa, bier mevrouw.’

Max moest even lachen toe hij hoorde dat de Portugees mevrouw zei tegen de jonge, ongetrouwde serveerster. De man deed nog zijn best om hem te interesseren voor een tweede glas, toen Max plotseling opstond en naar de deur keek waar zijn liefde in volle pracht naar hem uitkeek. Toen ze hem ontdekte, kwam ze naar hem toe en keek om zich heen. De zaak was haast leeg. In de hoek zat het kleine meisje weer te trekken aan de jas van haar vader. Ditmaal keek die op toen hij Max en de vrouw in druk gesprek gewikkeld zag. Even later rekende hij af en verdween. Max en zijn vriendin namen plaats, de Portugees negerend, die stomverbaasd naar het tweetal zat te kijken. ‘Heb ik je lang laten wachten, liefde?’ deed de vrouw zoetsappig.

‘Nou, ik dacht dat je niet meer kwam. Gelukkig dat ik niet weg ben gegaan.’

‘Ik moest even wat wasgoed halen bij de wasserij, zie je. Ben je al lang in Holland?’

‘Al een poos, ja!’

‘En bevalt het je?’

‘Mm, ja, niet slecht.’

‘Je bent getrouwd, zie ik.’

‘Inderdaad!’

‘Jullie Surinamers nemen het er maar van hè?’

‘Hoezo?’

‘Nou, je bent toch getrouwd, maar je geneert je niet om met mij te gaan.’

‘Dat zul je moeilijk kunnen begrijpen, liefde. Moeilijk.’

Max dacht aan zijn vrouw. Dit mens moest eens weten dat het alleen maar nieuwsgierigheid was, die hem naar haar gedreven had. Hij had er helemaal niet aan gedacht een meisje op straat te plagen. Maar als zo'n kans zich voordeed, tja, dan moest er toch iets gebeuren.

‘Hou je eigenlijk wel van je wijf?’

‘Ja, genoeg!’

‘En toch wil je haar bedriegen?’

‘Ach ja, een avontuurtje kan toch geen kwaad!’

‘Hoe heet je eigenlijk?’

‘John, noem me maar John.’

‘Jullie heten ook allemaal John, zeg. Is het dan zo'n populaire naam in Suriname?’

‘Even populair als jullie Jan of Piet, hé!’

‘Wat zal het zijn?’ onderbrak de serveerster het gesprek.

‘Voor mij koffie, wat drink jij John?’

‘Maak er maar twee koffie van en zet 'm op mijn rekening!’

‘Zo, Johnnie, dus jij hebt zin in een avontuurtje, hé? En als ik nu liet merken, dat ik meer wil dan alleen maar een avontuurtje? Je ziet er niet slecht uit. Mooie witte tanden. Weet je eigenlijk wel hoe mooi je tanden zijn? Ze komen ook fantastisch uit op je donkere huid.’

‘Waar woon je eigenlijk... eh.’

‘Christine, maar je mag mij Chris noemen. Dat doen ze trouwens allemaal, de mensen die mij kennen. Ik woon vlak hier, in de zijstraat.’

‘Woon je alleen?’

‘Nee jô, mijn oude moeder is er ook nog en mijn twee dochtertjes.’ ‘Heb je dan een man?’

‘Een man? Ik heb er drie versleten! Met de eerste was ik getrouwd.’

‘Geen reclame voor jou hè?’

‘Neen, niet bepaald, maar ik hield niet van die eerste en toen ik eenmaal gescheiden was, wilden de mannen mij als een speelbal gebruiken en dat nam ik ook weer niet hè. Daarom moet ik eerst een goed gesprek met jou voeren. Je begrijpt wel wat ik bedoel. Ik moet weten wat je met me van plan bent, want dat gaat niet zomaar bij mij. Ik ben geen speelbal.’

‘Wat bedoel je eigenlijk?’ vroeg Max schijnbaar onwetend.

‘Daar praten wij vanavond wel over. Laten wij onze koffie drinken en een boterhammetje eten want je hebt mijn eetlust opgewekt.’

Om twee uur zaten Max en zijn pasverworven vriendin nog in de café. Toen ze afscheid namen, was het al te laat voor Max om nog naar De Slegte te gaan. Onderweg bedacht hij een smoesje om zijn vrouw te vertellen waar hij zolang had uitgehangen.

Ondertussen wist hij zeker dat het niets zou worden tussen hem en de vrouw. Het was hem gelukt om met haar te lunchen, maar verder wilde hij het zeker niet laten komen. Goed, zij hadden afgesproken dat ze elkaar die avond bij haar thuis zouden ontmoeten, maar hij zou er natuurlijk niet naartoe gaan.

Het moest een grapje blijven. Hij haastte zich naar huis. Met een verwarde blik deed hij de deur achter zich dicht toen zijn vrouw voor hem had opengedaan.

‘Wat ben je toch lang weggebleven, Max!’ begroette ze hem.

‘Ach, je weet hoe het gaat als je een vriend ontmoet,’ was zijn antwoord. ‘Ik zag Hendrik in de tram en ben toen met hem meegegaan naar het museum. Je weet zelf wel hoe die jongen is, je kunt hem niets weigeren anders denkt hij dat je hem anders behandelt dan je Surinaamse vrienden.’ Op dat ogenblik werd de keukendeur opengedaan en in de deuropening verscheen het glimlachende gezicht van Hendrik, de kunstenaar.

9

Ingrid lag in haar bed te woelen. Ze kon het niet geloven. Had Max, haar fijne echtgenoot, die bij haar twee kinderen had verwekt werkelijk een andere vrouw? Waarom had hij anders gelogen dat hij met Hendrik was? De Hollander was naar de Kunststichting geweest en hij was zeker drie uur voor haar man teruggekeerd. Vol vreugde had hij Max opgezocht om hem te vertellen dat hij in aanmerking was gekomen voor een expositieruimte. Eindelijk had hij een kans om ergens te exposeren waar het niet iedere kunstenaar zou lukken. En in plaats van Max thuis aan te treffen, had Hendrik Ingrid thuis gevonden. Hij had haar verteld dat hij Max ontmoet had, die hem had verteld dat hij naar de kapper zou gaan en naar 'De Slegte'. Maar Max had geen boek gekocht en hij was ook niet naar de kapper geweest. Bovendien had hij ook nog gelogen over Hendrik. Waarom had hij haar niet eerlijk verteld waar hij was geweest? Waarom? Haar familie had haar altijd gewaarschuwd voor de Hollandse meisjes. Sinds hun vertrek uit Suriname had haar moeder haar verteld over de Europese mentaliteit. Ze had steeds ja geknikt, maar had bij zichzelf gedacht: Ik hoef voor mijn Max niet te vrezen. Die is van mij en van niemand anders.

Nu begon ze te twifelen. Max had gelogen. Niet zomaar gelogen om bijvoorbeeld meer geld uit te geven voor zijn hobby. Neen, hij had zijn eigen vriend erbij betrokken, terwijl die nu juist bij hem was gekomen. Er klopte iets niet. Hij was volgens haar ergens geweest, maar durfde haar niet te zeggen. Ze kon de slaap niet vatten. Had ze er eigenlijk goed aan gedaan hem zo hard aan te pakken? Ze had hier heel wat Hollandse manieren overgenomen. Haar vriendinnen vertelden haar altijd dat ze zachtmoedig was. Ze moest wat flinker worden hadden ze gezegd. Zich niet op de kop laten zitten door haar man. Zij moest zijn salaris in handen krijgen en hem net zoveel zakgeld geven als ze dacht dat hij nodig had. Het lag niet in de aard van een Surinaamse vrouw haar man de baas te spelen. Maar toch had ze hem vanavond om een verklaring gevraagd. Vlak voor Hendrik.

Die had zich verontschuldigd en was vertrokken. Maar Max had zich niet verdedigd. Hij had zich opgewonden en een glas stukgeslagen. Even later had hij zich opgefrist en gezegd dat hij wel langer zou wegblijven dan die enkele uurtjes van daarnet. Toen was hij vertrokken.

Het oudste kind begon te huilen. Ingrid stond op, liep naar het ledikantje en nam haar dochter op de arm. ‘Heb je slecht gedroomd, liefje? Papa is stout, hé. Papa, begint stout te worden. Kom, slaap maar weer lekker door. Hij komt straks weer thuis. Slaap liefje, kom slaap maar zacht.’

Na enige tijd hield het kind op met huilen en Ingrid legde haar weer in haar bedje. De wandklok sloeg tien, maar Max was er nog steeds niet. Ingrid keek naar de telefoon. Ach, dacht zij, hij stelt zich natuurlijk maar een beetje aan. Alles komt wel op zijn pootjes terecht. Ze kroop weer onder de wollen en soesde na een poosje zachtjes is.

Na veel moeite was Max erin geslaagd Hendrik in te halen. Hij moest hem spreken, die idioot! Waarom was hij toch ook zo stom geweest om hem nog dezelfde dag op te zoeken? Waarom persé vandaag?

Hendrik wachtte gespannen af wat Max te zeggen had. Jammer, dacht hij, jammer dat ik bij hem geweest ben. Het was eigenlijk niet nodig geweest. Waarom moest hij ook zo geheimzinning doen? Ik doe toch nooit geniepig? Max hijgde en begon langzaam te lopen. ‘Wat heb je mij aangedaan jongen, hoe had jij mij op zo'n ongelegen ogenblik kunnen opzoeken?’

‘Man, ik wist toch niet dat ik ongelegen kwam. Bij jullie komt men toch nooit ongelegen, dacht ik. Wat is er eigenlijk met jou aan de hand? Waarom heb je je vrouw niet gewoon verteld waar je uithing?’

‘Ach, begrijp het toch een beetje man, dat kon ik niet. Doe toch niet zo onnozel. Goed, ik zal eerlijk zijn. Ik was bij dat wijf, dat we samen hadden gezien. Toen ik namelijk naar de boekwinkel liep, heb ik haar weer ontmoet en toen bleek ze wel vatbaar te zijn voor een bezoek aan een patatzaak. Maar verder is het niet gekomen, op mijn woord van eer.’

‘Zo? Goed beschouwd heb ik haar dus afgeschrikt met mijn behaarde kin?’

‘Ach, doe niet zo gek man. Ze was waarschijnlijk een beetje verlegen toen ze ons samen zag.’

‘Mm, verlegenheid zou ik bij dat soort toch niet zoeken; die zijn gewoon bikkelhard!’

‘Zeg, maar je had die situatie voor mij toch kunnen redden? Ach neen, natuurlijk niet. Je was gewoon te vroeg bij mij. Neen, laat maar, het is niet jouw schuld. Alleen moest ik het even zeggen, hé. Ik bedoel, ik moest even mij gevoelens kwijt. Wat een rotpech zeg! En als ik nog iets bereikt had, dan ging het nog. Nou ja, zand erover.’

Max en Hendrik stapten weer samen in de bus. Bij het Centraal Station stapte Hendrik over in een tram en ging naar huis. Zijn vriend bleef in de stad slenteren en wachtte het vallen van de duisternis af. Voor het Centraal Station zag hij enkele negers bij een volkswagenbus staan. Classificeerders, dacht hij. En inderdaad, even later stopte weer zo'n bus. Daaruit zag hij enkele blanken en twee negers komen. Een van de blanken keek naar zijn zwarte collega's en sprak: ‘Het zit er weer op, hè?’

De neger tuitte zijn lippen en trok zijn schouders onverschillig op. ‘Voor mij niet man; ik moet nog een vriend helpen om zijn huis een beetje op te knappen. Die man is erg goed voor mij. We helpen elkaar altijd.’

‘Zorg er maar voor dat je geen brokken maakt!’ schertste de blanke weer.

‘Ach man, denk je dat ik zo'n pechvogel ben? Toevallig gleed ik vandaag uit in die tank, maar er is toch niets gebeurd?’

‘Tot ziens, maat!’

‘Tot ziens! En niet al het geld verzuipen, hé!’

Max stond bij de tramhalte en sloeg de vertrekkende arbeiders gade. Moedige lui, peinsde hij. Misschien ook een beetje onverschillig, niet genoeg verantwoordelijkheidsgevoel. Want als ze zich werkelijk bewust waren van de gevaren die in de olietanks schuilen, dan zouden ze zich toch niet door het hoge loon laten verblinden. Maar ach, ieder werk heeft natuurlijk zijn gevaren. Alleen is het toch jammer dat de meeste van deze lieden niet verzekerd zijn. Toen Max pas in Holland was (zijn vrouw was toen nog in Suriname), had een kennis ook geprobeerd om hem snel aan geld te helpen door hem aan te sporen te gaan classificeren. Hij had de naam zo mooi gevonden dat hij bijna had toegehapt. Eerst toen de man duidelijk uit de doeken gedaan had wat hij onder classificeren verstond, was het tot Max doorgedrongen dat hij maar liever kon zitten wachten op zijn laatste salaris uit Suriname en ondertussen solliciteren naar een baantje in het onderwijs

De tram kwam aan. ‘Enkeltje!’ bromde Max tegen de kaarten-verkoper en even later zocht hij een plaatsje op bij het raam. Hij dacht aan zijn vrouw; hij had gefaald en hij zou zich wreken. Tegenover hem zat een vrouw van middelbare leeftijd met een gezicht als een masker naar hem te kijken. Haar strakke mond irriteerde Max. Hij keek haar strak aan. Ze keek omhoog en later naar buiten. Fijn, dacht Max. Jullie hoeven het niet altijd te winnen. Onbeschaamd wijf. Max drukte te vroeg op de schel. Hij moest nog een heel stuk lopen voor hij bij de straat was waar de vrouw hem zou opwachten. Op de hoek aangekomen, keek hij op zijn horloge. Kwart voor negen. Hij drukte op de knop. Zijn handen voelden koud aan. Hij keek om. Het was hem te moede alsof hij zijn vrouw elk ogenblik achter zich kon zien staan.

Chris deed open en hielp Max uit zijn jas. Zij zag er beeldig uit. ‘Ga maar lekker zitten,’ zei ze, terwijl ze naar haar prachtig bankstel wees. Max vlijde zich neer op de bank. Hij betastte op speelse wijze de donzige leuning.

‘Wat heb je je vrouw wijsgemaakt? Weet ze dat je bij mij gekomen bent?’

Chris keek glimlachend naar de jongeman en porde hem in zijn zij. Max spotte terug en merkte droogjes op: ‘Natuurlijk weet ze dat. Je bent toch ongevaarlijk?’

Ze schoten beiden in de lach. ‘Ik mag je stijl wel!’ zei ze met een knipoog.

‘En ik vind je ideaal!’ overdreef Max.

Chris schonk twee glaasjes vermouthe in en legde enkele koekjes in een schaalje. Ze liet de vermouthfles op de tafel staan. Weldra schonken ze zich weer wat in en de stemming werd er stukken beter op. In ieder geval minder geforceerd. De Surinamer stond van zijn plaats op, keek voor de zekerheid naar de gordijnen om te zien of ze goed dichtgetrokken waren en liep toen naar Chris. Hij ging op de leuning van haar stoel zitten en liet zijn handen glijden over de gevoelige plekken van haar bovenlijf. Chris giechelde even. Maar toen Max haar bleef strelen, kon ze zich niet langer beheersen en keerde zich met een ruk om. Max betastte haar nek en opgewonden trok Chris hem naar zich toe. Haar lippen zochten begerig de zijne. Hijgend stootte ze enkele onsamenhangende woorden uit: ‘Lief diertje ... O, jij lekker wild beest!’

Max spitste zijn oren. Geen prettige benamingen, dacht hij. Maar was het eigenlijk niet zo? Als je je vrouw bedroog met een andere, die je niet eens liefhad, was je goed beschouwd, niet meer dan een

dier. Hij voelde zijn mondspieren verslappen. Hoewel Chris erg actief bleef, werd hij steeds passiever. Zij merkte zijn veranderde houding, maar meende dat het door de emoties kwam. ‘Je bent nu helemaal suf geworden hè? Ja, dat merk ik wel. Zullen we ons nu maar klaarmaken?’ Ze deed de kamerdeur open en onthulde een hemel van een kamer. Overwegend lichtblauwe kleuren sterkten hem in zijn verbeelding dat hij in een soort bovennatuurlijke omgeving terechtgekomen was. Het tweepersoonsbed was bedekt met een onbeschrijfelijk mooie spreid en aan de muur hing een schilderij van een of andere moderne kunstschilder. Nadat ze zich op het bed hadden neergeveild en Chris zich al half had ontkleed, vroeg ze vrij zakelijk: ‘Nou, wat doe je jongen? Blijf je een weekje bij mij om je te bewijzen? Ik zal voor alles zorgen. Je vrouw krijgt een kaartje, dat je voor enkele dagen naar Duitsland bent omdat ze je de keel uithangt. Je baas krijgt van mij bericht dat je ziek bent. Wanneer ze je komen zoeken, ik bedoel de controlerende geneesheer, zal je vrouw wel met de waarheid voor de dag moeten komen. Ondertussen heb ik je dag en nacht bij me en kan ik je opeisen wanneer ik wil. Zoals ik al zei: je zult niet in geldzorgen zitten. Hier kijk maar zelf.’

Max was sprakeloos. Hij keek naar de paperassen, die Chris hem onder de neus duwde. Haar foto prijkte op elk van de velletjes. Een paar officiële stempels vertelden hem dat ze niet loog. Drie garages, twee cafe's.

‘Hhoe kkom je aan dit alles?’ stotterde Max.

‘Ha, ha, ha!’ schaterde ze. ‘Hoe komt de koningin aan haar bezittingen? Hoe komt Verolme aan zijn rijkdom? De één heeft het, de andere niet hé?’

Max keek naar de halfgeklede knappe vrouw. ‘Het gaat niet!’ merkte hij zachtjes op. ‘Ik kan mijn vrouw dat niet aandoen.’ Chris zei niets. Ze keek minachtend naar Max.

‘Echt Chris, ik kan niet doen, wat je van me eist. Als we afspreken dat we elkaar regelmatig zullen ontmoeten, dan kan ik nog meedoen. Maar dit, dit gaat gewoon niet. Mijn vrouw zou een zenuwinzinking krijgen als ik een hele week wegbleef. Bovendien kan ik je ook niet beloven dat we aan elkaar zullen wennen. Tenslotte ben ik getrouwd.’

‘Zo,’ sprak ze eindelijk, ‘meneer is getrouwd, maar meneer is niet vies voor een avontuurtje? Even naar bed en klaar is Kees. Weer een avontuurtje achter de rug hé? En ik? Moet ik dan blijven zitten met de gedachte aan de zalige avond die we samen

hebben doorgebracht? Neen jongetje, dat gaat ook weer niet. Of hang jij de nette uit? Ik dacht dat ik nog laatst in een weekblad heb gelezen dat er in Suriname meer onwettige dan wettige kinderen waren. Dat er bij jullie haast niemand trouwde en dat degenen die wel getrouwd zijn toch altijd nog een stuk of drie buitenvrouwen hebben. Of lieg ik soms? Ik moet het tijdschrift nog ergens hebben liggen.’ Woedend deed ze een poging om op te staan, maar Max trok haar terug in het bed.

‘Laat maar,’ sprak hij, ‘ik geloof je wel. Dat artikel heb ik zelf ook gelezen. Jammer dat er van die onzinnige dingen over mijn land geschreven worden. Misschien schuilt er een kiem van waarheid in, maar het overgrote deel is gelogen. Maar ach mens, je zult er toch niet veel van begrijpen. Laten we over iets anders praten.’ Chris staarde hem verbijsterd aan. Ze begon zich toen weer aan te kleden. ‘Sorry boy,’ zei ze terwijl ze op haar onderlip beet. ‘Sorry!’

Max vond haar plotseling ook niet meer de moeite waard en trok zijn schoenen weer aan. ‘Gelukkig,’ mompelde hij zacht, toen hij weer in de voorkamer zat. ‘Zo is het beter.’

‘Nou, dan hebben we elkaar niets meer te zeggen hé!’ merkte Chris op, terwijl ze uit de slaapkamer kwam. Ze hield de gangdeur voor hem open en zei: ‘Je wordt bedankt voor je gezelschap. En wees niet zo verwaand, want ik heb je niet willen hebben omdat je zo knap bent, maar omdat ik tenminste met je kan praten. Er zijn nog genoeg goed uitziende Turken die hier rondlopen. Om maar niet te spreken van de mooie Spanjaarden. Het enige voordeel dat ik in je zag was dus de conversatie. Bye,bye!’ Ze sloeg de deur dicht.

Max trok zijn jas op straat aan. Met gemengde gevoelens ging hij naar huis. Had hij gefaald of had hij een overwinning geboekt? Hij zou het niet weten.

10

Gerrit zat met zijn benen over de stoelleuning op de veranda. Hij had een brief van Rolf ontvangen. Een aangetekende brief. Die is zeker bang dat ik een smoesje zal bedenken om niet terug te schrijven, dacht hij. Kijken, wat hij te vertellen heeft. ‘Ja, kijk maar vrouwtje,’ sprak hij tot zichzelf, terwijl hij zijn benen nog hoger hief. ‘Bewonder je buurman maar.’ Hij keek naar het balkon aan de overkant, waar een vrij jonge vrouw geërgerd stond te kijken naar de gele benen van Gerrit. Ze klopte haar stoflap extra flink uit en had niet eens door dat de jongeman haar opnam.

‘Beste Gerrit,

Het is al ruim een week dat ik uit Nederland vertrokken ben. Hoe ik mij voel? Wel, boy, als de dood van mijn vader er niet bij was komen kijken, zou ik zeggen: zo prettig heb ik me nog nooit gevoeld. Weet je wat het betekent, wanneer je op Zanderij allemaal mensen ziet staan, die hun familie komen afhalen? Weet je hoe je je voelt, wanneer je om je heen mensen hoort zeggen: “Ee, a no a boy Rolf drapè?” Het feit alleen dat een vriend je ontdekt heeft, een vriend die je in geen jaren gezien hebt, is een gewaarwording die niet te vergeten is. En dan de blauwe zuivere lucht. God jongen, dit moet je zelf meemaken. Nog nooit heb ik zo van mijn land gehouden als nu. De tocht van Zanderij naar Paramaribo is ook een ervaring op zichzelf. De vertrouwde omgeving: oude vrouwen die langs de weg meloenen staan te venten. De horizon is een lijn die onderbroken wordt door de wuivende maripapalmen, cocospalmen en bananeplanten. Nee Gerrit, straks moet ik terug naar Nederland, maar wat ik hier heb meegemaakt, zal ik niet licht kunnen vergeten. Jouw visie over Suriname kan ik helemaal niet meer delen. Ik ben veranderd.’

Rolf besloot de brief met een uitgebreid verslag over de begrafenis van zijn vader en zond de beste groeten aan al zijn vrienden in Nederland. Gerrit slaakte een diepe zucht en legde de brief terzijde.

‘Rare vent, die Rolf,’ sprak hij tot zichzelf. ‘Laat zich gauw door de schijn imponeren. Maar ach, ik gun hem wel een beetje vakantie!’

Gerrit dacht nu aan zijn salaris. Valt deze maand wel erg mee. Zomaar een nacalculatie. Het kon hem weinig schelen waarom er wat bijgekomen was. Als er maar wat bijkwam. Neen, aan teruggaan dacht hij voorlopig nog niet. De jongens zagen het niet goed. Ze dachten niet economisch. Waarom woonde hij nu niet in een flat ergens in de Alexanderpolder? Hij had toch zijn hoofdakte? Het hoorde toch zo'n beetje bij zijn status? Maar hij gebruikte zijn verstand. Geld sparen om zijn terugtocht te kunnen betalen. Om een huis op te zetten in Suriname. Dat was belangrijk. Laat de rest maar gaan boemelen. Voor te veel uitgaan had hij geen tijd. En een nachtclub? Ja, hoe zag zoiets er eigenlijk uit? Trouwens, wat zijn collega's van zijn huis dachten kon hem ook geen moer schelen. Hij hoefde op niemand te letten. Als je donker bent, ontkom je toch niet aan een zeker vooroordeel. Waarom dus extra zorgen maken?

Gerrit keek op zijn horloge. Hij trok zijn schoenen aan en verliet het huis. Hij moest even naar de voddendoer op de hoek. Die zou een oude kachel bij hem ophalen, maar was niet meer verschenen. Onderweg kocht hij een krantje. Al lopend las hij de belangrijkste artikelen en hij merkte niet eens op dat Eddie naar hem stond te kijken. Plotseling drukte de grappenmaker Gerrit de krant in het gezicht. Deze keek geschrokken op. Toen hij Eddie zag, ontspande hij zich weer en hij drukte zijn vriend de hand.

‘Ik kwam eigenlijk vragen wat je vanavond doet,’ merkte Eddie op, terwijl hij Gerrit terzijde opnam. ‘Misschien kunnen we samen naar de bios gaan. Ik verveel me rot man.’

‘Voor de bios moet je geld hebben!’ antwoordde Gerrit laconiek. ‘En geld heb ik nou niet vriend, tenzij jij me wat wilt voorschieten.’

‘Nou ja, geld speelt bij mij geen rol,’ lachte Eddie en hij trok zijn portemonnaie te voorschijn. ‘Hier,’ zei hij, ‘wanneer je het kan missen, krijg ik het wel terug.’

‘Thanks,’ antwoordde Gerrit. Hij keek op zijn horloge. ‘Naar welke film zullen we gaan kijken?’ informeerde hij. ‘Wat dacht je van Irma La Douce?’

‘O, die geweldige lachfilm die in Grand vertoond wordt?’

‘Juist!’

‘Nou, wat spreken we dan af?’

‘Negen uur bij Rutex,’ zei Eddie.

‘Afgesproken!’ knikte de andere en ieder ging zijn eigen weg.

Gerrit zat in de huiskamer naast zijn vrouw. Ze hadden net gegeten. Hij keek elk ogenblik op zijn horloge. Half acht. Hij stond op om zich aan te kleden.

‘Ga je uit, honey?’ klonk de stem van zijn vrouw.

‘Ja, ik ga straks met Eddie naar de bioscoop.’

‘Zo? En krijg ik dat nu pas te horen. Meneer gaat uit met zijn vrienden en laat zijn vrouw maar thuis zitten als een sloof. Fraai is dat.’

Gerrit vond het raadzaam om niets te zeggen. Hij wist wel waartoe een woordenwisseling zou leiden.

‘Van mij krijg je geen schoon overhemd!’ begon zijn vrouw weer. ‘Ach kind, dat meen je toch niet,’ antwoordde Gerrit enigszins geschrokken. Diep in zijn hart hoopte hij maar dat ze geen domme dingen ging doen. Hij liep naar haar toe en fluisterde enkele lieve woordjes in haar oor.

‘Laat me man!’ schreeuwde ze. ‘Je laat je vrienden natuurlijk weer voor gaan. En ik mag er nooit iets van zeggen. Breng me weer naar Suriname. Als ik bij mijn familie ben, heb ik niks te maken waar jij wilt gaan. Maar je weet heel goed hoe eenzaam ik me hier voel. Hier ken ik nauwelijks iemand, dan laat je me elk ogenblik thuis.’

Even voelde Gerrit zich week worden, maar hij vermaande zich en trok zijn schoenen aan, terwijl hij in gebukte houding naar haar keek.

‘Nou ga je weer dramatisch doen hé?’ grinnikte hij. ‘Probeer liever wat vriendinnen te maken, dan zal je je minder eenzaam voelen. Hoe ben ik aan mijn kennissen gekomen? Zeker niet alleen door mijn werk. Ik zoek contacten, zonder mij op te dringen aan de mensen. Probeer dat ook eens te doen. Ga niet in je ivoren toren zitten, want dan bereik je niets.’

Zijn stem klonk, zonder dat hij dat wilde, goed boos. Zijn vrouw zei niets meer. Ze ging de keuken binnen en begon de afwas te doen. Ze kwam terug toen ze Gerrit in de gang hoorde. ‘Blijf met me vanavond, honey? Je weet toch hoe erg ik je zal missen. Ik heb bovendien al de hele dag hoofdpijn. Kom n^o, schat, ik zal je extra verwennen.’

Gerrit hoorde de klagende stem maar tevens verleidelijke toon. Hij begreep dat ze bakzeil haalde.

Nu moest hij geen ogenblik toegeven. Gelijk de deur uit anders vindt ze mij nog wreed ook, dacht hij. ‘Spijt me kind, maar afspraak is afspraak. Tot straks!’

De deur sloeg hard dicht achter hem.

De film was reuze meegevallen. Wat hadden ze toch gelachen. Eddie stelde voor om nog even een pilsje te pakken in het café in de Binnenweg. Ze gingen erheen. Het was stampvol. Uit de gesprekken die er gevoerd werden, begrepen ze dat het een kunstenaarsclubje was.

‘Gezellige tent, zeg!’ zei Gerrit.

Ze nipten aan hun glazen en keken naar de klanten die er zaten. Een dikke meneer zat hijgend aan zijn sigaar te trekken. Naast hem zat een stel giechelende meisjes. Hier en daar was een kleurling te zien tussen de overwegend blanke gasten. Eddie's ogen vielen op een prachtige vrouw. Ze had donker haar, maar haar huid had een lichtbruine tint. Zo van het type dat je in Spanje aantreft. De jongens keken elkaar even aan. Toen wenkte Eddie de ober en vroeg hem of hij de dame wilde voorstellen iets te drinken van de beide Surinamers. De man keek even verrast maar haastte zich toen naar de dame toe. Hij wees naar de kleurlingen en de dame liet haar blik even dwalen in hun richting en glimlachte. Ze knikte tegen de kelner waarna deze een jus d'orange voor haar bracht. Ze hief het glaasje omhoog en keek glimlachend naar Eddie. De student hief zijn glas ook omhoog. Toen ontmoetten hun blikken elkaar en Gerrit begreep dat dit wat zou worden. Hij groette zijn vriend en haastte zich om de tram te halen.

‘Rot huwelijk!’ mompelde hij. Een hyper-jaloerse vrouw die je het leven zuur maakt, vrienden die aan hun trekken komen en ik, werken, studeren en luisteren naar de avontuurtjes van mijn vrienden. Nou ja, het is mijn lot. Als ik nogmaals mocht kiezen, bleef ik liever vrijgezel. Hij stapte uit de tram en zocht in zijn zakken naar zijn huissleutel. Toen hij de deur openmaakte, merkte hij dat er licht in de gang brandde. De tussendeur stond open. Onwillekeurig keek hij op zijn horloge. Een eng gevoel becroop hem. Half één. ‘Joyce!’ riep hij zacht. Geen antwoord. ‘Joyce, poppetje!’ probeerde hij nogmaals. Hij deed de kamerdeur open en fluisterde: ‘Pappie is er al schat.’ Zijn ogen doorkliefdde de duisternis, terwijl zijn vingers de muur betastten op zoek naar de schakelaar. Het licht flitste aan. De kamer was leeg. Het bed was rommelig en op de vloer lag een koffer open.

Daaruit waren kennelijk enkele kledingstukken gehaald.

‘Vervloekt!’ siste Gerrit. ‘Dat is me toch een rotstreek. ‘Waar kon dat mens toch naar toe gegaan zijn? Bij Max? Neen, niet bij zijn beste vrienden. Een vrouw hangt niet graag haar vuile was buiten. Zeker niet als ze steeds op de vrienden van haar man loopt te schelden. Gerrit zocht koortsachtig naar een briefje dat ze mogelijk had achtergelaten, maar zonder resultaat. ‘Nou, goed,’ sprak hij, ‘wanneer je zin hebt, zal je wel terugkeren.’ Hij kleepte zich uit en kroop in zijn pyama. Daarna ging hij rustig liggen en troostte zich met de gedachte dat zijn vrouw toch niet zonder hem kon en dat ze wel spoedig zou inzien dat het dwaas was om weg te lopen. Toch schrok hij elk ogenblik wakker als iemand voor zijn woning voorbijliep.

Ondertussen had Eddie het klaargespeeld om het mooie vrouwtje voor zich te winnen. De student merkte al gauw dat hij met een danstype te doen had. Hij liet haar dan ook rustig kletsen over De Wiek, Bristol en over andere dansgelegenheden en stelde tenslotte voor haar mee te nemen naar Parkzicht. Ze namen een taxi, wat Eddie al gauw een vijfje kostte. Maar die avond had hij echt zin in gek doen. Zijn vader had hem enkele dagen geleden een aardig bedrag overgemaakt en bovendien werkte hij enkele nachten per week bij de PTT, dat bracht ook een mooi bedrag op. In Parkzicht heerste er een gezellige sfeer. Het kostte Eddie heel veel moeite om twee plaatsen te vinden. Eddie bestelde wat te drinken en keek het vrouwtje aan. Vreemd, ze hadden zich nog niet eens aan elkaar voorgesteld, dacht hij plotseling.

‘Zeg, hoe heet je eigenlijk?’ begon hij.

‘Hansie, zeg maar Hansie!’ antwoordde ze met haar warme stem. ‘Noem mij maar Willem!’ loog Eddie. Hij nam liever geen risico's.

‘Mooie naam, zo heet mijn vader ook. Zullen we gaan dansen, Willem?’ Ze gleden over de dansvloer en reeds na enkele seconden liet Eddie zijn beide handen over haar rug glijden. Hij merkte de rilling die door haar lichaam voer.

‘Kom je wel eens meer hier?’ informeerde ze.

‘Ach, wel eens!’

‘Dansen jullie ook de tango in Suriname?’

‘Wij dansen van alles in Suriname. Van kawina tot wals.’

‘Wat is kawina, schat?’

‘Iets pittigs. Wanneer ik de kawina dans gebruik ik voornamelijk mijn heupen. Hoe sneller die bewegen hoe beter je danst.’

‘Hmm, dat moet je me eens leren, Wim.’

‘Zeker liefje? Ik zal je behalve de kawina nog veel meer leren.’ Eddie keek Hansie ondeugend aan en ze begreep hem. Ze begreep hem zo goed dat ze tegen drie uur een taxi belden en de chauffeur vroegen naar het dichtsbijzijnde hotel te rijden. De taxichauffeur stopte ergens in de binnenstad en belde aan bij een hotel, dat meer op een woonhuis leek. Een magere man deed open en stond een poosje met de chauffeur te praten. Deze wenkte Eddie na enkele minuten. Eddie rekende af en de chauffeur reed hard weg. De magere man vroeg of ze zouden blijven slapen en wilde graag gelijk afrekenen. ‘Vijftien gulden per persoon!’ zei hij onverschillig. Terwijl Eddie betaalde maakte hij in gedachten een kleine berekening hoeveel hij die avond al had uitgegeven. Het moest totaal al zeker negentig gulden zijn. Hij kreeg een lijst onder de neus geduwd. ‘Even uw naam en adres! Voor de politie, ziet u. Soms wil die navraag doen naar iemand.’

Eddie had van de politie niks te vrezen, maar vond het toch maar raadzaam een verkeerde naam en adres op te geven. Eindelijk was het dan zover. Ze kregen een grote kamer toegewezen. Terwijl Eddie op zijn gemak zijn schoenen uittrok, keek hij met genoegen naar de prachtige volle borsten van Hansie, die haar blouse had uitgetrokken. Wat had hij in Suriname toch verlangd met een Hollands meisje om te gaan. Niet omdat ze uit Holland kwam, maar omdat ze blank was. Zijn vrienden die uit Europa terugkeerden hadden er altijd over gepocht. En nu lag hij hier te genieten van het vooruitzicht een blank meisje te zullen bezitten. Ze kropen in bed en betasten elkaar. Eddie had een voorliefde voor en Hansie rook zo heerlijk. Hij kuste haar, greep haar vast, liet zijn vingers door haar prachtig haar glijden en informeerde fluisterend welk merk parfum ze gebruikte. Toen nam hij bezit van haar. Rustig, alsof zij elkaar als jaren kenden. Heel zacht streelde hij haar over de wangen, over de lippen en kuste haar weer teder. Een half uur later sliepen ze beiden rustig.

Tegen zeven uur 's morgens stonden ze op en wasten zich. Eddie kon het maar niet verwerken dat dit meisje zo'n indruk op hem had gemaakt. Hij wist wel dat ze waarschijnlijk met meerdere mannen naar bed gegaan was, maar toch voelde hij zich sterk tot haar aangetrokken. Even overwoog hij of hij haar weer zou ontmoeten maar die gedachte zette hij spoedig weer van zich af. Neen dat kon hij niet doen.

Hij mocht zich niet binden aan afspraken, vooral daar hij nog geen serieuze plannen had. Na het ontbijt namen ze afscheid van elkaar. Hansie vond het erg jammer dat Eddie haar geen exacte datum kon opgeven wanneer ze elkaar weer zouden ontmoeten. Ze troostte zich maar met zijn belofte wat vaker in het café te zullen komen waar ze elkaar ontmoet hadden.

Eddie besloot nog een kopje koffie te nemen om op deze wijze Hansie de gelegenheid te geven naar huis te gaan zonder dat ze samen gezien werden. Hij stak een sigaret op en wilde zijn hoofd juist oprichten om de rook de lucht in te blazen, toen hij tegenover zich de gestalte opmerkte van ... Joyce, de vrouw van zijn beste vriend.

Eddie keek haar sprakeloos aan. Hij kon het niet geloven. ‘Het is niet wat je denkt, Eddie,’ begon Joyce aarzelend. ‘Het is echt niet wat je denkt. Ik heb gisteravond niet geweten wat voor soort hotel dit is, anders was ik hier niet gekomen. Pas toen ik je beneden zag komen met het meisje, begreep ik het goed.’

‘Ik heb je nergens van beschuldigd,’ antwoordde Eddie opgelucht. ‘Je zult wel je redenen hebben om hier te zijn, ik wil me er echt niet mee bemoeien.’

‘Je zult je ermee moeten bemoeien Eddie, het is nu te laat,’ vervolgde Joyce terwijl ze naar Eddie toeliep. ‘Ik heb mijn man net gebeld om hem te vertellen waar ik zit, omdat ik wil dat hij moet weten waar ik geslapen heb. Wij hadden ruzie gisteravond en toen ben ik weggelopen. Ik pakte een taxi en liet die me naar het eerste het beste hotel rijden. Dat die gemenerik mij hier zou brengen had ik niet kunnen vermoeden. In ieder geval heb ik hier geslapen en ik hoop nu maar dat Gerrit mij spoedig komt afhalen. Je kunt er liever bij blijven, anders zal hij slecht over je gaan denken. Zie je, ik heb hem verteld dat ik je ook net hier zag zitten.’ Eddie keek Joyce aan met een van woede verwrongen gezicht. Zo'n stomme meid had hij van zijn leven nog niet meegemaakt. Het was toch al te toevallig dat ze persé in hetzelfde hotel waren terechtgekomen. Wat zou Gerrit ervan denken? ‘Dat heb je fijn geflikt Joyce!’ hoorde hij zichzelf zeggen. ‘Dat heb je verdomd fijn geflikt!’ De aangesprokene sloeg haar ogen neer en zei niets meer. Eddie bestelde twee kopjes koffie. Joyce weigerde en Eddie liet de serveerster maar één kopje brengen. Zwijgend dronk hij de hete koffie op en dacht na wat hij allemaal tegen Gerrit zou zeggen.

Gerrit zat op de rand van zijn bed. Hij was met tegenzin opgestaan

De telefoon was blijven rinkelen. Wat moest Joyce eigenlijk? Waarom moest hij haar afhaken? Eerst liep ze zomaar weg en als het avontuurtje haar niet meer beviel, was hij goed genoeg om haar op te halen. Maar daar zou hij niet in trappen. Laat haar maar rustig daar blijven. Als ze er genoeg van had, zou ze wel zelf thuis komen. Maar welke rol speelde Eddie eigenlijk? Dat ze elkaar uitgerekend in hetzelfde hotel moesten ontmoeten. En had hij Joyce in zijn eerste opwelling van vreugde niet beloofd dat hij haar direct zou afhaken? Gerrit ging zich scheren en trok daarna zijn kleren aan. Hij stapte op de tram. Tenslotte was ze alleen op hem aangewezen. Hij was haar man.

Toen hij bij het hotel aankwam, merkte hij dat zijn vrouw al in de deuropening stond en hem verlegen lachend aankeek.

‘Ik ben er!’ zei hij. In zijn ogen lag een agressieve blik.

‘Dag schat, wat heb ik je toch gemist. Ik heb zo slecht geslapen. Waarom heb je zo lang op je laten wachten? Ik zit al ruim een uur op je te wachten. Eddie zit binnen een krantje te lezen,’ ratelde Joyce.

‘Kon je de weg naar huis niet vinden?’ beet Gerrit haar toe.

‘Ach schat, doe toch niet zo gemeen. Je weet toch dat ik me schaam om met een koffer te sjouwen en 's morgens thuis te komen.’

‘Dacht je daar ook aan toen je mij gisteravond in de steek liet?’ ging Gerrit op agressieve toon verder.

‘Honey, laten wij er toch niet meer over praten. Ik heb er spijt van, dat heb ik je al verteld door de telefoon. Kom, ga je je vriend niet groeten? Die zal nu wel erg verlegen zijn, want ik heb hem met een meisje gesnapt. Ergens toch goed dat ik hier verzeild ben geraakt. Zo leer je je vrienden kennen. Natuurlijk hoefje dit niet verder te vertellen hoor.’ Joyce ratelde door, maar Gerrit hoorde haar niet eens meer. Hij liep naar Eddie toe die kennelijk geconcentreerd zat te lezen uit een gekreukte krant. Toen Gerrit naast hem stond, keek hij op. ‘Hallo!’ klonk zijn stem onzeker.

‘Aan het boemelen geweest hé?’ informeerde Gerrit plagend.

‘Gerrit!’ zei Joyce verwijtend. Eddie begreep dat het geen zin had om geniepig te doen en vertelde vrijuit dat hij inderdaad een avontuurtje achter de rug had. Natuurlijk vertelde hij dat het hem niets gedaan had. Hij had er eigenlijk geen zin in gehad, maar ze bleef aandringen, jekte hij. Tenslotte had hij haar toch maar haar zin gegeven.

‘Wat ben jij toch sociaal!’ merkte Joyce schamper op. Gerrit keek zijn vrouw gerriteerd aan.

‘Zullen we maar gaan?’ vroeg hij aan Joyce.

‘Bel je een taxi honey?’

‘Dat moest er nog bijkomen!’ beet hij haar toe.

‘Ach lieverd, ik voel me zo slap, laten we toch een taxi nemen.’ ‘Zou je wel willen!’ zei hij en hij keek daarbij naar de verbaasd kijkende Eddie.

‘Zal ik een wagen bellen en jullie mee laten rijden?’ stelde deze gul voor.

‘Absoluut niet!’ antwoordde Gerrit kwaad. ‘Joyce en ik hebben onderweg nog veel te bespreken. Een eindje trampen en lopen zal haar wel goed doen.’

‘Zoals je wilt!’ mompelde Eddie teleurgesteld. Hij groette de anderen en liep naar buiten. Het echtpaar bleef nog enige tijd kibbelen.

11

Rolf was bij een tante op visite. ‘Ay, mi pikin,’ sprak ze blij, ‘dus je bent in Suriname. Jammer dat je vader niet meer tot je heeft kunnen spreken. Wat ben jij toch veranderd. Holland mag je wel, geloof ik. Kijk hoe dik je geworden bent. Ga zo door mi boy, hou die bakra's goed. Die brengen je vooruit. Hier in Suriname gaat alles achteruit. De belasting wordt steeds hoger, alles wordt duurder en de salarissen blijven laag. Goed dat je op tijd bent weggegaan jongen, want hier zou je het niet ver brengen.’ Tante trok aan haar sigaar. Rolf grinnikte. Het beeld van de man die hij indertijd in Nederland in een café had ontmoet en die hem vrij discriminerend had behandeld kwam hem weer voor ogen. De kou in Nederland, de vele landgenoten die hij zag zoeken naar een kamer, neen, tante had toch maar een raar beeld van Nederland. Hij bleef nog een poosje met haar babbelen, dronk wat gemberbier en verliet het huis, op zoek naar vrienden. Daar had hij dringend behoefte aan.

Hij liep geruime tijd doelloos rond door de gezellige straten van Paramaribo.

Domineestraat-Steenbakkerijstraat-terug naar de Domineestraat-voorbij de Jodenbredestraat-Theater Bellevue-Spanhoek. Wat was het druk bij Sodafountain. Was er iets bijgebouwd of was het gewoon druk? Rolf ging de ijstent binnen en nam plaats aan een van de tafels. Hij had zich bijna vergist en ‘Ober’ geroepen. Bij de kassa bestelde hij een sorbet en nam weer plaats aan de tafel die hij spoedig moest delen met enkele sportief geklede jongedames. Eén hunner had hoge kaplaarzen aan terwijl de zon onbarmhartig op het asfalt scheen. Rolf moest even lachen maar toen hij de spottende opmerking hoorde die een ander meisje maakte over zijn colbert, begreep hij dat hij maar liever kon zwijgen.

‘Disi luku lek’ a komot'a Ptatania’ merkte ze schamper op, ‘a yongu weri jas!’ Rolf was maar al te blij toen hij zijn ijsje kreeg. Hij besteedde geen aandacht meer aan de meisjes en telde in gedachten de dagen, die hij nog in Suriname zou zijn.

Hij had zijn baas telegrafisch om twee weken ‘buiten bezwaar’ gevraagd en die waren haast om. Als het niet om zijn studie ging, was hij maar liever gelijk in Suriname gebleven. Nu al merkte hij dat hij van zijn mensen vervreemdde. Hoe moest het over vijf jaar, vroeg hij zich af.

‘Ee, mi mati!’ klonk het plotseling achter hem. ‘Ee yongu fa? O ten' i kon man?’ Een schouderklop had Rolf uit zijn gedachtenwereld gehaald. Rudie, zijn schoolvriend stond achter hem. Ze schudden elkaar blij de hand en Rolf bestelde nog een ijsje voor zijn vriend.

‘Dat is wel lang geleden, jongen,’ sprak Rudie blij, ‘dat is toch lang geleden.’

‘Ben je nog in het onderwijs?’ informeerde Rolf.

‘Nee man, ik zit al zes maanden bij de douane, dat betaalt meer.’ ‘Kom je nog wel eens in de KOK?’ vroeg Rolf.

‘Ja, meestal 's zaterdags. Had je zin om erheen te gaan?’

‘Nou en of!’

De KOK was een onderwijzerssoos die nogal druk bezocht werd. De mannen stonden een poosje later op en lieten de meisjes mopperend achter.

‘Ik heb ook plannen om naar Nederland te gaan,’ vertelde Rudie onderweg.

‘Naar Nederland? Man, hoe kom je erbij?’

‘Waarom niet? Je zit nu toch ook in Nederland en het bevalt je toch goed?’

‘Dat zou ik niet zeggen, Rudie. Je kunt er goed verdienen, maar je geeft ook veel geld uit. Maar dat het mij daar helemaal bevalt, neen, dat zou ik niet durven zeggen. Maar ik kan je echt niet uitleggen waarom. Je moet het gewoon zelf ondervinden. Ik heb al zoveel mensen ontmoet die mij inlichtingen vragen over Holland. Wat moet ik ze antwoorden? Moet ik liegen dat het daar allemaal koek en ei is? Ik vertel ze liever de waarheid, maar de reacties die je krijgt, zijn meestal erg vervelend. “Je zit er al” zeggen ze dan. Je gunt ze niet de kans om ook eens hun geluk te beproeven in het buitenland.’

‘Ik begrijp het!’ zei Rudie, ‘Maar toch zou ik het willen proberen. Ik heb wat geld gespaard. Ik kom dus niet met lege handen in Nederland.’

‘Was geld maar alles, Rudie!’

‘Wat bedoel je eigenlijk?’

‘Precies was ik zeg. Ik heb een vriend krankzinnig zien worden

omdat hij wist dat zijn nichtje in Suriname misbruikt werd door jongens en hij kon niet terugkeren naar zijn land om dat arme schepsel bij te staan en de plaats in te nemen van haar ouders, die allebei bij een auto-ongeluk waren omgekomen. Ik heb een ex-minister gezien, die op de markt werd nagewezen door een vijfjarig jongetje, dat zijn moeder aan de hand trok en zei: “Hé mams, kijk, een neger!” Ik heb onderwijzers meegemaakt die in Suriname een heel goede naam hadden en in Nederland om hun zachtmoedigheid geen orde konden handhaven. Die durfden het onderwijs niet te verlaten maar ze werden gewone mislukkelingen, die meesukkelden. Een enkeling die wel de moed kon opbrengen naar een andere baan uit te kijken, ging met rasse schreden in salaris achteruit. Moet je nog meer horen? Zal ik het over de kou hebben? Dat zal wel niet nodig zijn lijkt me.’

‘Hm, maar dat zijn toch uitzonderingen, jongen?’

‘Wel zeker, maar toch genoeg uitzonderingen, die je op je hoede moeten laten zijn.’

Ze kwamen in de KOK aan en werden door oude kennissen begroet. Rolf merkte dat zijn colbert de aandacht trok en besloot het ding maar uit te trekken. Er heerste een gezellige sfeer en Rolf voelde zich helemaal thuis. Iedereen deed wat: biljarten, tafeltennissen, discussiëren. Men scheen het in het bijzonder over de politiek te hebben. Pengel zou een leger sturen naar de Brits-Guyanese grens. Het scheen daar te rommelen. Reeds hadden honderden Surinaamse jongeren zich als vrijwilliger aangemeld. Rolf luisterde geïnteresseerd. Hij betrapte zich erop dat hij zich voelde als een toeschouwer die er zelf niet bij hoorde. Ik ben werkelijk veranderd, dacht hij. Na een hele tijd stond hij op en liep naar de deuropening om wat frisse lucht te happen. Rudie die met hem meegelopen was, keek plotseling geïnteresseerd naar een paar mensen. ‘Kijk,’ zei hij, ‘dat is Dobru, je weet wel, die populaire schrijver. Hij heeft van het Nederlands iets typisch Surinaams gemaakt. Hij heeft het erg moeilijk gehad door zijn politieke overtuiging maar op dit ogenblik is hij Surinaams meest gelezen schrijver. Gegarandeerd dat hij over enkele jaren officieel erkend zal worden en dat wij hier, zoals dat in Zuid-Afrika of België het geval is, een eigen taal zullen hebben. Die zal uiteraard haar oorsprong hebben in Nederland maar wij zullen er een eigen kleur aan geven. Vele schrijvers hebben zich reeds achter Dobru geschaard.’ Rolf moest aan zijn eigen gedichten denken. Hij wist zelf niet hoe ze klonken maar hij wist wel dat hij niet alleen om

zijn studie naar Nederland vertrokken was, maar ook om de taal beter te kunnen beheersen. Hoe dikwijls had hij niet met open mond geluisterd naar Surinamers die het Nederlands vloeiend spraken. Die mensen waren óf in Paramaribo grootgebracht in Nederlandssprekende milieu's óf ze hadden geruime tijd in Nederland gewoond. Als districtsjongen had hij een complex overgehouden. Weliswaar had hij bij de soeurs heel wat opgestoken, die kwamen immers uit Rosendaal, maar thuis was het altijd het zogenaamde Negerengels geweest dat zijn ouders, broers en zusters tot hem gesproken hadden. In Nederland was hij, wat dat betreft, beslist vooruitgegaan. Nu kon hij zich in ieder geval zonder moeite in het Nederlands uitdrukken. Maar wat Dobru wilde, was een taal voor het nieuwe Suriname. Dat was iets heel bijzonders.

Tegen de tijd dat de zon onderging, verlieten de mannen het KOK gebouw. Een ieder ging zijn eigen weg. Rolf had uit de gesprekken veel geleerd en hij hoopte dit in zijn volgende gedichten en prozastukken te kunnen verwerken.

12

Max was na zijn avontuur met Chris bijzonder prikkelbaar geworden. Hij had bij zijn vrouw achterdocht gewekt, bij Hendrik moest hij het ontgelden wegens geniepigheid en wat hij het ergste vond, hij leefde met zichzelf in onvrede. Hij kon de gedachte niet verdragen dat zijn vrienden telkens een ander meisje versierden terwijl hij, die nooit iets verkeerd deed, de eerste keer al gepakt werd. Zijn trots was gekrenkt. Ingrid hoefde tegen hem niet lief te doen, want dat kon hij ook niet meer verdragen. Op een dag stond Max bij zijn plantjes dorre bladeren te plukken. Hij draaide de trouwring om zijn ringvinger. ‘Trouwen,’ mompelde hij, ‘het meest onzinnige wat er bestaat. Je bindt je aan een vrouw terwijl je niet weet hoe het leven later zal worden. Zorgen, terwijl je vrienden zich vermaken. Ziekenfonds, luiers, lawaai, burenruzies. Neen, ik heb me wel goed vergist.’

Max liet zich in een stoel vallen. Zijn oudste dochter trok aan zijn benen. Hij keek gelaten toe. Even gleed zijn hand over haar kroezige haar en over de vriendelijke mond. Ergens in de gang meende Max een vrouwenstem te horen. Hij deed de deur open en zag dat Ingrid iemand uit haar jas hielp. De vrouw keerde zich om en riep: ‘Dag masra Max!’ De niet al te best gehumeurde Max forceerde een glimlach en stak zijn had uit naar de vijf en zestigjarige Ma Antje. Zij was een oude kennis uit Suriname. Ma Antje had al heel vroeg haar man verloren. Haar kinderen waren allemaal al volwassen. In Nederland woonden haar oudste zoon en jongste dochter. Aangezien Max vroeger naast Ma Antje had gewoond, bleven ze elkaar ook nu opzoeken. Haar zoon was met een Hollandse getrouwd en haar dochter, Ellie, woonde bij haar moeder in. Ze was leerling-kapster. Het geld voor deze studie werd bijeengebracht door de werkende broers. Ook de moeder schonk haar maandelijks wat van haar AOW, want ze had maar één wens en dat was, dat ze haar dochter eens genoeg geld zag verdienen, zodat die niet afhankelijk hoefde te zijn van mannen. Volgens haar was de man er immers alleen maar op uit om de vrouw ongelukkig te maken. Deze opvatting hield ze er overigens

niet zomaar op na. Ze had een heel hard leven in Suriname gekend. Van haar man kreeg ze veel slaag. Toen die overleed, had ze het zich dan ook niet erg aangetrokken. Het was meer een verlossing geweest. Van zijn loon zag ze trouwens nooit veel. Ze moest altijd zelf langs de straten lopen om te proberen wat gebakjes aan de man te brengen om in het onderhoud van haar gezin te voorzien. Daarom was ze erg blij geweest toen haar oudste zoon begon te werken en haar taak enigszins verlichtte. Regelmatig stuurde hij haar vanuit het district, waar hij werkte, enkele tientjes. Hiervan spaarde ze telkens wat voor hem, zodat hij na zijn terugkeer voldoende geld had om de grote stap naar Nederland te wagen. Nu zat hij goed. Bij Verolme verdiende hij meer dan hij ooit had durven dromen. Zijn Hollandse vrouw begreep hem uitstekend al at hij dan niet wat hij graag lustte. Een enkele keer stuurde Ma Antje hem toch wat uit Suriname, zodat hij niet meer zo sterk hoefde te denken aan zijn land. Spoedig had hij ook zijn moeder laten overkomen. Die kon op de kinderen passen, terwijl zijn vrouw ging werken. Dat bracht aardig wat op. Weldra had hij dan ook een autootje en een wasautomaat. Zelfs had hij het klaargespeeld samen met zijn andere broers, Ellie over te laten komen. Ma Antje was dus best tevreden. Maar al gauw had zij door dat haar zoon veranderd was. Als hij van het werk thuiskwam liep hij, groetend, regelrecht naar zijn vrouw, gaf haar een zoen op haar lippen, wat Antje hoogst onzedelijk vond en nam haast geen notitie meer van haar. Ze was goed genoeg om oppas te spelen wanneer de twee zin hadden om uit te gaan, maar zelfs een dank je wel was er niet meer bij. Ma Antje vertelde tot overmaat van ramp aan al haar kennissen over haar ervaringen met haar zoon en schoondochter. Deze kwamen weer alles te horen en de verhouding werd alleen maar slechter. Ma Antje besloot op een goede dag uit te kijken naar een eigen kamer. Ze slaagde erin die te krijgen en trok er met haar dochter in.

Max mocht haar wel. Ze kon een kleine attentie geweldig waarderen en dat vond Max prettig. Langzaam begon hij zijn slechte bui te vergeten.

‘Ga dan zitten Ma Antje,’ sprak hij. ‘Wat zal het zijn? Ik heb cola, limonade, pils en cognac.’

‘U kunt me een cognac geven!’ antwoordde ze een beetje verlegen.

Ingrid haalde de drankjes terwijl Max zich met zijn gast bezighield.

‘En hoe is het met Ellie? Maakt ze goede vorderingen?’

‘Ja meneer Max, met Gods wil gaat het heel goed. Ze heeft nog een jaar dan is ze helemaal klaar.’

‘O, maar dat is prachtig. En de mensen in Suriname, maken die het ook goed?’

‘Ja meneer Max, heel goed met Gods wil. Alleen de griep heerst daar nog zo erg, maar verder gaat alles goed. Meneer Max ik ben vandaag niet zomaar hier gekomen. Ik voel dat ik met iemand moet praten en ik dacht dat ik het best bij u kon komen. Ik heb een kleine moeilijkheid baya en ik hoop dat u mij eruit zal kunnen helpen. U moet uw best doen, ik reken op u.’

‘Zeg het maar, Ma Antje, ik luister. Als het in mijn vermogen ligt, zal ik u zeker niet in de steek laten.’

‘Het gaat over Ellie, meneer Max. Het gaat de verkeerde kant op met Ellie. Ze gaat niet meer naar de kerk en iedere zaterdagavond wil ze gaan dansen. Er zijn twee nichten van haar uit Suriname gekomen en die zijn een beetje wild, begrijpt u? Deze meisjes slepen haar mee naar allerlei plaatsen en als ik er iets van wil zeggen, begint ze tegen mij een grote mond op te zetten. Dan zegt ze dat ik ouderwets ben. Meneer Max, ik ben niet blind. Ik heb met Gods wil een klein televisietoestel en ik weet heel goed wat er in de wereld gebeurt. Tegenwoordig mogen de vrouwen de pil gebruiken. Denkt u dat alleen getrouwde mensen dat doen? Neen, meneer Max. Op een goeie dag loop ik Ellie's kamer binnen om te kijken of ze behoorlijk heeft opgeruimd, want ik verwachtte familie op bezoek en wat zie ik, meneer Max? Op Ellie's bed ligt een doosje met ongeveer vijftientig tabletjes. Ik lees iets van Lyndiol. U kunt zich voorstellen hoe ik me toen voelde. Ik wacht tot ze thuis komt en vraag haar of ze soms ziek is en medicijnen van de dokter gekregen heeft. Ze zegt: Hoe komt u erbij? Ik vertel haar van de tabletten, die op haar bed lagen. Toen werd het een ruzie van jewelste.

Ja, ik bemoeide mij met zaken die mij niet aangaan. Waarom moest ik in haar kamer komen. Ik vertrouw haar niet. Ze verweet mij van alles en nog wat. Die tabletten waren niet eens van haar, ging ze verder, die moest ze voor een meisje bewaren, omdat die geen tas bij zich had toen ze die kocht. En ze had ze in haar tas vergeten maar het was niet de bedoeling om ze te lang bij zich te houden. U begrijpt, meneer Max, dat ik van haar verhaaltje niet veel geloof. Ik ben bang dat ze een vriend heeft en die dingen gebruikt om niet zwanger te worden. Kunt u niet tot haar praten

om haar tot inkeer te brengen?’

Max schraapte zijn keel. Hij wendde zijn gezicht af en keek naar de visjes in het aquarium. Wat kon hij voor Ma Antje doen? Niets, helemaal niets. Ellie was achttien. Een meisje van die leeftijd wilde geen gepreek meer horen. Aan de andere kant voelde hij echter ook medelijden met de vrouw. Er werd een beroep op hem gedaan. Kon hij haar zomaar weigeren? De verhouding tussen Ma Antje en haar zoon was slecht te noemen. Ze had niemand meer in Nederland op wie ze kon rekenen.

‘Ik zal zien wat ik voor u kan doen, Ma Antje,’ sprak hij tenslotte. ‘Maar verwacht u niet te veel van mij. Ik ben zelf nog jong dus zal ze wel niet veel eerbied voor me hebben. Ik zal een keertje op bezoek komen bij u op een uur dat ze thuis is. Zorg er dan voor dat u wat dranken gaat halen als ik er ben. Zo kan ik dan een praatje met haar maken.’

‘Dank u wel baya, meneer Max. Wanneer zie ik U dan?’

‘Nou, zeg maar morgenavond tussen zeven en acht. U kunt toch tegen die tijd nog bij de supermarkt dranken kopen, niet?’

‘Ja, al is het tien uur 's avonds.’

‘Goed, afgesproken dan.’

‘U zegt natuurlijk tegen niemand iets hierover, nietwaar meneer Max?’

‘Tegen niemand, Ma Antje.’

‘Ay baya, dank u wel mijn lieve zoon.’

Ingrid die gemerkt had dat Ma Antje heel zacht sprak, durfde de kamer niet binnen te komen. Eerst toen de vrouw achterover ging leunen in de grote stoel, kuchte ze en bracht de drankjes binnen. Toen kreeg het gesprek een andere wending. Ma Antje vertelde hoe ze laatst een pom had gemaakt die geweldig jeukte. De vruchten waarmee ze deze heerlijke Surinaamse pastei klaargemaakt had, deugden helemaal niet. Ze noemde een bekende zaak waar Ingrid nooit meer Surinaamse produkten moest kopen, omdat de man zijn spullen niet goedkoop verkocht en daarbij nog dikwijls slechte produkten aan de man bracht. Max lachte maar zijn gedachten gingen naar Ellie, die zoals vele Surinaamse meisjes, de smaak van een Europees leventje te pakken had.

Diezelfde avond kreeg Max een telefoontje van de zoon van Ma Antje. Zijn moeder was tegen zeven uur plotseling aan een hartaanval overleden. Max voelde het verzoek van de vrouw nu als een laatste wens en nam zich voor zijn uiterste best te doen het meisje voor de ondergang te behoeden.

13

Ondertussen was Rolf terug in Nederland. Miep was erg blij hem weer te zien. Ze vertelde hem dat ze zich tijdens zijn afwezigheid erg eenzaam gevoeld had, hoewel Eddie twee keer langs geweest was om haar te zien. ‘Aardige jongen, die Eddie,’ had ze gezegd. Rolf had bij die woorden even opgekeken. Ja, Eddie was een aardige jongen. Miep keek Rolf onderzoekend aan. ‘Wat zou je ervan zeggen als ik je een kamergenoot bezorgde, jongen?’

‘Een kamergenoot? Daar heb ik echt geen behoefte aan hoor! Ik ben blij dat mijn broer al vertrokken is.’

‘Misschien wel, als je hoort wie dat is.’

‘Je maakt mij nieuwsgierig!’

‘Wil je raden, of zal ik het maar gelijk zeggen?’

‘Zeg het maar, Miep.’

‘Het is Eddie, Rolf, je goede vriend Eddie.’

Even ging er een schok door de jongeman maar hij herstelde zich snel. Hoe kwam zij erbij Eddie bij hem in de kamer onder te brengen? Die had toch al een heel goede kamer?

‘Je vriend was enkele dagen geleden hier om mij te zien,’ sprak Miep onverstoord verder, ‘Hij vertelde mij dat de kamerhuur zo hoog is. Toen heb ik direct aan jouw kamer gedacht, die is toch zo ruim. Ik heb hem voorgesteld met jou samen te wonen. Dan kunnen jullie de huur samen betalen en kost het hem veel minder. Natuurlijk heb ik er rekening mee gehouden dat je wel zou kunnen weigeren. Daarom heb ik hem gevraagd om nog even wat geduld op te brengen tot ik met je gesproken heb. Wat denk je ervan liefje?’

‘Eddie is mijn vriend Miep maar je weet toch dat ik van mijn privacy houd? Ik deel mijn kamer niet graag met anderen. Maar ja, nu je hem al erover verteld hebt, zie ik geen andere oplossing, dan dat je hem laat komen.’

‘O Rolfje, je bent een schat!’ juichte Miep. ‘Ik wist wel dat je het niet erg zou vinden. Nou, dan zal ik hem nog vanavond bellen en morgen kan hij al bij ons terecht. Wat boft die knul, zeg.’

Rolf trok zich terug in zijn kamer. Plotseling vond hij Eddie min-

der sympathiek dan vroeger. Hij kon er niets aan doen. Waarom was die vent ook tweemaal op bezoek geweest bij zijn hospita toen hij er niet was? De andere jongens kwamen er toch ook niet? Een gevoel van achterdocht bekreep Rolf. Als ze maar niet over mij hebben zitten roddelen, dacht hij. Hij had zich aan Miep vergaloppeerd maar dat was verleden tijd. Hij had zich voorgenomen om geen domme dingen meer te doen. Zijn bezoek aan Suriname had hem goed gedaan. Hij was nu weer zichzelf. De eenvoudige student die met een bepaald doel voor ogen naar Nederland gekomen was en die koste wat het kost dat doel wilde bereiken.

Aangezien Rolf overdag werkte en Eddie dan colleges volgde, zagen ze elkaar weinig. 's Avonds ging Rolf meestal op les. Een enkele keer gingen ze samen uit. Miep hield zich sinds de komst van Eddie een beetje op de achtergrond. Rolf schreef dit toe aan de mededeling, die hij haar gedaan had vóór zijn vertrek naar Suriname, namelijk dat hij wilde kappen met de verhouding die hij met haar had. Wat hij echter niet doorhad, was de intimiteit die tussen haar en Eddie gegroeid was. Soms maakte ze grapjes over Rolf en Eddie schaterde het dan uit. De dingen die Miep zei hadden bijna altijd betrekking op zijn timiditeit. Ze nam openlijk een loopje met hem. Rolf stoorde zich in het algemeen niet aan de pogingen van Miep om leuk te zijn. Hij was zelfs blij dat ze zijn afkeer voor haar deed toenemen. Pijnlijk vond hij het feit dat Eddie die niets afwist van hun verhouding, zo enthousiast meedeed aan de plagerijtjes. Soms overwoog Rolf om naar de dokter in Dordrecht te gaan en aan mevrouw Poetsma te vragen of ze nog voor een kamer wilde zorgen. Maar hij schaamde zich daarvoor omdat hij sinds zijn laatste bezoek, toen de kwestie van de kamer aan de orde was gekomen, zijn gezicht niet meer vertoond had. Nu en dan had hij wel wat postzegels opgestuurd maar de briefkaartjes van mevrouw Poetsma had hij nooit beantwoord. Zelfs op haar herhaaldelijke vraag of hij nog over haar voorstel had nagedacht, had hij niet gereageerd. Tenslotte kreeg hij dan ook geen post meer uit Dordrecht.

Op een avond waren Miep en Eddie alleen thuis. Haar man had nachtdienst en Rolf was op les. Miep vertelde aan Eddie dat er die avond een spannende film op de t.v. zou zijn. Ze wist dat hij dol was op spannende films. Voor die gelegenheid had Miep een vlotte jurk aangetrokken. Haar borsten puilden gedeeltelijk uit de laaggesneden jurk.

Toen ze om half negen voor de t.v. zaten om naar de film te kijken, pakte Miep de t.v.-gids en begon erin te bladeren. De omroepster kondigde ondertussen een operette aan. Eddie schakelde naar het andere net, ook daar was niets bijzonders te zien. Miep schudde haar hoofd: ‘Dat is toch te gek. Ik dacht dat er vanavond een Engelse film vertoond werd. Stom van mij. Ik heb me waarschijnlijk in de datum vergist. Nou heb ik je hele avond bedorven, hé?’

Eddie antwoordde niet. In de plaats daarvan bestudeerde hij de mond van Miep. Ze had de gewoonte op haar onderlip te bijten wanneer ze iets deed dat niet in de haak was. Haar mooie boventanden kwamen te zien terwijl ze Eddie van terzijde opnam. Ze is mooi, dacht Eddie. En heel aardig voor mij ook.

‘Hoe vind je het hier, Eddie?’ vroeg Miep, alsof ze zijn gedachten kon lezen.

‘O, prima!’ antwoordde Eddie eerlijk.

‘En je vriend Rolf? Heeft die je niet verteld hoe hij het hier vindt?’

‘Nee, daar praten wij nooit over. Waarom?’

‘Ach, zomaar. Ik geloof dat je eerlijk tegen mij bent maar van Rolf weet ik het niet. Ik heb zo de indruk dat hij mij maar een lastige oude heks vindt. Weet je, we hebben vroeger weleens woorden gehad toen hij pas hier was. Hij vond het niet goed dat ik hem de waarheid vertelde, wanneer hij iets deed dat mij niet beviel. Ik geloof dat jij wat luchthartiger bent. Jij kunt meer hebben dan Rolf.’

‘Kan zijn, maar toch vind ik hem een fijne knul hoor.’

Eddie was op zijn hoede. Van hem mocht Miep niets te weten komen over Rolf. Men had hem gewaarschuwd voor de gewoonte van sommige ‘bakras’ om Surinamers uit te horen. ‘Bakkie koffie?’

‘Ja.’ Miep liep heupwiegend naar de keuken. Even later kwam ze terug met twee kopjes.

‘Het water kookt nog niet Eddie, even geduld dus.’

De Surinamer glimlachte ironisch toen hij de kopjes op tafel zag. Hij verontschuldigde zich, liep naar zijn kamer en verscheen korte tijd daarna met een fles rum in de deuropening. ‘Wat dacht je hiervan, mevrouwtje.’

‘Hm, dat lust ik wel jongen, maar eerst de koffie hé?’

‘Okee, als je maar opschiet.’

Ze dronken samen koffie en schonken daarna de rum in. Miep

zette de t.v. af om vervolgens een plaatje op te zetten. Het was een soulplaat.

‘Zeker van Rolf gehad hé?’ merkte Eddie op.

‘Moet ik me zo laten beledigen? Ik ben zeker te oud om nog soulmuziek te beluisteren, hé?’

‘Niet zo gauw op je teentjes getrapt zijn, Miep.’

‘Je geeft zeker geen aanleiding.’

‘Miep, ik begin te geloven dat je een complex hebt. Je denkt dat je er oud uitziet. Vergeet dat maar. Je ziet er beeldig en jong uit. Zeg, heb je een eigen mode-ontwerpster? Zo'n prachtige snit heb ik nog nooit gezien.’

‘Ach slijmerd, schei toch uit, want je meent er toch niets van. Je probeert mij zeker een beetje te troosten hé? Hoeft niet hoor, ik weet wel wat ik waard ben.’

Ze dronken samen verder en plaagden elkaar. Eddie ging naast Miep zitten om de bedeltjes te bekijken die ze om haar pols had.

‘Mooi spul, zeg!’

‘Heb ik van mijn oma geërfd.’

‘Leeft die nog?’

‘Ga je weg! Zou ze meer dan negentig moeten zijn.’

‘Kom Miep, ik begin slaap te krijgen. Het is al over tien. Ik denk dat ik maar naar bed ga.’

‘Geen denken aan! Je denkt toch niet dat je me hier dronken loopt te voeren om daarna botweg te zeggen dat je naar bed gaat? Als er hier naar bed gegaan wordt, doen we dat samen hoor.’

Ze schoten beide in de lach. Plotseling hield Eddie op. Zijn donkere ogen sloegen de vrouw nauwlettend gade. Hij schonk zichzelf nog een rum in en wendde zich half bukkend tot Miep. Zijn stem klonk nu ernstig, ja zelfs dreigend: ‘Je windt me op honey, je begrijpt wel dat dit niet ongestraft kan blijven. Sta op vrouwtje, we gaan naar mijn kamer.’

Ze keek hem quasi verontwaardigd aan.

‘Dat meen je toch niet, jongetje,’ sprak ze plagend, ‘zag je mij daarvoor aan?’

Eddie voelde zich in een hoek dreven. Als Rolf dit te horen kreeg zou die hem bespotten. Nog erger, als Miep dit aan haar man vertelde, was hij de sigaar. Hij moest dus óf blijven aandringen tot ze toegaf, óf haar trots krenge door een gemene opmerking te maken over hun verschil in leeftijd. Eddie dacht snel na. Toen nam hij zijn beslissing.

‘Ik weet dat je moeilijk te veroveren bent schat, maar ik kan je wel aan.’ Bij deze woorden omarmde Eddie de vrouw en drukte

haar tegen zich aan. Zijn lippen raakten de hare maar ze hield haar mond gesloten.

Miep wierp haar hoofd achterover en lachte. ‘Wat denk je te bereiken, jongetje? Mij krijg je toch niet. Kom, laat ons weer gezellig gaan zitten.’

Eddie duwde haar van zich af en liep regelrecht naar zijn kamer. Miep liet hem gaan. ‘Die is een temperamentvolle, zeg!’ riep ze uit. Ze wist dat Rolf elk ogenblik thuis kon komen. Het spelletje moest dus anders gespeeld worden. Ze ruimde snel op en ging toen ook naar haar kamer. Ze kleedde zich uit en vlijde zich neer op het zachte bed. Ongetwijfeld zou de Surinamer terugkomen. Die zou niet in de kamer blijven. Dit heetgebakerde soort kende ze maar al te goed.

Miep had het goed gezien. Eddie had begrepen dat hij een blunder geslagen had en dat hij er iets aan moest doen. Hij moest gewoon zijn verontschuldigen aanbieden. Eddie twijfelde even. Zou hij het wagen? Als ze in haar kamer was, moest hij het wel doen. Aankloppen en proberen haar weer in de woonkamer te krijgen. Hij leek wel een dief toen hij zachtjes naar de deur van Mieps kamer liep. Voorzichtig tikte hij op het hout. Hij wachtte gespannen af. Miep antwoordde niet maar Eddie hoorde voetstappen in de kamer en even later werd er opengedaan. Miep was alleen in haar slipje. Zelfs van haar beha had ze zich ontdaan.

‘Kom maar binnen jongen, de volhouder wint!’

Haar stem klonk nu niet plagend meer. Ze deed de deur op slot toen de jongeman al binnen was, liet zich op het bed vallen en wachtte rustig af.

Rolf kwam tegen elf uur thuis. Hij trof niemand aan in de woonkamer en ging meteen naar zijn kamer, waar hij zijn schoolaantekeningen uitwerkte, alvorens hij naar bed ging. Tegen half twee hoorde hij iemand in de woonkamer lopen. Even later kwam Eddie de kamer binnen en kleedde zich in het donker uit. Rolf deed alsof hij sliep en dacht na. Hij had op de trap geen geluid gehoord. Bovendien was het licht daar ook niet aan geweest. Er kon dus maar één ding gebeurd zijn: Eddie had al een hele poos in de woonkamer gezeten, iets wat hij gewoonlijk nooit deed. Als hij na de t.v. wilde lezen, deed hij dat altijd in zijn kamer, waar hij bij zijn bed een lamp had.

Rolf probeerde Eddie te vergeten. Hij wilde niet weten waarom hij noch Miep noch Eddie had aangetroffen toen hij thuis was

gekomen. Het ging hem niks aan. Hij moest maar liever aan zijn boeken denken. Dat was belangrijker. Toch zat iets hem dwars. Iets ondefinieerbaars. Was het misschien het gevoel dat er een schaduw was gevallen tussen hem en zijn vriend, een schaduw die spoedig te donker zou worden?

14

Max zat in de kleine woonkamer tegenover Ellie. Zijn ogen namen de omgeving nauwkeurig op. Drie rechte stoelen, twee fauteuils en een tafel midden in de kamer, een rommelige schoorsteenmantel, waarop enkele foto's, een naaidoos, enkele tijdschriften, een vaas met bloemen en nog enkele kleine spullen. In een hoek stond op een kistje een platenspeler. Een bescheiden platencollectie lag verspreid naast de kist.

‘Weet je dat ik je erg bewonder Ellie?’ sprak Max langzaam. Zijn ogen waren nu gericht op het goedgevormde gelaat van het donkere meisje.

‘Waarom, meneer Max?’

‘Zeg maar Max kind, zoveel ouder ben ik ook weer niet.’

‘Ik hoor mezelf al Max tegen u zeggen als uw vrouw erbij is.’

‘Nu is mijn vrouw er niet bij, dus zeg je Max tegen me. Goed?’ ‘Goed!’

‘Waarom heeft u haar niet meegenomen?’

‘Gewoon geen zin!’

‘Dat vind ik niet zo leuk van u hoor.’

‘Maar zeg, hoe is het met je studie Ellie?’

‘Studie? Weet u dan niet dat ik dat ding allang heb laten varen?’ ‘Je meent het toch niet?’

‘Nou, en of! Maar waarom bewondert u mij eigenlijk?’

‘Sorry, ik wilde zeggen dat ik je bewonder omdat je zo gauw over de dood van je moeder heen bent maar ik geloof dat ik mijn woorden terug moet nemen, want je hebt mij teleurgesteld. Waarom heb je met je studie gekapt?’

‘Ik had gewoon geen zin meer. En ik krijg ook niet genoeg geld sinds de dood van Ma zaliger.’

‘En wat doe je nu?’

‘Werken. Ja, niet elke dag hoor, zo'n drie keer per week, bij een uitzendbureau. Op de andere dagen kan ik hier en daar een dame met haar kapsel helpen of ik doe lekker niets. Gezellig hé?’

‘Ja, da's niet gek, maar wat doe je dan 's avonds met je vrije tijd? Je zit nu zo alleen hier. Krijg je wel eens bezoek van je broer of

van vriendinnen?’

‘Mijn broer komt me nooit opzoeken. Soms zie ik zijn vrouw op de markt, maar dan is het altijd goeie dag, goeie weg.’

‘Verder?’

‘Enkele Hollandse vriendinnen.’

‘Ga je wel eens uit met ze? Ik bedoel een bioscoopje of dansen?’

‘Nou, genoeg hoor. Laatst ben ik met Nel naar Duitsland gegaan. Gewoon liftend. Heerlijk was het. En dan al die kerels die je lastig vallen. Vooral omdat ik donker ben. Neen, ik heb een reuze leuke tijd gehad in Duitsland en ik zou er dolgraag weer heen willen. Nel werd zo jaloers toen ze zag hoeveel aanbidders ik had, dat ze de jongens allemaal de mond snoerde wanneer ze mij complimentjes maakten.’

‘Is die Nel je beste vriendin?’

‘Ja, die is haast elke avond hier. Ze komt straks langs. Als je nog een poosje blijft zitten, ontmoet je haar beslist.’

Het was Max opgevallen dat Ellie hem met je had aangesproken. Hij juichte die vergissing toe. Misschien zou ze nu meer vertrouwen in hem krijgen. Arme meid. Hij dronk zijn glas bier rustig leeg en wachtte de komst van Nel af. Die liet niet lang op zich wachten. Reeds na een kwartier werd er gebeld. Ellie snelde naar de deur. Terwijl ze opendeed, keek ze glimlachend om naar Max. ‘Daar heb je haar!’ zei ze verheugd.

Nel stapte binnen en drukte een kus op de linkerwang van Ellie. ‘Dag!’ groette ze, terwijl ze naar Max keek.

‘Even voorstellen,’ zei Ellie, zonder haar ogen van Max af te wenden, ‘Max, dit is Nel, Nel dit is Max, een goede kennis van mij.’

Het blonde meisje keek belangstellend naar de Surinamer. Ze glimlachte even, kuchte enkele malen verlegen en ging toen de platencollectie van Ellie bewonderen.

‘Heb je een nieuwe gekocht?’ informeerde ze enthousiast.

‘Ach neen, die ken je toch? Otis Redding, weet je wel?’ antwoordde Ellie.

‘Die heb ik nog niet gehoord,’ hield Nel vol.

‘Nou, probeer hem even, terwijl ik koffie zet.’

Nel ontfermde zich vrij onhandig over de platenspeler, hoewel ze het niet kon laten een enkele keer stiekem naar de vreemdeling te kijken.

‘Zit je ook op de kappersschool?’ probeerde Max stuntelig.

‘Ikke? Neen, hoe komt U erbij?’

‘Dat dacht ik omdat Ellie daar heeft gezeten.’

‘Nee hoor, ik ben verkoopster. En ik hoop later fotomodel te worden.’

‘Zozo, heb je dan contacten in die richting?’

‘Hoe bedoelt U?’

‘Nou, ik bedoel, ken je mensen die je aanwijzingen kunnen geven hoe je fotomodel kan worden?’

‘Och, niet bepaald. Of eigenlijk toch wel. Een kunstenaar, u weet wel, zo'n langharige, die heeft mij beloofd dat hij mij aan iemand zal voorstellen die in het vak zit. Of ik hem moet geloven, weet ik niet.’

‘In ieder geval is het uitkijken geblazen Nel. Je weet nooit wat zo'n fotograaf eigenlijk wil. Soms houden ze je finaal voor de gek.’ ‘O ja, ik heb wel genoeg van die staaltjes gehoord maar ik kijk wel uit.’

Ellie kwam met de koffie aangelopen. Ze maakte een opmerking over de plaat die Nel had opgezet. Max luisterde maar met een half oor. Hij vroeg zich af wat voor leven deze meisjes eigenlijk leidden. Ellie's moeder had hem gevraagd iets te ondernemen, zodat haar dochter tot bezinning zou komen. Had het wel zin tot Ellie te praten? Ze deed zo luchthartig, zo onverschillig.

‘Heb je al een vriend Ellie?’ Max' stem klonk onzeker.

‘Een vriend? Ik denk er nog niet aan. Hoe komt U erbij?’

Ze wierp haar hoofd achterover en lachte terwijl haar ogen op het plafond gericht waren.

‘Vind je het dan zo vreemd dat ik je dat vraag?’ merkte Max geïrriteerd op.

‘Nou, vreemd niet, maar...’

‘Maar wat?’

‘Maar U bemoeit zich met zaken die U niet aangaan!’ vulde Nel plotseling aan. Max keek haar aan, grinnikte even en richtte zich weer tot Ellie.

‘Je hebt je zin niet afgemaakt Ellie,’ sprak hij koel.

‘Meneer Max, ik heb de indruk dat u hier gekomen bent om te weten te komen hoe ik leef. Ik weet niet voor wie u mij bespioneert maar het zal wel voor mijn familie in Suriname zijn. Ik wil u een goede raad geven meneer Max en dat is: laat me asjeblieft met rust. Ik ben groot genoeg om te weten wat ik wil. Niemand hoeft vadertje voor mij te spelen. Wij zijn niet in Suriname. Hier ben ik zo vrij als een vogel.’ Dat was duidelijke taal. Max verzekerde haar dat hij voor niemand spion speelde. Hij vond het ech-

ter raadzaam om op te stappen. Nel groette kort maar beleefd. Ellie die kennelijk alweer spijt had dat ze zo was uitgevaren tegen een goede oude kennis, werd erg vriendelijk en drong er zelfs op aan dat Max weer eens een keertje langs kwam.

Buiten gekomen zuchtte Max diep. Ik heb er geen aanleg voor, dacht hij bedroefd. Tact moet je hebben, wil je op het sociaalmaatschappelijk vlak iets bereiken. Hij bleef nog een poos kijken naar de prachtige kostuums in de etalages. De prijzen waren sterk verlaagd. Dat komt goed uit, dacht hij, nu kan ik Ingrid tenminste voorstellen eentje uit te zoeken voor mij.

‘Kostuumpie kopen?’ klonk het plotseling achter hem.

Max keerde zich met een ruk om en keek in het behaarde gezicht van Hendrik.

‘Waar ga jij naar toe?’ informeerde Max.

‘Meisie opzoeken!’ antwoordde Hendrik.

‘Ik wist niet dat je verkering had,’ plaagde Max.

‘Nou ja, verkering, zo zou ik het ook weer niet noemen hé. Je moet gewoon wat hebben om je bezig te houden zeg ik. Tussen haakjes het is een Surinaamse hoor. Ja, een echte lekkere Surinaamse. Ellie heet ze en je hoeft maar enkele stappen te lopen om haar huis te bereiken. Maar daar breng ik je natuurlijk niet heen anders pik je haar zeker af, ouwe bok.’

Max deed helemaal niet verbaasd. Hij beheerste zich. Even dacht hij na. Toen verscheen een bescheiden glimlach op zijn gelaat en hij zei: ‘Zeg Hendrik, ik heb zo het gevoel dat je het hebt klaargespeeld bij een heel fijn meisje. Wil je mij een plezier doen? Zorg ervoor dat ze een fijne meid blijft. Ik ken haar goed.’

15

Op een avond zat Rolf op zijn bed een boek te lezen. Opeens hoorde hij een auto voor de deur stoppen. Even later werd er gebeld. Miep deed open. Beneden hoorde hij een mannenstem. De stem klonk bekend maar hij wist niet meer van wie die was. Wat er gezegd werd, kon hij ook niet verstaan. Na enige tijd werd er op zijn kamerdeur geklopt. Toen hij opendeed, wenkte Miep naar de woonkamer. ‘Daar zit een landgenoot op je te wachten, Rolf. Die heeft een koffer bij zich. Waarschijnlijk kersvers uit Suriname.’

Rolf keek verbaasd op. Wie kon dat zijn? Hij trok snel zijn overhemd aan, schoot in zijn sloffen en liep de andere kamer binnen. ‘Ee yongu fa e go?’ groette de bezoeker. Rolf kon zijn ogen niet geloven. Het was niemand anders dan Rudie, de douane-ambtenaar.

‘Hoe kom jij hier?’ vroeg Rolf verbaasd. Hij stelde de Surinamer voor aan Miep, die de nieuwkomer minachtend aankeek. De mannen hadden elkaar zoveel te vertellen. Rolfs familie stuurde de groeten en er werd in Suriname gestaakt en de reis was erg vermoeiend geweest.

‘Heb je al een kamer?’ informeerde Rolf.

Rudie keek verbaasd. ‘Een kamer? Neen, ik denk dat ik morgen op zoek zal gaan naar een geschikte, hoewel ik het eigenlijk druk heb deze week.’

Miep kon het niet laten spottend naar Rolf te kijken. Deze voelde de gevolgen van Rudie's onverschilligheid onmiddellijk aan en vroeg aan de man waar hij de eerste dagen zou logeren.

‘Kun je mij hier niet hebben?’ merkte deze enigszins teleurgesteld op.

‘Eerlijk gezegd, niet!’ antwoordde Rolf, ‘We hebben al een tweede kostganger in mijn kamer en bovendien weet ik niet of mijn hospita het goed zou vinden dat ik je onderdak verschaf.’

‘O, ik had er wel op gerekend. In Suriname helpen we elkaar altijd.’

Kom Rudie, je moet de moed niet verliezen. Ik zal wel mijn best

doen om je voorlopig onder te brengen.’

Rolf wilde zich niet vernederen voor Miep en hij weigerde haar te vragen of ze de man voor slechts één avond slaapgelegenheid wilde geven. Hij belde Gerrit op en besprak het probleem met hem. Die had wel niet graag de eerste de beste vreemde in zijn huis maar toen hij Rolfs verhaal had gehoord, besloot hij toch maar te helpen.

Nadat Rudie een kopje koffie gebruikt had, belde Rolf een taxi en ze vertrokken naar Gerrit. Daar werd de koffer geopend en er kwam heel wat verse groente, zoutvles, garnalen en enkele manja's uit. Onder in de koffer lagen de kledingstukken van Rudie netjes opgeborgen in plastic. Toen hij de meegebrachte spullen had verdeeld, wees Gerrit hem zijn kamer aan. Joyce gaf hem een schone handdoek en een stuk badzeep. Niet lang daarna stond Rudie te douchen. Tegen middernacht keerde Rolf naar huis terug.

Miep zei de volgende morgen niets over Rudie. Ze kende ondertussen al genoeg Surinamers om te weten, dat ze bepaalde opmerkingen maar liever achterwege kon laten. Rolf dacht terug aan de eerste drie maanden toen hij pas bij haar inwoonde. Het was bijna elke dag ruzie. Rolf kon haar toen niet uitstaan, maar was er daarna veel veranderd. Miep was een stuk gemoedelijker geworden. Ze begreep hem beter. Jammer dat de sfeer de laatste tijd weer aan het verslechteren was. Eigenlijk sinds de komst van Eddie, dacht Rolf. Hij besmeerde zijn boterhammen en keek even op naar zijn landgenoot.

‘Heb je het al gehoord van mijn vriend Rudie uit Suriname?’

‘Wie zeg je?’

‘Rudie, die knul over wie ik je zoveel verteld had na mijn terugkeer uit Suriname.’

‘O die, wat is er met hem aan de hand?’

‘Die zit in Rotterdam. Gisteravond aangekomen. Hij was nog hier.’

‘Zo, het lijkt wel een stormloop tegenwoordig op Nederland hé? Allerlei gasten die onze goede naam hier komen verpesten. Ze kunnen voor mijn part verkommeren.’

‘Dat hoeft ook weer niet, beste vriend.’

‘Waarom niet? Ben jij dan de enige die niet weet wat er gaande is? Man, je wordt gewoon genegeerd als men weet dat je in Suriname komt. Ze moeten ons hier niet meer.’

‘Kom Eddie, je overdrijft een beetje. Ik heb er ook weer niet zo'n last van.’

‘Ach ja, jij. Je zit ook al een hele tijd hier, niet?’

‘Zou dat dan zo'n grote rol moeten spelen? Goed, ik heb dus wel geleerd waar de bakra van houdt en waar hij niet van houdt. Soms houd ik daar dan rekening mee. Maar verder ben en blijf ik Surinamer. Als het dus alleen maar om mijn huid ging, zou ik ook veel tegenwerking moeten ondervinden, niet? Maar ik heb gemerkt dat men in het begin de kat uit de boom kijkt. Kent men je al, dan zit je goed. Op een enkele uitzonderingen na, wel te verstaan.’ Rolf schrok even van zijn eigen verklaring. Enkele jaren geleden zou hij niet zo gesproken hebben. Toen zou hij alleen de negatieve kant van de Nederlander onder de loep nemen. Weer kwam hij tot de ontdekking dat hij stukken veranderd was. En het beroerde was dat hij niet wist of hij nu eigenlijk gelijk had of dat hij het aan het verkeerde eind had. Was zijn houding alleen maar menselijker geworden of was hij op weg een zwarte Europeaan te worden, zoals sommige van zijn vrienden die pas hier waren, hem wel eens aanduidden? Hij zou het niet weten. Soms kamde hij de blanke opzettelijk af. Nu begreep hij waarom hij dat deed. Hij moest zijn houding tegenover de Surinamer bepalen en om duidelijk te tonen dat hij volledig achter zijn landgenoten stond, ging hij te ver in zijn kritiek op Nederland. Zoetjes aan werden hem heel wat dingen duidelijk. Het was nu zaak dat hij zichzelf bleef. Dat begreep hij. Hij mocht zich niet laten slingeren van de ene kant naar de andere. Hij was en bleef Surinamer. Als een Hollander iets over zijn landgenoten zei, wat niet in de haak was, moest hij het opnemen voor zijn mensen. Aan de andere kant zou hij ook redelijk blijven en de fouten van zijn landgenoten erkennen. Eddie dronk zijn koffie op. Hij zei niets meer. Miep stopte wat brood voor Rolf in zijn ontbijtzakje en deze verliet het huis met een korte groet. Toen Rolf vertrokken was, nam Eddie Miep op zijn schoot en keek haar aan.

‘Weet die knul van onze verhouding af, schat?’

‘Neen, hoe zo?’

‘Zijn houding bevalt mij niet.’

‘Ach, die jongen tilt te zwaar aan bepaalde zaken, Een beetje week, begrijp je?’

Eddie speelde met het theelepeltje.

‘Je hebt met hem ook wat gehad Miep, ik weet het.’

‘Wat zeg je me nou? Hoe kom je erbij? Ik heb met die jongen niets

gehad. Nooit!’

‘Hij heeft het me zelf verteld.’

‘Heeft hij dat gedaan? Die schoft, ik krijg hem wel.’

‘Jij krijgt hem niet, anders zal ik het jou betaald zetten. Ik heb die jongen geobserveerd. Hoort zo'n beetje bij mijn studie, zie je. En ik heb gemerkt dat hij verschrikkelijk onder je invloed staat. Zo heb ik hem vroeger nooit gekend. Ik heb de indruk dat je hem op de een of andere manier tot een wrak gemaakt hebt. Je hebt hem gegeven wat hij graag van je wilde en toen heb je hem in de steek gelaten om mij. Klopt het?’

‘Ik heb hem niet in de steek gelaten. Hij heeft zelf gezegd dat hij ermee wilde ophouden. Wat kon ik anders doen dan hem te laten gaan?’

‘Zo, dus het is waar. Hm, je bent dus eigenlijk een doodgewone hoer die met iedere zwarte aanpapt. Lekker dierlijk hé? Het gaat bij jou niet om ons Miep, het gaat bij jou om onze jeugd, ons temperament. Je hebt zeker ook de legende gehoord over het tropische ritme. Je hebt me teleurgesteld, Miep. Je bent een gemene vuile hoer.’

‘Dat wist ik allang!’ klonk plotseling een stem achter Eddie. Er daalde een doodse stilte in de kamer. Eddie was lijkkleek geworden en Miep keek geschrokken op.

‘Ja, dat wist ik reeds jaren geleden toen jullie nog niet hier waren. Dat hoertje spelen met kostgangers doet ze al jaren. Maar jij bent de eerste die het haar in haar gezicht zegt en dat is jammer, want nu heb je mij pijnlijk getroffen, dus moet er iets gebeuren jongen.’

Eddies ogen ontmoetten die van de echtgenoot van Miep. Hij vroeg zich niet af waar de man plotseling vandaan was gekomen. Hij moest handelen want hier zou geknokt worden, dat begreep hij. De man naderde hem met rustige stappen. Hij was groot, zijn glinsterende ogen voorspelden niets goeds. Eddie week achteruit. Zijn handen tastten achter hem.

Hij raakte de muur. Hij keek snel naar de deur van zijn kamer. Daar moest hij zien te komen. Langzaam schoof hij zijwaarts. Toen kwam de eerste klap. Eddie duizelde even. Hij liet zijn tong over zijn onderlip glijden. Hij proefde de zoute smaak van bloed. Bij de tweede stoot moest Eddie hoesten. Nog sloeg hij niet terug. Toen daalde de man zijn vuist met kracht op Eddie's linkerwang. De Surinamer dook snel tussen de benen van de man en wierp hem de lucht in. Hij kwam met een smak tegen de tafel aan en

keek versuft op. Vervolgens pakte de man een stoel en liep dreigend op Eddie af. Met een zwaai slingerde hij het meubelstuk naar Eddie. Deze sprong opzij, de stoel kraakte.

‘Blijf van me af!’ schreeuwde Eddie, ‘of ik maak je kapot!’ ‘Probeer het eens, nikker!’ krijste de man terug. Eddie begreep dat hem veel meer te wachten stond. Aan de muur hing een visnet. Hij rukte het naar zich toe en wierp het vervolgens over het hoofd van de man. Deze dook te laat weg. De man raakte verstrikt in het touwwerk. Eddie gaf hem een duw en snelde het huis uit, Miep achterlatend met haar echtgenoot.

De volgende dag kwam Eddie met Rolf zijn spullen ophalen. Twee politie-agenten vergezelden hen. Die waren echter niet nodig. Alles lag netjes ingepakt bij de trap en Mieps echtgenoot bleek niet aanwezig te zijn. Miep sprak weinig. Ze antwoordde kort op de vragen die de politie-agenten haar stelden.

‘Mijn man is weg en hij komt niet meer terug,’ zei ze zacht.

‘Waar kunnen wij hem vinden?’

‘Hoe zou ik het weten? Hij heeft zijn spulletjes gepakt en is verdwenen.’

‘We wilden eigenlijk ook zijn verklaring horen.’

‘Ik kan u verder niet van dienst zijn heren. Ik ben blij dat ik zo'n slappeling kwijt ben. Als het geen negers waren, had hij niet zo'n drukte gemaakt. Hij heeft het al jaren toegestaan.’

De twee jongemannen verwijderden zich haastig, toen ze merkten dat een groep mensen zich voor de stoep had verzameld. Ze stopten een taxi en lieten zich naar een pension rijden. Daar bleven ze totdat ze erin slaagden een andere kamer te vinden. Rolf vond een kamer in het westen van de stad, terwijl Eddie in het centrum ging wonen.

16

Op een dag kwam Hendrik met het bericht bij Max dat Ellie verhuisd was. Niemand wist waar ze naar toe was, zelfs haar broer niet. Ze had de huur van haar kamer opgezegd en was spoorloos verdwenen. Hendrik vond het erg jammer. Hij vond Ellie toch zo'n aardig meisje en ze kon o zo lekker koken. Max luisterde maar met een half oor naar het zelfbeklag van zijn vriend.

‘Ga je geen poging doen om achter haar nieuw adres te komen?’ informeerde hij quasi belangstellend.

‘Ik zou echt niet weten hoe,’ antwoordde Hendrik.

‘Nou, loop bijvoorbeeld naar het stadhuis en vraag het aan die lui,’ stelde Max voor.

‘Dat vertellen ze niet aan de eerste de beste vreemdeling natuurlijk. Had je toch moeten weten. Je moet je eerst kunnen identificeren als familielid,’ antwoordde Hendrik.

‘Daar had ik eerlijk gezegd niet aan gedacht,’ mompelde Max.

‘Heb je een andere oplossing? Ik heb je al verteld dat haar broer ook niet weet waar ze naar toe is,’ vervolgde Hendrik.

‘Ken je die eigenlijk wel?’

‘Ja, Ellie heeft mij een keertje aan hem voorgesteld.’

‘Dat vind ik dan bepaald vreemd, want ik heb me juist laten vertellen dat ze niets van elkaar moesten hebben. Waarom laat je hem dan niet voor je informeren?’

‘Heb ik al gevraagd. Hij vertikt het. Zegt dat hij geen moeite zal doen om achter haar adres te komen als zij zelf hem niet op de hoogte kon stellen van haar besluit.’

‘Zo, dat is jammer. Als ik jou was zou ik haar dan maar vergeten jongen.’

Max dacht er het zijne van. Dat soort meisjes was hij al vaker tegengekomen. Avonturiersters die niet veel durfden zolang zij onder de hoede van hun familie waren. Maar zodra er geen toezicht meer was, veranderden zij als sneeuw voor de zon.

Ongetwijfeld had de drang naar avontuur bij Ellie zijn hoogtepunt bereikt en was ze losgebroken. Rotterdam was voor haar te klein geworden.

Deel II

1

In zijn studeerkamer zat Rolf een foto-album te bekijken. Aan de muur hing een zelfportret dat hij gemaakt had. Daaronder stonden de studieboeken in keurige rijen. Het bureau dat hij van een vodenboer gekocht had vertoonde enkele krassen. Die waren aangebracht door zijn zoon en zijn dochter. Rolf keek op naar zijn portret aan de muur. 'Fijne tijd,' dacht hij hardop. 'Eigenlijk ook een goed beroerde tijd.'

Zijn gedachten gingen terug naar de dagen toen hij op kamers woonde. Het avontuur met Miep was onvergetelijk. Nu was hij getrouwd. Ze was een Surinaamse. Hij had eigenlijk niet gedacht dat hij een Surinaamse zou trouwen. Neen, dat had hij zeker niet gedacht. Ze was een fijne vrouw, die Betsy, een heel fijne vrouw. Ze had zijn leven veranderd. Het was een hele tijd bergafwaarts gegaan met hem. Zijn studie economie was volkomen mislukt. Op aandringen van Betsy was hij op tijd van studierichting veranderd en nu kon hij zich met trots leraar Nederlands noemen. Hij had een goede baan op een mavo-school.

Gerrit was leraar geschiedenis. Eddie was afgestudeerd. Hij woonde in Suriname.

Helaas was zijn huwelijk stukgelopen. Zijn vrouw die hij ergens in Duitsland ontmoet had, was naar haar land teruggekeerd. Hendrik was met een Indische getrouwd, dat lag echt in zijn aard. Hij had altijd van die exotische types gehouden. Nu en dan bracht hij met zijn wedehelft een bezoek aan Rolf en soms nodigde hij deze uit om babi pangan, nasi goreng of bami te eten. Max was hetzelfde gebleven. De onverstoorbare, quasi-nonchalante filosoof en weldoener. Hij had de functie aangeboden gekregen van voorzitter van een bekende Surinaamse vereniging maar had die niet aanvaard. Bescheiden als hij was, voelde hij zich niet geschikt voor deze functie. Van de tientallen jongens die met Rolf hadden samengereisd aan boord van de Askania, zag hij nog maar een handjevol. Sommigen waren als afgestudeerden teruggekeerd, maar de meesten waren of in Nederland blijven hangen, of ze zaten in Duitsland tijdschriften te verkopen om zodoende aan de

kost te komen, een bezigheid die overigens steeds minder opleverde sedert er via radio en t.v. zoveel tegen het kopen aan de deur werd gewaarschuwd.

Rolf wierp een blik op de Surinaamse kranten die hij maandelijks van zijn moeder kreeg. Wat had er niet allemaal in Suriname plaatsgevonden? Pengel was afgetreden. De grote Hindoegroep was nu aan de macht. Hoelang waren de Creolen niet bang geweest, dat de Hindoestanen het in Suriname voor het zeggen zouden hebben? Nu was het zover. Rolf vroeg zich af hoe de jeugd het eigenlijk opvatte. Zei het hun iets of vonden ze het gewoon dat nu de Hindoestanen de baas waren? Vijftien jaar geleden had dit beslist geleid tot een burgeroorlog. Duidelijk was het dat de tijden in Suriname veranderd waren. Hij wist niet wat hij ervan moest denken. Als Surinamer wilde hij natuurlijk vrede in zijn land.

Het was november. Buiten was de duisternis al ingevallen. Rolf hoorde de wind gieren door de naden onder het raam. Hij wierp een blik naar buiten. Je zag niemand op straat. Nu en dan doemden twee wazige lichten op tussen de mistige huizenblokken. Hij schoof het gordijn weer dicht, zette de kachel lager en boog zich over de schriften van zijn leerlingen. Nauwelijks was hij met de correctie begonnen of hij hoorde de telefoon rinkelen. Hij hoorde de stem van zijn vrouw. Rolf legde zijn pen neer en luisterde aandachtig. Zijn vrouw liep naar zijn kamer toe. Vlug pakte hij de pen weer op en deed alsof hij schreef. Toen ze naast hem stond, legde hij de pen neer en keek quasi verstoord op.

‘Telefoon voor jou schat, ik heb gezegd dat je er bent.’

‘Bekende?’ informeerde Rolf.

‘Ze zei dat ze een bekende is.’

Rolf liep naar de achterkamer en nam de telefoon op.

‘Ja?’

‘Hallo Rolf, herken je mijn stem?’ klonk het aan de andere kant van de lijn. Rolf dacht na.

‘Neen, ik kan u echt niet thuisbrengen!’ antwoordde hij nadenkend.

‘O Rolfje, je spreekt tot Miep, vergeten?’

Rolf was sprakeloos. Dit had hij niet verwacht. Na al die jaren haalde Miep het nu in haar hoofd om hem op te bellen? Wat zou haar ertoe gebracht hebben? Hij deed zijn best zo enthousiast mogelijk te klinken.

‘Nee maar, het kan toch niet waar zijn? Hoe is het? Woon je nog altijd in het huis waar je me had opgevangen?’

‘Nog altijd liefje, nog altijd.’

‘Het is wel een tijd geleden, hé?’

‘O, praat me daar niet over. Ik had gedacht dat je me zo nu en dan zou komen opzoeken.’

‘Ach, je weet hoe dat gaat, ik heb het altijd zo druk en je begrijpt wel, dat ik me liever niet in die buurt laat zien sinds het geval met Eddie.’

‘Flauwekul jô, mijn man en ik zijn al lang weer bij mekaar, die goede ouwe bok. En wat jullie betreft, ik geloof niet dat hij jullie een kwaad hart toedraagt hoor. Hij is het voorval allang vergeten. Ik zorg ervoor geen kostgangers meer op na te houden. Tja Rolfje, we worden een stukkie ouder hé?’

Betsy kwam de kamer binnen, haalde wat uit de kast en verliet het vertrek weer.

‘En zie je de jongens nog?’ vroeg Rolf, alsof hij niet beter wist.

‘Neen, die zie ik nooit. Maar ik hoorde van de moeder van Hendrik dat je getrouwd bent, klopt het?’

‘Inderdaad, met een Surinaamse.’

‘Dan zal je nu toch wel in Nederland blijven, hé? Weet je nog, vroeger zei je me altijd dat je zo gauw mogelijk wilde terugkeren naar je land om je mensen van dienst te zijn. Heb je die idealen nog?’

Rolf keek beschaamd naar de vloer. Ze had gelijk. Hij was afgestudeerd maar hij zat hier nog. Waarom? Waarom in godsnaam? ‘Nou, Miep,’ sprak hij voorzichtig, ‘ergens heb je inderdaad gelijk. Ik blijf hier nog een paar jaar wonen, tot ik genoeg geld heb om mij in Suriname te vestigen.’

‘Rolf, ik geloof dat wij samen nog heel wat te bespreken hebben. Hoe zou je het vinden als ik mezelf eens uitnodigde bij jou op visite te komen? Dan kan ik gelijk kennis maken met je lieve vrouwtje. Akkoord? Goed, dan kom ik vrijdag aanstaande in de avonduren even langs. Zeg maar acht uur?’

Rolf schrok even van dit voorstel. Hij had Miep veel liever op straat ontmoet maar het was natuurlijk onmogelijk haar botweg te weigeren.

‘Goed,’ sprak hij op zachte toon, ‘tot vrijdag dan.’

Hij groette en legde de hoorn neer.

Betsy bracht hem een kopje thee en vroeg hem met wie hij zolang aan de telefoon was blijven kleven. Rolf zag geen kans leugentjes

te verzinnen en vertelde zijn vrouw eerlijk dat zijn vroegere hospita op bezoek zou komen en dat ze een eenvoudige vrouw was die wel eens familiair kon doen. Dit zei hij haar natuurlijk om haar voor te bereiden op eventuele moeilijkheden.

‘Hoe is ze?’ informeerde Betsy.

‘Nou aardig, maar wel een tikkeltje nieuwsgierig hoor.’

‘Ik hou niet van nieuwsgierige mensen,’ merkte zijn vrouw op.

‘Ik trouwens ook niet, maar soms moet je zulke mensen goed houden. Deze vrouw heeft mij opgevangen toen ik in Nederland kwam. Ik mag haar dus niet vergeten.’

‘Als je het zo ziet...’ Betsy keerde zich om en verliet de kamer. Rolf glimlachte even. Toen slaakte hij een diepe zucht.

‘We leven toch in een moeilijke wereld,’ mompelde hij.

Miep hield zich aan haar afspraak. Klokslag acht uur belde ze aan. Ze groette Betsy en Rolf met kusjes op de wangen. Voor deze gelegenheid had ze een prachtige bontjas aan. Rolf hielp haar eruit en liet zijn blikken even glijden over de buitengewoon goedzittende rose jurk die ze aanhad. Ze was er niet ouder op geworden merkte Rolf. Alleen was ze een beetje afgeslankt en haar trekken waren nu duidelijker dan ooit te onderscheiden.

‘Eindelijk zien wij elkaar dan weer,’ sprak Miep nerveus.

De scherpe ogen van Rolf hadden al spoedig ontdekt dat zijn vroegere hospita een nieuwe gewoonte had aangeleerd. Ze wreef haar duim en wijsvinger over elkaar alsof ze steeds bezig was geld te tellen. Soms gaf een kleine verandering van schuifrichting een ander effect: je kreeg dan de indruk dat ze bezig was een zijden jurk te betasten. Grappig, dacht Rolf, maar tegelijkertijd vond hij het ook vreemd van zichzelf dat hij aandacht schonk aan zulke bijzonderheden.

Betsy ging tegenover de vrouw zitten, streek over haar kapsel en wierp haar hoofd achterover om hiermee de aandacht van Miep te trekken, die niet uitgekeken raakte op het goed ingerichte huis.

‘En woon je hier prettig?’ wendde deze zich nu tot Betsy.

‘Ja ik woon hier inderdaad gelukkig!’ antwoordde Betsy met iets te veel nadruk op het laatste woord. De overdreven reactie veroorzaakte bij Miep een ironische glimlach. ‘Ja, jullie zien er allebei zeer gelukkig uit!’ knikte ze instemmend.

‘Zet je even koffie?’ vroeg Rolf aan Betsy. Hij voelde de spanning in de kamer en probeerde er een uitlaat voor te vinden. Betsy stond op en verwijderde zich met slepende stappen. Rolf begreep

haar tegenzin. Betsy wist haar ongenoegen maar al te goed tot uitdrukking te brengen, daarvoor was ze te veel een Surinaamse. Bovendien begrepen zij elkaar uitstekend. Rolf besloot dan ook geen gevaarlijke onderwerpen aan te snijden en begon oppervlakkig te kletsen over ditjes en datjes.

‘Heb jij de lucifers hier weggehaald?’ hoorde hij Betsy vragen. Rolf nam het doosje van de tafel en excuseerde zich terwijl hij naar de keuken liep. De gasaansteker is zeker niet goed genoeg, dacht hij geïrriteerd.

‘Moest je persé de lucifers hebben?’ snauwde hij zachtjes tegen zijn vrouw.

‘Wat kijkt die meid toch vreemd naar je!’ spoot zij onmiddellijk uit, nog voor hij goed uitgesproken was.

‘Het schijnt dat ze zich niet helemaal op haar gemak voelt.’

‘Wat had ze eigenlijk verwacht? Dacht ze soms een krot hier aan te treffen? Ik mag haar niet,’ ging Betsy fel door.

Rolf keek erg verontwaardigd.

‘Je wilt je wel een beetje beheersen hé?’ bromde hij tegen haar. ‘Je denkt toch niet dat je vriendelijk kijkt? Probeer maar liever een beetje anders te doen. Zo bederf je mijn hele avond. Tegen mijn gasten ben ik altijd beleefd, of het je nou bevalt of niet.’

Rolf wachtte niet op antwoord van zijn vrouw en liep naar het toilet om daar even tot rust te komen. Miep mocht vooral niet merken dat hij woorden had met zijn vrouw. Ondertussen zat Miep haar nagels te bestuderen. Toen zij Rolf hoorde naderen, stond ze op en liep naar het raam. Hij trof haar aan met haar rug naar hem toe gekeerd. ‘Geniet je van het uitzicht Miep?’ informeerde hij vriendelijk.

‘Neen, ik probeer mij jou alleen maar voor te stellen toen ik je voor het eerst zag.’ sprak ze bijna fluisterend.

‘Je was zo stil, zo onbeholpen en nu ik je na al die jaren weer zie, kan ik nog steeds niet wennen aan de veranderde situatie. Bevalt je werk je?’

‘O, prima,’ haastte hij zich te antwoorden, ‘soms een lastige jongen in de klas of een boze moeder die haar zoon liever geen strafregels ziet maken, maar verder heb ik het best naar mijn zin.’

‘De tijd die we samen hebben doorgebracht kan ik nog steeds niet vergeten Rolf,’ sprak ze nu met schorre stem. De brokkelige zin kwam er zo onbeholpen uit dat Rolf even medelijden met haar kreeg. Maar dat gevoel duurde niet lang. Hij weerstond de verleiding zich over te geven aan nostalgische bespiegelingen. Zijn blik

vestigde zich daarom koel en strak op haar en hij sprak met nadruk, waarbij er over zijn bedoelingen geen twijfel kon rijzen: ‘Miep, wil je mij een groot genoegen doen? Laat asjeblijft het verleden rusten. Wij hebben er geen van beiden baat bij oude herinneringen op te rakelen. Ik ben nu getrouwd en ik leef gelukkig met mijn vrouw. Ik zou het graag zo willen houden.’

De verontwaardigde vrouw kreeg de kans niet hierop te reageren want Betsy kwam net aan met de koffie. Miep maakte van de laatste seconden vóór Betsy's komst gebruik en wierp Rolf zo'n nijldige blik toe dat deze er even van huiverde.

‘Je hebt een fijne baan Rolf,’ sprak Miep schor. ‘Ik kan me eigenlijk gewoon niet voorstellen dat ze een buitenlander hier op school kunnen accepteren als leraar en liefst van de Nederlandse taal. Tegenwoordig is ook alles mogelijk hè. Nederland is werkelijk een paradijs voor vreemdelingen. Ik ben wel benieuwd of wij Nederlanders ook zulke kansen krijgen in het buitenland.’

‘Nou Miep, genoeg hoor,’ beet Rolf terug. ‘Ze zijn nog altijd leidinggevende figuren in de onderontwikkelde gebieden. Dat is toch mooi, niet?’

‘Rolf, laten we eerlijk zijn. Jullie Surinamers worden hier in Nederland sterk bevoordeeld. Jullie komen hier met amper wat geld op zak en binnen enkele jaren spelen jullie het klaar mooie auto's te kopen, kleurentelevisies aan te schaffen, ja zelfs huizen op hypotheek te nemen en dat alles terwijl de Nederlanders in krotten zitten. En als jullie nu zoals de Turken en Marokkanen het land na een paar jaar verlieten dan was het nog te doen, maar neen, jullie beschouwen dit land als je vaderland en dat kunnen wij Nederlanders nou net niet hebben. Ja, let op, ik niet hoor, maar ik ken toch wel genoeg mensen die dat vervelend vinden. Het land wordt op die manier overvol en er wordt niets aan gedaan. Jij bent geslaagd, waarom ga je niet terug? Vind je het zo fijn in Nederland? Vind je ons nu echt zulke fijne lieve mensen? Ik dacht toch dat je vroeger heel andere gedachten koesterde ten opzichte van je land.’

Rolf had heel lang en geduldig naar Miep zitten luisteren en hij wist eigenlijk ook wel dat ze gedeeltelijk gelijk had maar hij had geen zin haar te antwoorden. Hij wist maar al te goed dat ze hem wilde tarten. Ze begon hem zo zoetjesaan te haten en daarom werd ze zo beledigend. Ze meende echter geen woord van wat ze allemaal zei. Haar woorden waren slechts de echo van wat ze elke dag in de oude wijken hoorde uitkraaien. Nog zag hij de dag voor

zich toen ze hem smeekte in Nederland te blijven en haar als minnares te accepteren. Nog zag hij haar smekende ogen op zijn slanke middel gericht; haar sensuele lippen verlangend vochtig worden. Hij grinnikte. ‘Je zult wel weer gelijk hebben, Miep. Ik heb mijn diploma zomaar gekregen en ik heb geen haast terug te keren naar Suriname omdat ik ontzaglijk veel van Nederland houd en omdat ik in Suriname haast niets zal verdienen. Klopt het? Laten we dan asjeblieft over wat anders praten want ik heb nu echt geen zin in de politiek.’

Betsy zat zich ondertussen te ergeren en ze moest menigmaal haar ogen neerslaan voor Rolf die haar strak aankeek wanneer ze probeerde iets in te brengen. Hij kende zijn vrouw. Die was zeer fel en ze kon de scherpste opmerkingen plaatsen als ze boos werd. Rolf sneed enkele oppervlakkige onderwerpen aan en speelde het daardoor klaar de dames aan het woord te laten terwijl hij een plaatje opzette.

Miep werd rustiger. Ze begon zelfs vriendelijker te kijken. De Surinamer begreep het. Ze was weer zichzelf. Ze dacht nu niet meer aan vroeger. Betsy zou ze niet haten. Miep kon niet haten. Het enige wat ze niet kon, was Rolf vergeten. De lieve student van toen. Die fijne, zachte jongen die ze de geheimen van de liefde bij had gebracht. Ergens kon Rolf de triomfantelijke glimlach op haar lippen zien. Betsy zou ze blijven beschouwen als een kind. Een onschuldig kind dat geen inbreng mocht hebben. Een jonge vrouw die Rolf, haar Rolfje nooit zo goed zou begrijpen als zij. De problemen van de student had ze jaren van nabij meegemaakt. Hij had zijn hart zo vaak bij haar uitgestort. Ze had hem wegwijs gemaakt in dit vreemde land, zijn tweede vaderland.

2

Rolf raakte niet uitgekeken op de binnenstad van Rotterdam. Was er dan zoveel veranderd? Het leek wel of hij in geen jaren uit was geweest. Terwijl hij met zijn handen in zijn zakken langs de Lijnbaan liep, dacht hij aan de tijd toen deze stad nog de bijnaam ‘spookstad’ had. Nu was er zoveel veranderd. Er was zoveel leven in de Binnenweg, de Coolsingel nou, noem maar op. En het verkeer naar Rotterdam-Zuid was sinds de ingebruikname van de metro intensiever geworden.

Er waren ontzettend veel buitenlanders. De Kruiskade was het trefpunt geworden van Surinamers. Na jaren hard werken was het nog geen enkele Surinaamse vereniging gelukt een behoorlijk ontmoetingscentrum voor haar leden te vinden. De vreemdelingen die geen Nederlands paspoort hadden, ging het beter. Die hadden zonder uitzondering allemaal een trefcentrum. De Surinamer met zijn Nederlands paspoort moest het maar zelf uitzoeken. De Kruiskade, daar werden de zestienjarige Surinaamse jongens opgevangen door oudere vrienden of kennissen. Met hun Zuidamerikaanse flair vielen ze niet alleen op bij de meisjes, maar ook bij de volwassen Nederlander die dat springerige en luidruchtige van deze jongens zag als een provocerende houding. Rolf stapte een café binnen. Het bleek een tent te zijn die veel bezocht werd door kleurlingen. Overal zaten of hingen de mannen druk pratend over hun pils gebogen. Enkele louche figuren keken met gefronst voorhoofd op toen zij Rolf binnen zagen komen. Ze kenden hem niet. Hij had al jaren geen bezoek meer gebracht aan een café. Een dronken blanke zeeman, kennelijk een Duitser, zat wat ondefinieerbare klanken uit zijn keel te stoten, daarbij deinend als een schip bij stormweer. De soulmuziek scheen haar uitwerking niet te missen op de bruine mannen. Hier en daar zat er één schijnbewegingen te maken met zijn hoofd terwijl een ander het kokhalzen van een kip imiteerde. De weezoete tabakslucht die hem zeer verdacht voorkwam, vulde het vertrek en noopte Rolf tot hoesten. Iemand keek verstoord op van zijn kaartspel en bromde iets tegen zijn buurman. Die keek ook op maar maakte

een beweging met zijn hoofd alsof hij wilde zeggen: ‘Onbelangrijk man, die vormt geen gevaar’

Iedereen scheen elkaar te kennen in dit café. Rolf was nauwelijks aan zijn borrel begonnen of een Hollander met een vilten hoed op kwam het café binnen. Hij bestelde een pils en vroeg de barman daarna over een nichtje dat al enkele weken zoek was en dat nogal van avontuurtjes hield. Ze was pas zestien dus maakte hij zich zorgen over haar. Had de kelner haar wel eens gezien, eventueel in gezelschap van één zijner klanten? De man haalde een foto te voorschijn en liet die aan de man achter de tapkast zien. Die schudde ontkennend het hoofd en beperkte zich tot die beweging, waarbij zijn ogen de vragensteller wantrouwig opnamen. Een lange Surinamer, die Rolf op ongeveer vijftig schatte kwam naderbij en sprak met een Rotterdams accent: ‘Hé, jij bent toch geen juut hé?’

‘Ach, neen man, dat ben ik niet. Ik zoek alleen maar mijn nicht.’ ‘Zo, zoek jij je nicht? Waarom doet de vader dat dan niet? Of de politie? Denk erom man, mij ga je niet bedotten. Jute motte we hier nie. Als je vrage begint te stellen dan is het niet gezond, snappie?’

De Hollander bestelde twee glazen bier en bood de vijftiger eentje aan. Die werd meteen vriendelijker en ging erbij zitten. ‘Ja, zie je,’ begon de man weer, ‘ik ben zowat dertig jaar in Nederland. Aanvankelijk zat ik in Amsterdam maar later werd het mij daar te druk en zocht ik Rotterdam op. Man, ik heb nog de tijd meegemaakt toen deze stad gezelliger was als Amsterdam. Weet je nog, de Passage op de Coolsingel, al die cafés met accordeons. Moet je nu eens zien, zo is het toch niks meer? Vroeger waren wij Surinamers in. Ik heb in Indië gediend. Nou, toen ik hier kwam, werd ik gewoon op handen gedragen. Aan elke vinger had ik een meisie. Maar nu, o jô, ze motte ons niet meer. Er zijn er teveel. Ze moesten ze tege houwe. Stopzette de hele zaak. Hadde wij die er al zitten geen last. Pak er ook één van mij man.’

‘Astublieft,’ antwoordde de andere.

‘Toch is het zo kwaad nog niet meneer, gaat u maar eens na, kort na de oorlog was het hier ook niet zo best. Ik geef toe, gezellig was het er maar zoals je nu een geregelde boterham hebt, dat was vroeger niet zo. En zoals die jongelui tegenwoordig met geld smijten. Man, sparen is er niet meer bij.’ De kelner schonk ze op verzoek van Rolf nog wat in en het gesprek werd toen met meer enthousiasme voorgezet. Na enige tijd vond Rolf het welletjes. Hij

rekende af en liep weg. Het was al laat en hij wilde zijn avondje uit met een wandelingetje langs de Binnenweg beëindigen. Zijn vrouw logeerde bij haar familie in Amsterdam. Daarom had hij besloten zijn vrijgezellenavond maar eens flink te vieren door de binnenstad in te gaan en herinneringen aan vroeger op te roepen. Nog zag hij de forsgebouwde kerel voor zich die hem hier op de Kruiskade jaren geleden een biertje had aangeboden. De man had hem daarna gevraagd waar hij vandaan kwam. Hij had hem fijn te woord gestaan maar die Hollander had het niet kunnen laten hem te beledigen. Eigenlijk was er niets veranderd. Neen, men bleef hem beschouwen als een vreemdeling, een gastarbeider. Want dat hij voor de klas stond was natuurlijk het laatste wat men zich van hem zou kunnen voorstellen. Hij was en bleef anders. Op zijn voorhoofd stond ook niet geschreven dat hij geschoold was en dat hij bovendien de neiging had om ieder mens even hoog aan te slaan. Hij bekeek de etalages maar die konden hem niet boeien. Hij had een vrouw. Hij had kinderen. Het was niet nodig dat hij op straat bleef slenteren. Dat kon hij nu overlaten aan de jongere vrijgezellen die nog erg enthousiast konden zijn over alles wat ze zagen. Voor hen had het bruisende nachtleven nog zin. Zij konden nog blij en verrast opkijken als ze in een of andere hoerentent door een 'vlinder' werden aangepapt, niet wetend dat het geen teken van liefde of zelfs maar van sympathie was, maar dat het enkel om de poen ging. Arme jongens, dacht Rolf. Hij liep een sexshop voorbij. Die waren zo'n zeven jaar geleden ook nog niet in Rotterdam, dacht hij. Hoe vaak had hij met zijn vrienden pornoboekjes bekeken. Louter uit nieuwsgierigheid en omdat je zulke dingen in Suriname nooit te zien kreeg. Preutse Suriname. Zo in het openbaar sexartikelen te koop zetten, neen, daarvoor was zijn land nog niet rijp. En dat was maar goed ook, dacht hij. Het viel Rolf op dat er ontzettend veel taxi's op de weg waren. Ze reden allemaal de richting van de Binnenweg op. Vreemd, dacht hij. Zou er iets aan de hand zijn? Hij begon de richting te volgen die de wagens opgingen. De drukte werd steeds groter. Op een gegeven ogenblik was er zelfs een opstopping. De auto's reden niet meer. Iedereen stapte uit. Mensen met fotoestellen lieten hun auto in de steek en holden verder. Er klonk een vreselijk gegil. Iemand met een bruine huidskleur struikelde. Er werd geslagen. Er werd geschopt. Rolf kon zijn ogen niet geloven. Daar werd een neger mishandeld, vlak voor zijn ogen! De man werd met allerlei voorwerpen in elkaar getimmerd. Een donkere

vrouw die er dichtbij stond, kreeg een klap op haar hoofd en zakte schreeuwend door haar knieën. Politie mannen snelden nabij en leverden nu slag tegen de mannen in uniform die taxichauffeurs bleken te zijn. Nu pas werd het een beetje duidelijk voor Rolf. Kennelijk hadden deze mannen het op negers gemunt. Hij zag in dat er iets afschuwelijks aan het gebeuren ging en zette het op een lopen. Maar ver kwam hij niet. Iemand, zomaar iemand, schreeuwde: ‘Hé jongens, daar heb je er nog één. Pak 'm. Snij hem godverdomme z'n kelére keel af. Het is vanavond godverdomme afgelopen met de nikkers, pak 'm zeg ik jullie.’ Rolf zag geen mensen meer. Hij zag alleen de uniformen. De donkere petten en pakken. Hij werd paniekerig. Hier was een enorm grote vergissing in het spel. Hij had zich altijd gedragen in deze stad. Geen moeilijkheden met wie dan ook. Kon men dan niet aan hem zien dat hij onschuldig was? Hij hoorde niet bij een of andere losgeslagen groep kleurlingen. God, hij had niets gedaan, hij was leraar, hij was intellectueel. Hij bemoeide zich nooit ergens mee. Hij had alles afgezworen wat hem in contact zou kunnen brengen met schoften. Rolf holde als een bezetene. ‘Trap die vuile nikker in mekaar jongens, kom dan pak hem. We zullen die apen eens mores leren vanavond.’ De man die het dichtst bij hem was bleef de anderen maar aanvuren. Rolf voelde zich helemaal in de steek gelaten. Geen voorbijganger die een hand uitstak om hem te helpen. Integendeel. Hij was niet de enige die liep. Krijsend en wild uit hun ogen kijkend, stormden de chauffeurs op alles wat zwart of bruin was. De eerste klap bereikte Rolf. De man had hem met een ploertendoder op de schouder geraakt. Een verschrikkelijke pijn schoot door zijn lichaam. De tweede slag ontweek hij. Hij gaf zijn aanvaller een trap, maar de andere achtervolgers hadden hem ingehaald en hij zag geen kans meer om zich te verdedigen. Toen hij paardengetrappel hoorde en een van de mannen ‘smerissen!’ hoorde roepen, slaakte hij een zucht van opluchting. Hij zag de agenten flinke klappen uitdelen. De wrede achtervolging was afgelopen. Nog wankelend van vermoeidheid, strompelde hij verder en zorgde ervoor zo gauw mogelijk uit de buurt te komen. Thuis aangekomen nam hij een fris bad en ging toen wat eten. Direct daarna pakte hij de telefoon en belde de voorzitter op van de vereniging voor Surinamers te Rotterdam. Toen hij na enkele seconden geen gehoor kreeg, legde hij de hoorn weer op de haak. ‘Wat geeft het,’ mompelde hij, ‘het is toch al gebeurd. Overmorgen zal ik de krant wel lezen. Jezus, wat heb ik mij in de Neder-

lander vergist.' Onwillekeurig moest Rolf aan Miep denken. Wat had ze ook weer allemaal gezegd? 'Ik kan me niet voorstellen dat ze een buitenlander hier als leraar kunnen accepteren en liefst als leraar Nederlands. Je hebt een fijne baan, Rolf... In mooie auto's rondrijden...'

Het duizelde Rolf voor de ogen. Hij had het zien aankomen. Verdomme! Hij had het zien aankomen. Was er niet zo'n actie van de bewoners van de oude wijken op de televisie geweest? Wat had men allemaal niet over buitenlanders gezegd? En die magere vent, wat had hij openlijk over de Surinamers en de Antillianen gezegd? Had hij ze niet uitgedaagd op de wijkbijeenkomst te komen en hun gezichten te laten zien? Hij had ze uitgemaakt voor schurken die de oude wijken onveilig maken. Had iemand hem tegengesproken? Had een of andere Surinaamse vereniging tegen deze uitlatingen geprotesteerd? Verdomme! Het Nederlandse volk was verziect. Verziect door de pers, door de televisie en door iedereen die het zich niet kan voorstellen dat de Surinamer in feite juist sociaal is. Al piekerend viel Rolf in slaap. Voor het eerst na jaren schrok hij telkens wakker en droomde hij over allerlei monsterachtige wezens, die hem van alle kanten tegelijk uit elkaar probeerden te rukken. Telkens gaf hij toe aan de rukjes, om zodoende de pijn te verzachten, maar doordat de folteringen tegelijkertijd plaatsvonden, had hij geen kans de pijn te ontlopen en werd hij slechts bevrijd door wakker te worden.

3

Het Vrije Volk wijdde de maandag daarop een hoofdartikel aan het gebeurde in de Binnenweg. Deze krant sprak zelfs van een lynchpartij, die maar net voorkomen had kunnen worden. Het bleek dat een Marokkaan bij een zebrapad bijna door een taxi was aangereeden en dat hij van kwaadheid een tik had gegeven op het dak van de auto. De chauffeur, in woede ontstoken, was uitgestapt en had een poging gedaan de man een aframmeling te geven. Dit was hem niet gelukt; integendeel hij kreeg van de Marokkaan een paar flinke klappen. Hij nam zijn toevlucht tot de mobilfoon en schreeuwde om hulp aangezien hij door een 'Surinamer' was neergeslagen. In zijn paniekerige situatie zag hij de man natuurlijk voor een Surinamer aan. Op dat ogenblik was het zijn onderbewuste dat sprak. En in zijn onderbewustzijn school die diepe haat tegen de Surinamer, de man die hier, evenals hem, de Nederlandse taal machtig is. De man die zich bij de vrouwen met weinig moeite bemind weet te maken; de man die in de kortst mogelijke tijd aan een woning weet te komen; de man die in grote auto's rondrijdt; de man die zich niet op de kop liet zitten door welke Europeaan dan ook, enkel omdat hij zich juist hier in Europa bewust is geworden van het recht dat ieder mens heeft op een goed belegde boterham. Neen, het zal wel een Surinamer zijn, had hij gedacht.

Zijn oproep was niet tevergeefs geweest. Honderden taxi's raasden door de binnenstad en begaven zich naar de plaats waar het incident had plaatsgevonden. Alles wat maar enigszins bruin was, werd toen in mekaar getimmerd. Zelfs persfotografen, die het een en ander wilden vastleggen kregen geen kans en raakten hun apparatuur kwijt. Vrouwen werden evenmin gespaard. Alles wees erop, dat de mannen een kans hadden afgewacht om het de Surinamers betaald te zetten. De onopgeloste moord ruim een jaar geleden op een collega had de gemoederen erg lang bezig gehouden en nu kregen ze de kans hun opgekropte frustraties af te reageren op de niets vermoedende Surinamers in Rotterdam. Rolf zelf zag het anders. De taxichauffeurs waren reeds maanden

te voren opgejut (weliswaar zonder opzet) door de ontevreden bewoners van de oude wijken. Ze wisten zich gewoon geruggesteund door deze mensen. Het was al jaren een bekend feit dat men geen Surinamers kon uitstaan. Het waren beste mensen, men had eigenlijk niks tegen ze maar ze waren het buitenechtelijk kind van Nederland. En dat zat de Nederlander dwars. Het buitenechtelijk kind wilde nu profiteren van dezelfde rechten als het echte kind. Het schuldgevoel bleef generaties doorgaan en daarom had men liever Turken, Spanjaarden, Marokkanen en Portugezen dan Surinamers. De aanwezigheid van de gekoloniseerde was een nachtmerrie geworden voor velen die van hun ouders en grootouders heel andere verhalen over de koloniën hadden gehoord. Nu probeerde dezelfde man uit de koloniën in Nederland een grote mond op te zetten. Durfde hij zelfs kritiek uit te oefenen op bepaalde zaken in Nederland. Dat was toch het toppunt!

Rolf zat een hele poos peinzend naar buiten te kijken. Hij voelde een vreemde drang in zich opkomen. Hij moest en zou een paar boeken lezen over de Derde Wereld. Vroeger had hij dat niet gedaan omdat hij zich niet zo direct verbonden had gevoeld met de Amerikaanse neger. Die werd gediscrimineerd, dus die had alle reden om over de onderdrukking van de zwarten te schrijven. Noch in Suriname, noch in Nederland had Rolf ooit een erg duidelijke vorm van discriminatie meegemaakt, dus had hij het ook nooit nodig gevonden om zich te verdiepen in de problemen van de Derde Wereldvolkeren. Hij had het goed hier in Nederland. Niemand maakte hem het leven zuur. Rolf beet op zijn lippen. ‘Er is iets kapot!’ sprak hij tot zich zelf. ‘Er is iets kapot, jongen. Je bent altijd een tweederangs Europeaan geweest. Je wilde je altijd aanpassen. In feite was het geen aanpassen wat je deed, neen, je was gewoon bezig zoveel mogelijk overboord te gooien van hetgeen je in je land hebt meegekregen. Dat was niet goed genoeg. Je moest om je hospita een genoegen te doen geen gezouten vis meer bakken want dat ruikt zo scherp. Na enkele jaren lustte je het niet eens meer. Je had jezelf verpest. Je moest steeds tegemoetkomen aan de wensen van de Nederlander en probeerde zelf een duidelijke Nederlandse articulatie te verwerven, hoe moeilijk dat ook ging. Enfin, het is je gelukt. Nu ben je zelfs leraar Nederlands. Belachelijk, o, wat belachelijk zeg.’

Rolf richtte zich op en kleepte zich aan. Vervolgens stapte hij in zijn auto en reed naar Max.

Het was ongeveer acht uur 's avonds. Max was thuis en had bezoek; Ernest een onderwijzer uit Suriname die doctoraal Engels deed en Nico, een boekhouder. Ze waren bij Max om over de lynchpartij te praten.

‘Verwondert het je dan?’ begon Max op zijn lijkige, ironische toon. ‘Had je dit niet eerder verwacht man. Je weet toch wel beter hoe onze mensen zich gedragen. Als ze eenmaal in Europa zijn verbeelden ze zich dat ze ergens in een soort niemandsland terechtgekomen zijn. Dan hebben ze geen banden meer en breken ze los, ongetemd als een stel wilde beesten. Ja sorry, maar zo zie ik het. Ik ben hier al jaren maar ik voel me dolgelukkig en geen mens die mij lastig valt. In Suriname heb je op de hoek van elke straat een groepje dat nodig commentaar moet leveren op je keus wat betreft je kleding of je meisje. En durf vooral niets terug te zeggen of je komt niet heelhuids thuis.’

‘Slap gelul!’ kwam Ernest tussenin. ‘Je moet vooral geen vergelijking maken tussen Suriname en Nederland. Vergeet niet dat een zeer groot deel van de jeugd in Suriname zonder werk zit. Logisch dat ze dan samenscholen op de hoeken van straten. Geef ze werk en je hebt geen last meer van hen. Bovendien heb je zeker nog nooit een echte Haagse knokploeg meegemaakt hè? Wel jongen, je moet maar hopen dat dat je nooit overkomt. Die zijn genadeloos als het erop aankomt. Reken maar.’

‘Jongen,’ sprak Rolf, ‘ik was er ook bij toen de chauffeurs als krankzinnigen te keer gingen. Geloof mij, ik ben door die gasten in mekaar getimmerd. Dat had ik niet verdiend. Ik heb geleerd dat de Surinamer de sigaar is als er moeilijkheden komen. Intellectueel of niet. Dat moet je niet vergeten, Max. Je kunt nog zo goed leven met deze mensen maar als puntje bij paaltje komt, kent men je niet meer. Dan ben je Surinamer en daarmee uit. Het staat niet op je voorhoofd geschreven wat of wie je bent. Het is daarom jammer dat wij geen eenheid vormen. Eens zal het mislopen met ons. En dan zullen wij moeten kiezen. Dan zullen wij moeten kiezen voor het Surinaamse paspoort of voor het Nederlandse. Een andere mogelijkheid zal er niet zijn.’

‘Dat is natuurlijk geen punt,’ zei Ernest. ‘Je bent Surinamer of je bent het niet. En ik zie nog geen Surinamer kiezen voor het Nederlandse paspoort.’

‘Maar mijn beste Ernest, hoe lang ben jij eigenlijk al in Nederland?’ begon Max weer.

‘Nou, ongeveer een jaar. Maar vergeet niet dat ik vier jaar gele-

den al hier zat. Toen deed ik mijn M.O. Maar waar wilde je heen?’

Nou, luister maar goed. Wat denk je van de mensen die hier al een jaar of vijftien zitten. Die al kinderen van twintig hebben. Zouden zij ook zonder meer kiezen voor de Surinaamse nationaliteit? Zouden ze zich niet afvragen of het ten opzichte van hun kinderen wel verantwoord is naar Suriname te vertrekken, misschien zonder werk.’

‘Je kletst, dat moet je zo niet zien. Ik heb niet gezegd dat de mensen direct terug moeten keren naar hun land. De intellectuelen zullen natuurlijk vooruit moeten gaan. De zaak gaan voorbereiden, zorgen voor werk, zodat de arbeider met een gerust hart naar zijn land kan terugkeren.’

Max keek naar de spreker met een spottende uitdrukking op zijn gezicht. Hij schonk de man nog wat in en sprak terwijl hij de cognac fles dichtschroefde. ‘Is het niet ons streven om ook de kinderen van deze mensen mee te krijgen?’

‘Ja, natuurlijk wel,’ antwoordde Ernest.

‘Welnu, dan zie ik de ouders niet terugkeren, althans niet als ze reeds langer dan vijftien jaar hier zitten. Want ik heb genoeg jongens en meisjes van ongeveer vijftien tot twintig gesproken maar die voelen er niets voor om terug te keren naar Suriname. Ze kennen ons land niet. Ze hebben al hun vrienden hier in Nederland en ze hebben hun herinneringen aan dit land evenals wij onze jeugdherinneringen hebben aan Suriname. Denk je dat ze zonder meer zullen kiezen voor Suriname?’

‘Ze zullen moeten. Ze zullen moeten, want het leven zal hen hier ook ondraaglijk gemaakt worden. Ik heb in Engeland mensen uit Jamaica meegemaakt, vooral negers. Nou, die zijn eigenlijk in Engeland geboren maar denk niet dat ze het verder schoppen, ondanks hun middelbare schooldiploma, dan straatwerkers of stationschoonmakers. Ik heb ze meegemaakt en ze zitten veel langer in Engeland dan de Surinamer in Nederland. De rage van de trek naar Nederland is niet zo lang aan de gang maar bij de West-Indiërs is het anders. Die zitten al generaties lang in Engeland. Wij moeten ons dus spiegelen aan hen. Van hen kunnen we veel leren.’

‘Kom, kom,’ sprak Nico, die al geruime tijd had zitten luisteren. ‘Nederland heeft toch nooit zoveel kolonies gehad als Engeland. Er zitten in Engeland miljoenen Indiërs, dat maakt het moeilijker voor de Engelsen om discriminatie tegen te gaan. Het land is

overspoeld door mensen met een donkere huid. Neem nou een deel van London. Ik meen East End. Daar heb je zoveel Pakistanis en West-Indiërs, dat men vaak relletjes te zien krijgt tussen blanke en bruine jongens. Zover zal het in Nederland nooit komen want de Surinamers, Antillianen en Ambonezen tezamen vormen nog geen honderdste deel van de bevolking.'

'Ze zijn dus sterk in de minderheid. Is dat dan een garantie voor hun behoud?

Jij dingt dus naar bescherming tegen de Nederlander. In feite zou je voor altijd tweederangsburger willen blijven, ja liefst geen verantwoordelijkheid dragen voor wat er in dit land goed of slecht gaat, als je maar als een zielepoot de hand boven het hoofd gehouden wordt door de blanke met een goed hart. Is dat geen lakse en laffe onderkruiperige houding? Is dat nu een menswaardig bestaan? Zal je ooit een grote bek kunnen opzetten tegen iemand die je verwijten maakt? Zal je je steeds verschuilen achter het mom van studie of zaken die je nog in Nederland houden? Na enkele jaren zal niemand je nog geloven en dan zal je met de waarheid voor de dag moeten komen, kinderen van twintig of niet, dat je in feite een lafaard bent. Een opportunist die betere tijden afwacht om zich in zijn land te vestigen. Een onderkruiper die het liever nu goed heeft in dit sociaal veilige land, dan dat hij zich gaat inzetten voor de goede zaak in zijn eigen land.' De ogen van Ernest schoten vuur. Hij had bijna in één adem door gesproken.

Nico zweeg en zuchtte diep. Max glimlachte alsof hij genoot van het gesprek. Hij had duidelijk een standpunt gekozen. Zijn huidige situatie weerhield hem ervan op korte termijn terug te keren naar Suriname. Hij zou niemand proberen over te halen hem te volgen maar hij wist zelf wel dat minstens de helft van de Surinamers die hier zaten hun Nederlandse paspoort niet zouden inruilen voor een Surinaamse. Ze zaten hier gewoon goed en dachten er niet aan of hun kinderen het over enkele jaren ook zo goed zouden hebben. Ze hadden een keer gekozen voor de emigratie. Een tweede keer kiezen zou zeer moeilijk gaan. De meeste mensen koppelden de onafhankelijkheid van Suriname aan terugkeer van de Surinamers maar dat was niet altijd het geval. De mensen kwamen hier omdat het hun daar niet goed ging. Ze dachten er helemaal niet aan, dat Suriname in feite nog een kolonie was van Nederland. Ze vertrokken omdat iedereen vertrok en omdat iedereen het in Nederland beter scheen te hebben.

‘Kom, jongens,’ zei Max, ‘laten wij een potje kaarten. Ik ben blij dat jullie er zijn, want ik heb benzinegeld nodig. Alles wordt tegenwoordig zo duur, weet je. Ik heb mijn vrouw gezegd dat ze niet meer op mij moet rekenen wanneer ze iets nieuws voor het huis wil kopen. Waarom kunnen de Turken zich binnen enkele jaren schatrijk werken in Europa? Omdat zij sparen, ze zijn niet koopziek. Ze letten niet op de Europeanen, die een vies gezicht trekken wanneer ze hun huis zien. Hun kleren halen ze vaak op de voddenmarkt. Rondjes geven is er bij hen niet bij. Ze zijn zich ervan bewust, dat ze uit een arm land komen en dat ze niet eeuwig in West-Europa kunnen blijven, dus bouwen ze zich een toekomst op door flink te sparen om later, in hun eigen land een zaak op te zetten. De Surinamer denkt er anders over. Die wil zich zoveel mogelijk identificeren met de Nederlander.’

De kaarten werden geschud en Nico deelde ze uit. Het leven ging gewoon door. De taxichauffeurs waren voorlopig vergeten.

De volgende dag hield Rolf zich aan zijn voornemen. Hij reed naar de boekhandelaar en kocht enkele werken van Eldridge Cleaver, François Fanon en van Malcolm X. Binnen een week had hij ze uit. En hoewel hij het met veel zaken niet eens was, kon hij zich best voorstellen hoe de schrijvers zich hadden gevoeld toen ze bepaalde onrechtmatigheden te verwerken kregen. Jeetje, al die marihuanarokende Surinamers hier, wat kwamen die jongens allemaal niet tekort. Jeugdige delinquenten die zeker uit vijf vaders moesten kiezen wie nu eigenlijk hun echte vader was. Vervloekt, dit was niet nodig geweest als de vroegere slavenhouders hun overgrootmoeders niet hadden verkracht. Dan zouden ze nu geen mulatten, en kabogroes zijn. Dan zouden de ouders het huwelijk serieuzer genomen hebben. Dan leefden ze nu misschien ergens in Afrika of China of India. Dan hadden ze tenminste een gezicht. Nu waren ze gedoemd underdogs te zijn, te dansen naar de pijpen van de Hollander.

Rolf werd met de dag chagrijniger. Hij zon op wraak. Wraak op wie en hoe dat wist hij niet maar hij zon op wraak. Zijn kinderen, verdomme, zijn kinderen zouden opgroeien in dezelfde situatie als hij. En hij had zich nog voorgenomen in Nederland te blijven totdat ze hun mavo of middelbare school hadden afgemaakt. Ergens hoopte hij dat Suriname nog niet onafhankelijk werd. Dat hij nog niet die pijnlijke beslissing hoefde te nemen. Want voor hem stond het vast: na de onafhankelijkheidsverklaring zou hij met

een grote groep intellectuelen naar zijn land terugkeren. Hij zag het niet anders. Alleen de kinderen, tja, die zouden zich helemaal moeten aanpassen aan hun omgeving. Betsy bracht hem een pilsje. Ze wist dat ze hem daarmee in een betere stemming kon brengen. Maar hij lustte geen bier. Het was een week voor kerst. Hij had nu vakantie dus kon hij zich concentreren op mogelijke plannen. Een knokploeg oprichten. Neen, dat was niets voor hem. Hij was daar veel te verstandig voor. Bovendien had een taxichauffeur hem de vorige dag nog zo beleefd gevraagd of hij moest meerijden, dat hij bijna had ingestemd, alleen maar om de man een genoegen te doen.

Na enkele dagen ging Rolf naar zijn huisarts. Hij had last van hoofdpijn, die ging maar niet over en 's nachts sliep hij heel slecht. Bovendien kreeg hij alsmaar die nare droom waarbij hij van alle kanten getrokken werd door ondefinieerbare figuren.

‘U heeft toch geen aanpassingsmoeilijkheden?’ vroeg de dokter.

‘Neen,’ had Rolf geantwoord, daarbij met moeite een glimlach onderdrukkend.

‘Heb ik u beledigd?’ vroeg de dokter hem nog.

‘Ach neen, dat niet, maar ik ben al jaren in Nederland dus als ik nu nog aanpassingsmoeilijkheden heb, dan kan ik even goed direct terugkeren naar mijn land. Want dan is er iets mis met mij.’

‘Zo is het,’ mompelde de man en leidde hem naar de deur. ‘Maar toch zou ik mij niet teveel zorgen maken over allerlei gebeurtenissen, meneer. U lijkt me iemand die zich zaken sterk aantrekt.’ ‘En?’ vroeg Betsy toen Rolf thuis aankwam. ‘Wat zei hij? Heeft hij je onderzocht?’

‘Ach neen, hij heeft mij aangeraden het kalm aan te doen en schreef mij een kalmeringsmiddel voor.’

‘Mm, niet zo best. Je bent toch niet zenuwachtig?’

‘Weet ik veel, in ieder geval schreef hij mijn klachten toe aan zorgen die ik mij maak. Welke zorgen, dat is mij een raadsel.’

Gedurende de eerste dagen van de kerstvakantie hield Rolf zich bezig met het schrijven van poëzie. Hij verscheurde alle blaadjes waarop hij leuke stories geschreven had en bepaalde zich uitsluitend tot protestgedichten. Hij zag meer dan eens in dat hij nu een gevangene was van de Nederlandse samenleving. Hij las ‘Why I am not a Christ’ van Bertrant Russel en bracht de kolonisatie in

verband met de Missie in de onderontwikkelde gebieden. Alles zweefde weer voor zijn ogen. Zijn jeugd jaren in Suriname, zijn komst in Nederland, zijn verhouding met Miep, zijn studie, zijn houding tegenover de leerlingen op school. Ordeproblemen had hij niet direct maar de kinderen waren hier zo brutaal. Wat deed hij eigenlijk nog hier? Hij was toch al klaar met zijn studie. Waarom ging hij niet terug? Was het een soort vrees? Was het gewoon lafheid? Was hij bang dat zijn kinderen een opvoeding zouden krijgen die niet strookte met de Westeuropese beschaving? Was hij de Europese cultuur dan zo erg gaan waarderen? Dat kon hij zich nauwelijks voorstellen.

Na twee dagen merkte hij, dat hij zijn baard had laten staan. Betsy maakte een opmerking over de haartjes die steeds langer werden maar hij trok er zich niks van aan en beweerde dat hij geen tijd had om te scheren. Hij ontmoette Ernest, Nico en Max geregeld. Zodoende konden ze vaak problemen bespreken waarvoor ze Suriname geplaagd zagen. De heren Lachmon en Arron hadden enkele dagen tevoren een show weggegeven op de televisie, die de houding van de Surinamer in Nederland nog belachelijker maakte. Het ging om de vraag of Suriname al dan niet vóór 1 januari 1973 onafhankelijk diende te worden. Beide partijen hadden flink van zich afgebeten, maar iedere Surinamer vroeg zich af voor wie deze voorstelling eigenlijk bedoeld was: voor de Nederlandse bevolking, voor de Surinamer in Nederland of voor beide. De aanval van de taxichauffeurs werd even verwaarloosd. Het gesprek van de dag was de duidelijke confrontatie tussen Hindoestanen en Creolen.

Rolf werd steeds zenuwachtiger van de ontwikkelingen in zijn land. Hij slikte haast elke dag pillen. Voor het eerst sinds zijn komst in Nederland voelde hij zich zo bedreigd. Hij ging overal in een groen corduroy kostuum. Hetzelfde deden ook zijn vrienden. Ze vonden dat ze aan bewustwording toe waren en dat één van de methoden om dit duidelijk tot uiting te brengen was, dat ze in zo'n kostuum gekleed gingen. Afrohaar vierde hoogtij. Rolf waakte ervoor dat zijn haar niet op een ragebol begon te lijken.

Enkele dagen voor Oudjaar ging hij met Max naar de Kaap. Hij lustte Chinees eten en zoals dat daar wordt klaargemaakt, was het nergens te vinden. Enkele malen zagen ze een hoertje wuiven. Rolf dacht aan vroeger toen hij ze soms plaagde en deed of hij met ze naar bed wilde.

‘Geen Surinamer!’ was hun devies meestal geweest. Tuurlijk niet, want hun Surinaamse pooier zou dat niet goed vinden. Toch een leuke tijd, dacht hij.

Plotseling zag Max een meisje met een donkere huidskleur naar iemand wenken. Ze kwam hem zo bekend voor, dat hij het niet kon nalaten langs haar heen te lopen. Maar ze hield haar gezicht afgewend, totdat hij vlak voor haar stond. Rolf bleef op een afstand wachten. Het meisje slaakte een kreet: ‘Mijn God, meneer Max. Fa yu du feni mi te dya? Wat doet u helemaal hier op de kaap? U bent toch getrouwd?’

Max keek haar bezorgd aan en vroeg: ‘En wat doe jij hier meisje. Je wilt me toch niet zeggen dat je toevallig hier woont?’

‘Ach meneer Max, laat me hóór! Het doet me echt goed u te zien. Jeetje wat een tijd geleden, zeg.’

‘Neen Ellie, het doet mij geen goed jou zo te zien. Sinds wanneer ben je hiermee begonnen?’

‘Al een jaar of vier, meneer. Het leven in Duitsland begon me te vervelen, daarom ben ik maar teruggekeerd naar Nederland. Het bevalt mij zo best. Ik doe mijn zaken alleen. Geen enkele pooier hoeft bij mij aan te kloppen. Ik heb op mijn kamer een grote hond, die is mijn beschermer.’

‘Kijk eens aan, je bent wel een hele meid geworden. Alleen had je moeder het zo niet bedoeld hè. Weet je dat ze nog met mij gesproken heeft voordat ze stierf? Neen Ellie, toen al maakte ze zich zorgen over jou en ze blijkt nog gelijk te hebben gekregen ook.’

Ellie boog haar hoofd en begon te snikken. ‘Ik vind het niet leuk van u dat u mijn moeders naam nu komt noemen. Ik kan niet anders, ik deug nergens anders voor. Zo kan ik tenminste kopen wat ik wil en ik heb geen enkele baas boven mij die me komt zeggen dat ik te traag ben.’

‘Stil maar beste meid,’ bromde Max. ‘Ik ben ook geen doetje maar ik kan het niet hebben dat ik je zo moet zien. Weet je wat, zullen we een afspraak maken? Dan zie ik je heel gauw thuis. Ik woon nog altijd op mijn oude adres. Je kunt me elke zaterdag en zondag thuis aantreffen. Dus zeg het maar.’

‘Nou meneer, ik zal u niets beloven maar ik wil u graag eens een keertje opzoeken. Als u mij belooft dat u vooral niet vóór uw vrouw over mijn manier van leven zult beginnen.’ Ze namen afscheid van elkaar en de mannen gingen naar de Chinees.

Op een morgen sprak Rolf tot zijn vrouw: ‘Betsy, ik denk dat ik

een psychiater zal raadplegen. Ik voel mij niet goed. Sinds de rel van de taxichauffeurs ben ik niet meer de oude. Het geval heeft mij erg aangegrepen. Ik had mij in dit land zo veilig gedacht. Ik kan het nog steeds niet verwerken. Vertel me, wat moet ik doen?’ ‘Rolf, je stelt je aan,’ antwoordde zijn vrouw. ‘Je kunt het niet menen wat je allemaal zegt. Ik zie niet in waarom je je zo druk maakt om zo'n snert geval. Reken maar dat dit nooit meer zal gebeuren.’

‘Dat kan waar zijn Betsy, maar ik voel mij gefrustreerd. Je kan mezelf niet begrijpen. Ik voel me plotseling nergens meer veilig. Niet in Suriname en ook niet hier. Ik weet gewoon niet wat ik moet doen. Zelf wil ik zo gauw mogelijk terugkeren naar Suriname maar als ik aan de kinderen denk dan weerhoudt iets mij ervan. Ik heb gestudeerd ik heb een goede baan maar stel je nu eens voor dat de kinderen slecht kunnen leren, wat moet er dan van ze worden? Moeten ze dan meemaken wat mijn ouders eens hebben meegemaakt?’

‘Kom lieve man, vergeet nu toch asjeblieft de psychiater, die zal je alleen maar aanraden zo gauw mogelijk naar Suriname terug te keren en aan die raad hebben wij niet veel, hè? Toe kerel, wees eens flink en haal je geen gekke dingen in je hoofd.’

‘Je blijft hier graag, hè Betsy?’

‘Om eerlijk te zijn: ja! Ik hoor al te veel over Suriname om je nog aan te sporen terug te keren. Daar schijnt iedere man een buitenvrouw te hebben. Nou, aan die verleiding wil ik je niet graag blootstellen. Neen Rolf, geef toe, hier zitten we veilig en goed. Incidenten als dat wat zich laatst heeft voorgedaan moet je niet elk ogenblik verwachten. Bovendien zat je er middenin, dat was ook toevallig, niet?’

Voorlopig was Rolf uitgepraat. Als zijn vrouw hem kinderachtig vond, overdreef hij misschien toch wel. Veel rusten en zoveel mogelijk ontspannen. Nergens aan denken. Geen aandacht schenken aan de gebeurtenissen. Hij had tenslotte een gezin waarvoor hij moest zorgen. Hij kon zich niet permitteren ziek te worden om zijn land.

Tenslotte was het in Suriname ook niet zo best. Misschien raakte hij daar nog erger gefrustreerd wanneer hij strijd moest gaan leveren tegen de Hindoestanen tegen wie hij niets had. Want daar zou het wel op aankomen. De Creolen zouden op den duur een blok gaan vormen tegen de Aziaten die nog lang geen onafhankelijkheid wensten en hoewel hij diep in zijn hart de zaak ook

nog een poosje uitgesteld wilde zien, zou hij toch kleur moeten bekennen.

Hij keek in de spiegel en zag zijn baard. Wat zag hij er toch onguur uit. Dat was nou een leraar. Hij ging op een stoel zitten en bekeek de kerstkaarten die zijn leerlingen hem hadden gestuurd. Op school was hij vrij populair. Hij had minstens twintig kaarten gekregen, ook van oud-leerlingen. Dat vond hij erg sympathiek. Weer moest hij denken aan de leerlingen die hij in de vakantie altijd zo erg miste. Kwam het misschien omdat hij ze de hele dag zag? Hij was benieuwd hoe de Mavo-leerlingen hem later zouden vinden. Als het op een rel uitliep, wist hij niet of dezelfde jongens of meisjes aan de kant van de blanke zou staan ook al had die ongelijk. Wat een rare wereld, dacht hij.

Via Hendrik kwamen Rolf en Gerrit enkele dagen later op een feestje van enkele kunstenaars. Het feestje werd in een atelier gehouden. Rolf was vaker meegegaan. Het kon er soms goed wild toegaan. De meeste gasten zaten in de Boeddhahouding op de grond. Er werd gitaar gespeeld, afgewisseld door de nieuwste platen. Er waren genoeg dames: figuren als Perzische harem vrouwen, Noordafrikaanse buikdanseressen en kuise maagden bewogen zich op geheimzinnige wijze door de zaal. Een als hoge priester geklede man reikte zijn buurman een sigaret aan. Die nam een trek en stuurde hem door. Rolf en Gerrit begrepen wel wat het was, toen de weezoete prikkelende lucht hen bereikte. Gerrit zat rustig en ontspannen naar de rokers te kijken. Toen een van de dames hem kwam halen, ging hij dansen en bleef een hele poos weg. Ondertussen zat Rolf alleen en de sigaret was nu twee beurten vóór hem. Hij voelde zich heel raar. Eigenlijk zenuwachtig. Weer zag hij de taxichauffeur voor zich en hoorde hij de man roepen: ‘Snij hem godverdomme zijn kelére keel af. Het moet eens afgelopen zijn met die vuile nikkers.’ Het gebeurde weer helemaal voor hem. De muziek klonk luid, bijzonder luid. Hij wenste wel dat hij buiten was. Gerrit lette niet op hem die danste intiem verder. In de rookwalm die hem nu te veel werd, zag hij een benige hand naar hem uitgestoken. ‘Probeer eens man, you know, peace. Peace man, peace.’

Rolf keek naar de hand. Die was behaard. De grote mouw waarin hij gehuld was, leek goor in het schemerige licht. Rolf keek op. Nu pas zag hij zijn buurman duidelijk. Het vel van zijn gezicht was zeer strak gespannen over de vooruitgestoken jukbeenderen.

Deze lieten daardoor een schaduwveld achter, dat de langharige kunstenaar een demonisch uiterlijk bezorgde. Met bevende hand pakte Rolf de sigaret aan. Wat kon het hem schelen. Als leraar moest hij immers van alles op de hoogte zijn. Je kon moeilijk meepraten als je nergens van wist. Vanavond zou hij zich bevrijden. Verdomme, bevrijden! Hij had lak aan de taxichauffeurs, aan zijn achtervolgers, aan de blanke gemeenschap, aan Lachmon, aan Eddie Bruma, aan alle politici in Suriname. Hij zou zich vrij maken vanavond. Hij zou deze vervloekte wereld vanuit een andere optiek bekijken, vanuit de kosmos. Hij zou afstand nemen van zijn omgeving. De wereld zien als een bol, een doodgewone bol. Met de astronauten zou hij op reis gaan. Een hele verre reis zou hij maken. Hij zou kijken naar al de gefrustreerde landgenoten. De landgenoten die elkaar verscheurden en die toch een eenheid zouden moeten vormen. Hij zou voor het eerst in zijn leven iets doen, doelbewust doen wat hij als slecht beschouwde. Hij zou zich vrij maken, doelbewust vrij maken van alle taboes.

Rolf nam een trekje. Hij hoestte en probeerde het nog eens. Hij bleef maar trekken. Niemand lette op hem. Kennelijk begreep men dat hij een groentje was. Iemand begon zelfs al een andere sigaret te draaien.

Het deed hem niks. Hooguit een beetje duizeligheid. De sigaret was bijna op. Rolf begon weer nerveus aan het peukje te trekken. Zou de vlucht niet lukken? Zou hij in deze vunzige ruimte moeten blijven en met de keiharde werkelijkheid geconfronteerd moeten blijven? Dat nooit. Hij was al te ver gegaan. Hij keek om zich heen en sprak tot de meest onguur uitziende figuur: 'Kan ik wat anders krijgen? Ik betaal goed.' De man keek langzaam op en grinnikte: 'Wat bedoel je man? Je wilt mij toch niet in moeilijkheden brengen? Wij proberen elkaar hier het leven aangenaam te maken maar wij verkopen geen drugs. Maar ik zie dat je een echte trip nodig hebt man. Kom, ik zal je bij de "Queen" brengen.'

Tussen de omgevallen schildersezels en enkele kennelijk afgekeurde doeken, zochten ze hun weg naar de 'Queen'. Ze zat afgezonderd in een hoekje van het atelier. Haar wazige blik verried een vertoeven in een andere sfeer. 'She's ..., you know' sprak de gids gewichtig. Toen bukte hij zich voorover en gaf het meisje een zoen op haar voorhoofd. 'Honey, vergeef mij dit pijnlijk storen maar een vogel heeft je nodig. Hij komt van heel ver gevlogen, over oceanen en continenten. Kom Queenie, verlos hem.'

‘Heeft hij zijn vleugels nog?’ informeerde de dromerige ‘Queen’. ‘Ja, ik zal hem beschermen, zodat de boze machten van het bewustzijn hem niet meesleuren in de shit omgeving van onze materialistische wereld.’

‘Goed, neem hem mee.’

Ze stopte de man ongemerkt een stuk of drie tabletten in de hand en verzonk weer in haar apatische toestand.

Gerrit was moe van het dansen. Hij ging terug naar zijn plaats en merkte dat Rolf er niet was. Hij stak een sigaret op en pakte nog een biertje. De muziek was hartstikke goed. Rolf zal wel naar het toilet zijn, dacht hij en voegde zich weer bij de dansende groep. Maar toen hij voor de tweede maal ging zitten en nog geen spoor van zijn vriend zag, begreep hij dat er iets niet in orde was. In zijn eentje begon hij de omgeving af te zoeken. Hij zocht zijn weg in de donkere ruimte en stuitte daarbij meermalen op halfbewerkte blokken kalksteen. Plotseling hoorde hij iemand fluisteren: ‘Okee man, you're alright now. No problems left, you're free free like an African bird.’ Gerrit struikelde over een stukje gips. Het gefluister hield op en iemand keek verstoord op.

‘Zoek je je maat?’ klonk het nu.

‘Ja,’ antwoordde Gerrit.

‘Wel, hij is high, stoor hem niet. Hij moet een lange weg gaan, zie je.’

Gerrit kon zijn ogen niet geloven. Hoe zou hij zijn vriend hier vandaan krijgen? Wat had Rolf toch bezielde? Ze waren niet voor het eerst in zo'n situatie beland maar altijd was het toch goed afgelopen. Waarom moest hij nu meedoen met de jongens? Ondertussen sprak de Mozes-figuur kalmerende woorden tot zijn beschermeling en vertelde hem over zijn vrijheid. Gerrit snapte er niks meer van. Hij luisterde verstomd naar Rolf.

‘Ik heb verdomme geen land. Ik ben een zwevende figuur. Zwevend tussen Europa en Zuid-Amerika. Ik ben een schip zonder stuurman. Mijn leven is dat van een profiteur. Opportunist. Ik mis verdomme mijn land. God, ik wil terug, terug, maar ik ben gebonden. Aan handen en voeten, door die vervloekte politici. Ik weet niet waar ik aan toe ben. Ik wil geen bloed zien. Geen bloed in mijn Suriname.’

Gerrit kreeg tranen in zijn ogen. Hij keek naar zijn vriend die daar in een ijltostand wartaal uitkraaide. Was het zover gekomen met zijn boezemvriend.

Onwillekeurig mompelde hij zacht: 'Laat mij niet in de steek, Rolf. Wij hebben elkaar nodig in dit land. Laat mij nou niet in de steek. Doe geen domme dingen. Asjeblijft niet. Geen domme dingen.'

In de vroege ochtend verlieten Rolf en Gerrit het feest. Rolf had zijn roes uitgeslapen. Hij herinnerde zich nauwelijks iets van het gebeurde. Gerrit zat achter het stuur en keek naar zijn vriend. Dat wordt een geval van schizofrenie, dacht hij.

'Je denkt sterk aan Suriname hè?' informeerde Gerrit.

'Niet meer dan elke rechtgeaarde patriot!' gaf Rolf terug.

'Het is bij jou anders, Rolf. Je moet oppassen, anders wordt de gedachte aan Suriname voor jou een obsessie en dat zouden wij allemaal erg triest vinden. Waarom ga je nou niet terug?'

'Gerrit, je kletst!'

'Ik maak me alleen maar zorgen om je, Rolf. Zoals je je vanavond gedragen hebt, zo ken ik je niet.'

'Begin je nou weer, man?'

'Zoals je wilt! Ik zal zwijgen en ik zal ook met niemand over dit voorval praten maar ik moet je als vriend wel waarschuwen. Speel niet met je gezondheid!'

'Thanks, anyway!'

4

Op een morgen belde Hendrik bij Rolf aan. Die was intussen weer op school. De vakantie was afgelopen. Hendrik keek nogal bezorgd toen hij plaatsnam en van wal stak. ‘Je weet het, Betsy, ik kom tegenwoordig niet meer zo vaak hier. Ik heb het een beetje druk en sinds ik getrouwd ben, gaat het ook niet meer zo gemakkelijk om je vrouw alleen te laten. Ik kom hier ook niet graag als je man er niet is maar ik moet je wat vertellen. Kijk Betsy, het zit zo, ik ken Rolf al jaren. We zijn goede vrienden. We gaan nu ook nog vaak naar een feestje. Bij jullie Surinamers gaat dat nou éénmaal zonder complicaties. Jullie Surinaamse vrouwen zijn wat dat betreft niet moeilijk.’ Hij pauzeerde even. ‘Wat ik je ga zeggen, zal je verbazen maar je moet niet te gauw oordelen. Rolf is op het slechte pad geraakt. Dat had ik nooit achter hem gezocht maar hij is ondanks zijn stabiele uiterlijk in grote moeilijkheden. Hij is aan de drugs... Hij is verslaafd. Gewoon verslaafd. Bijna elke week zit hij bij mijn vrienden te roken en pilletjes te slikken. Hij doet het echt omdat hij moeilijkheden heeft. Omdat hij die moeilijkheden kennelijke niet kan verwerken. Jij zult hem moeten helpen. Jij bent de enige die hem kan helpen, Betsy.’

De jonge vrouw zag lijkbleek. In haar bruine ogen lag een blik van ongeloof. Ze bewoog haar mondhoeken enkele malen achter elkaar en sprak toen op doffe toon: ‘Wat wil je van mij, Hendrik? Waarom probeer je mij in de war te brengen? Weet je niet dat mijn man zelf vaak heeft meegewerkt aan lezingen over de gevaren van drugsgebruik? Is dat je niet bekend, Hendrik?’

‘Sorry Betsy, je zult mij gewoon moeten geloven. Ik wil helemaal niets van je. Het is de waarheid. Rolf is geen Rolf meer, al gedraagt hij zich thuis gewoon. Je zult echt met hem moeten praten.’

‘Hoe lang is dit al aan de gang?’

‘s Kijken, de eerste keer dat hij ermee begon, was kort na Nieuwjaar.’

Betsy begroef haar hoofd in haar handen. Het was haar schuld.

Rolf had haar verteld dat hij piekerde. Hij wilde zelfs naar een psychiater gaan. Haar sterke geloof in hem had haar ervan weerhouden hem te stimuleren een specialist te bezoeken. Ook door haar egoïsme had ze hem afgeraden. Ze wilde niet dat de dokter hem zou aanraden terug te keren naar Suriname en nu was het zover. Nu zou het veel moeilijker zijn hem van de drugs af te helpen. Het was waar. De laatste tijd deed hij zo afwezig en hij had ook zo weinig eetlust. Gunst, wat ging er met haar jonge huwelijksleven gebeuren.

‘O, mijn God, Hendrik,’ barstte ze in tranen uit. ‘Help hem, help hem. Ik zou het niet kunnen doen. Ik weet niet hoe ik hem van die louche tenten af zou kunnen houden. Ik geef hem alles wat hij verlangt. Hij raakt mij niet eens meer aan tegenwoordig. Alles waar hij het over heeft is Suriname en nogmaals Suriname. Mijn God, straks ben ik hem kwijt. Wat moet ik doen?’

‘Afwachten Betsy, afwachten en voorzichtig proberen hem bij een psychiater te krijgen. Ik van mijn kant zal mijn best doen hem van de jongens af te houden.’

‘Ik ben je dankbaar Hendrik, God, ik ben je dankbaar. Hou contact met mij. Ik wil alles weten over zijn doen en laten. Je weet dat ik hem moeilijk thuis kan houden, dus reken ik op jouw medewerking.’

Best Betsy, maar zorg er wel voor dat hij niets over mijn bezoeken te weten komt. Praat met hem niet over de drugs. Dat zal niet baten. Hij zal alleen maar woedend weglopen en naar de verklikker zoeken en ik verzeker je dat hij mij daarvoor niet zal aanzien, maar zijn boezemvriend Gerrit, die hem tijdens zijn eerste trip heeft meegemaakt.’

Betsy zorgde ervoor de raad van Hendrik op te volgen. Ze observeerde Rolf en stelde voor dat hij toch maar naar een psychiater ging, aangezien hij er niet best uit zag.

‘Niet meer nodig,’ merkte Rolf lachend op. ‘Niet meer nodig, ik voel me al bevrijd.’

‘Toch vind ik je er slecht uitzien, Rolf!’

‘Zo, vind je Rolf er slecht uitzien? Waarom zo plotseling? Ik dacht dat je je alleen maar zorgen maakte om je huwelijksleven. Is dat plotseling niet meer zo belangrijk? Maak je je geen zorgen meer over de buitenvrouwen?’

Betsy was hem het antwoord schuldig. Ze keek hem steeds aan. Ze kon zich gewoon niet voorstellen dat deze keurige man, haar echt

genoot, verslaafd was aan marihuana of LSD of een van de andere vernietigende middelen. Het was haar opgevallen dat Rolf nu meer uitging dan vroeger. Sinds het bezoek van Hendrik, dat enkele malen herhaald was, ging Rolf bijna iedere avond even weg. Hij bleef nooit lang weg en hij nam haar altijd nog eens in de week mee uit. Dan gingen ze ergens eten of ze gingen bij Gerrit of Max of zelfs Wim. Naar Hendrik gingen ze zelden omdat ze niet erg gesteld was op de langharige vrienden van hem die steeds bij hem zaten.

Gerrit wist niets af van de volgende bezoeken van Rolf aan het kunstenaarskringetje. Zijn vriend was altijd vrolijk. Eigenlijk vrolijker dan vroeger dat vond hij wel een beetje vreemd maar hij schreef dit toe aan de bevrijdende werking, die de drugs op hem hadden uitgeoefend enkele weken geleden. Hij wist niet veel van zulke zaken af maar hij vertrouwde op de nuchterheid van Rolf. Volgens hem kon alleen een psychisch labiele figuur verslaafd raken aan een verdovend middel. Neen, het zou wel goed zitten met Rolf. Anders had hij het trouwens reeds lang aan hem gemerkt. Hij sprak wel erg veel tegenwoordig. En over Suriname scheen hij maar niet uitgesproken te raken. De corduroy kostuums droeg hij zelfs naar school. Eigenlijk was hij toch een beetje veranderd, dacht Gerrit. Een beetje feller geworden. Vroeger was hij veel gematigder.

Op zekere avond zat Rolf in zijn studeerkamer. Hij keek op zijn horloge en zag dat het acht uur was. Het was dinsdag. Op de kaap zal het wel niet druk zijn, dacht hij. Die Ellie, die moest hij spreken. Max had met haar een afspraak gemaakt maar ze was nooit verschenen. Zou ze hem willen ontmoeten? Hij mocht haar type wel. Ze scheen een meid te zijn met durf. Max mocht er natuurlijk niets van af weten die speelde de beschermheer. Zag hij dan niet dat het kind helemaal veranderd was en bovendien niet eens meer zo jong was? Peinzend liep Rolf de trap af. Hij groette zijn vrouw. Die vroeg niet eens waar hij naartoe ging, dat was allang geen gewoonte meer. Hij zou niet lang wegblijven, zei hij alleen maar.

De stad was niet druk. Binnen een minuut of tien was hij dan ook bij de Maashaven. Hij sloeg rechts af en reed bijzonder langzaam. Enkele hoertjes wuifden naar hem maar zijn waakzame ogen zochten naar wat anders. De Chinees, die moest hij hebben.

Daar stond het meisje dat hij zocht. Als het hem lukte haar te vinden, dan was hij ‘binnen’. Vóór het eethuis stapte hij uit. Een magere Chinees, niet een tatoeage op de arm, bood hem een vreemdsoortig flesje te koop aan. Hij stamelde iets van ‘fokkie fokkie, heel goed. Very good. Ten guilders. Many times woman, many many times.’

‘Man, scheer je weg,’ mompelde Rolf en hij liep verder. Zijn ogen zochten de omgeving nauwkeurig af. Hij wist niet waar het meisje opereerde. In de andere steden was het gemakkelijker. Daar hadden ze hun kamertje bij de etalage. Als de gordijnen dichtgetrokken waren, wist je waar je aan toe was. Hier stonden ze ergens in een portiek, zoals in Suriname maar hun kamer was meestal een straat verder. Hij stapte een bar binnen. Hij had geluk, want terwijl hij zijn pilsje dronk, zag hij Ellie binnenstappen. Ze herkende hem direct en kwam naast hem zitten. De aanwezige gasten keken even verbaasd op. Rolf was geen bekende op de Kaap.

‘Hi, wat zoek je zo alleen hier? Heb je je vriend thuis gelaten?’ Ze nam Rolf van kop tot teen op.

‘Pak eens wat van mij, schat!’ antwoordde Rolf, haar opmerking negerend. Ze bestelde een jus d'orange. Terwijl ze dronk, keek ze nieuwsgierig naar Rolf.

‘Je hebt zeker al je zin gekregen hè? Ik zie je zo tevreden kijken.’ ‘Integendeel honey, ik heb op jou zitten wachten. Begrijp je dat dan niet?’

‘Heus? Ik voel me geveleid. Zullen we dan direct hierna?’ Ze wees naar haar drankje. Rolf knikte.

Even later liepen ze langs de huizenblokken naar haar kamer. Op de trap die naar de derde verdieping leidde, kwamen ze een man tegen die bezig was zijn gulp dicht te trekken. Haar hond begon te blaffen toen ze de deur opendeed en Rolf in de kamer stapte.

‘Koest jongen, koest,’ fluisterde ze. ‘Het is een vriend!’

De grote herder trok zijn staart tussen zijn poten en ging onmiddellijk weer liggen. ‘Wat zal het zijn liefje, short time of een uurtje. Ik heb voor jou een speciaal tarief. Als je liever een hele nacht bij mij wilt zijn, kan dat ook, maar dan heb ik liever dat wij naar een hotel gaan.’

‘Honey, ik wil wat anders van je. Ik wil niet met je naar bed.’ Ellie keek verbaasd op.

‘Iets anders? Hoe bedoel je? Je denkt toch niet dat ik aan die smerige dingen van die bakra's meedoe? Neen, gewoon naaien,

anders kun je gaan.’

‘Maar liefje, je begrijpt me niet. Ik wil helemaal geen sex met je bedrijven. Ik wil een adres van je om aan wat drugs te komen.

Ellie keek geschrokken op.

Neen toch, jongen, dat heb je toch niet nodig. Ik ben een eerlijke meid, ik verdien mijn boterham, maar ik ga je niet in het verderf storten. Je moet er niet aan beginnen.’

‘Ellie,’ sprak Rolf nu nadrukkelijk, ‘ik heb je nodig. There is no way back, begrijp je dat dan niet?’

Ellie begreep het. De verlangende blik die in de ogen van haar landgenoot lag, sprak boekdelen. ‘Je moet het maar zelf weten, schat. Wat heb je er voor over?’

‘Als je mij naar de juiste persoon brengt, ben je onbetaalbaar. Natuurlijk reken ik op je discretie. Vooral Max mag niets te weten komen.’

‘Je kunt op Ellie rekenen, Ellie is geen klikspaan. Hoe heet je?’ ‘Rolf. Zeg maar Rolf.’

‘That's oké!’

Rolf stopte een briefje van vijftwintig in haar hand. ‘Dit is voor je verloren tijd. En nu naar je contactpersoon.’

‘Pakken we een taxi?’

‘Ik ben met de wagen.’

‘O, dat is beter.’ Even later stapten ze in en reden weg.

‘Waar gaan we naar toe?’ informeerde Rolf.

‘Ergens in Noord!’

Rolf reed door de stad en toen hij in de buurt van het Noordplein kwam, vroeg hij aan zijn passagier wat er verder moest gebeuren. Ellie liet hem een smalle donkere straat inrijden en liet hem toen voor een woonhuis stoppen. ‘Denk erom Rolf, als je gaat kletsen, kan ik niet voor je veiligheid instaan.’

‘Vrees niet meisje, het is o.k.!’

Ze belde aan. Er werd bijna onmiddellijk opengedaan.

‘Pleased to meet you folks, pleased to meet you. Come and have a seat!’ Rolf had een onzure figuur verwacht. Voor hem stond een baardige Amerikaan. Een keurige blanke. Zonder poespas informeerde hij meteen wat het moest zijn: Indian, Bengal, Chinese, Turkish? Or just American, you know, lsd.

Het meisje wendde zich af. Ze ging voor een boekenrek staan en bladerde in een tijdschrift. Even later stonden ze weer op straat. Rolf liet haar tot de metro meerijden en ging toen naar huis. Hij was nu volledig opgenomen in de wereld van de verslaafden.

5

Betsy zat naar de televisie te kijken. Tien voor elf. Rolf was er nog niet. Ze deed de televisie uit en zette koffie. Ze pakte een Surinaams kookboek en probeerde enkele recepten te lezen. Ze had zich al aardig bekwaamd in het maken van dergelijke gerechten. Tegen half twaalf ging de bel. Ze deed open en Rolf slingerde binnen. Hij keek erg wild uit zijn ogen en sprak geen woord. Hij liep gelijk naar boven.

‘Rolf, waar kom je vandaan?’ riep ze hem na.

‘Donder op, verdomme!’ riep hij terug.

Ze had geen tijd om langer tot hem te praten. De bel ging nu lang en nadrukkelijk.

Weer haastte ze zich naar de deur.

‘Politie! Mogen we even binnen, mevrouw?’

Betsy voelde een steek door haar hart gaan. ‘Komt u maar heren.’

Ze ging de beide mannen in uniform voor en liet ze plaats nemen. ‘Mogen we uw man even spreken?’ vroeg de ene.

‘Hij is al naar bed meneer,’ antwoordde ze.

‘Kunt u hem dan even roepen. Wij moeten hem spreken.’

Rolf kwam op dat moment naar beneden.

‘Wat moeten de heren?’ vroeg hij vrij onverschillig.

‘U zult wel beter weten, meneer!’ klonk de stem van één van de agenten.

‘Ik kan u helaas niet volgen,’ bromde Rolf nu. Zijn ogen waren rood.

Betsy vreesde het ergste. Nu was het dan toch zover gekomen. Ze hadden Rolf betrappt op het gebruik van die verdovende middelen. Er heerste een gespannen sfeer in de kamer. De mannen keken elkaar strak aan. Rolf scheen nu weer zichzelf te zijn. ‘Wat wilt u van mij heren? Ik heb slaap. U kunt mij niet zonder geldige reden uit mijn bed houden.’

‘Meneer, u bent tweemaal door rood gereden en u had een snelheid van ongeveer negentig. Wilt u dat ontkennen?’

Betsy slaakte een zucht van verlichting. Was dat alles?

Was dat werkelijk alles? ‘Wij zouden u moeten bekeuren, meneer. Gelukkig heeft u geen brokken gemaakt en bent u rechtstreeks thuisgekomen. Kennelijk te diep in het glaasje gekeken hè? Een volgende keer kunt u maar liever een taxi nemen, niet?’ Rolf grinnikte. De mannen namen zijn gegevens op en Betsy bood ze nog van blijdschap een kopje koffie aan. Maar ze weigerden.

Toen de agenten vertrokken waren, omhelsde Betsy haar man. ‘Rolf, o mijn Rolf, wat is er met jou gebeurd? Zeg het mij. Vertel het aan je vrouw.’

Rolf lachte even en keek naar zijn vrouw. Toen sprak hij zich voor het eerst na weken uit. ‘Schat, mijn lieve schat, je man is een verslaafde, een verslaafde aan drugs.’

Deze eerlijke bekenning kwam hard aan. Elke twijfel was nu weggevaagd. Het was gewoon een feit. Rolf had het zelf bekend. Betsy barstte in tranen uit. Ze huilde lang en hartstochtelijk. Daarbij vlijde ze zich tegen Rolf aan. Die beet op zijn lip en zijn ogen werden vochtig. Hij wist het. Hij was verschrikkelijk fout.

De volgende zaterdag belde hij naar Dordrecht en maakte een afspraak met de dokter. Hij zei dat hij graag langs wilde komen. De dokter was zeer verrast en toonde zich erg ingenomen met dit voornemen. Diezelfde avond zat Rolf in Dordrecht. Wat was het toch lang geleden sinds hij er geweest was. Het was toen ook winter geweest. Het sneeuwde niet maar de kille sfeer van de kou heerste er ook. Hij moest onwillekeurig denken aan de dag toen hij zich allerlei illusies had zitten maken. Hij zou de dochter van een rijke zakenman trouwen of zomaar een lief meisje uit een net Hollands gezin. God, hij had goed beschouwd altijd van de Hollanders gehouden. Hij had ze altijd zeer hoog geplaatst. Zou dat komen door zijn opvoeding? Door het contact dat hij altijd al had met deze mensen? Heel vroeger waren het de fraters en de nonnen, later zijn Nederlandse leraren en vrienden die allemaal iets betekenden in de maatschappij. Nu was het even anders. Zijn verhouding met Miep, de gebeurtenissen in de loop der jaren, het geval van de taxichauffeurs, neen, hij had geleerd de Nederlander te zien als mens maar dan ook simpelweg als mens. Nou ja, was het nog nodig om aan zulke dingen te denken.

De dokter en zijn vrouw waren zeer verheugd met het bezoek van Rolf. Ze rakelden oude verhalen op en informeerden naar alles en iedereen in Suriname. De dokter bleek nog steeds zijn postzegelverzameling te bezitten en was Rolf zeer dankbaar toen deze een

aantal zegels uit zijn zak haalde en hem die overhandigde.

‘Toch vind ik je er niet bepaald gezond uitzien Rolf,’ merkte de dokter op toen zijn vrouw koffie ging zetten. ‘Ik weet het niet, het kan natuurlijk door het weer komen maar ik vind je zo bleek zien en je ogen, die bevallen mij het minst. Je piekert toch niet, jongen? Of wel? Kwam je soms niet alleen op beleefdheidsbezoek?’

‘Ik heb helemaal niets dokter,’ antwoordde Rolf luchtig. ‘Het kan zijn dat ik mij de laatste tijd een beetje overwerkt heb, u weet hoe het in het onderwijs gaat. Telkens als je rapporten moet uitdelen werk je je ziek.’

‘Als dat alles is.’

‘Ik kan u verzekeren dat er verder niets aan de hand is dokter. Maakt u zich maar geen zorgen.’

Ze bleven nog een hele tijd praten en toen het tegen tien liep, nam Rolf afscheid. Hij beloofde voortaan vaker langs te komen. Zij op hun beurt zouden hem spoedig een tegenbezoekje brengen.

‘Verdomme!’ mompelde Rolf op straat. Nu heb ik het hem toch niet durven zeggen. Deze kans krijg ik niet meer. Ik weet mij geen raad. Waarom heb ik het niet durven zeggen? Valse schaamte natuurlijk. Ik wilde mij niet van mijn zwakke kant laten kennen. Een reis voor niets. Allemaal moeite voor niets. Terug naar de rotzooi! Wat een verheven gevoel had hij toch gekregen toen hij daar in die chique buurt liep. Alles ademde rust. Zouden daar ook verslaafden zitten? Hij moest lachen om zijn onnozele gedachten. Hij gaf een speelse trap tegen een stukje hout en stapte toen in zijn auto. Toch voelde hij zich een beetje anders. Hij was even uit de sfeer van alledag weggegaan dat gaf hem moed. Heerlijk, zo'n tocht langs de verlaten akkers. Hij voelde zich nu stukken beter.

‘Ik denk dat ik geen dokter meer nodig heb,’ mompelde hij, ‘ik ben mijn eigen dokter geworden. Of liever gezegd het landschap, de natuur is mijn dokter. God, dit had ik toch eerder kunnen ontdekken. Morgen neem ik Betsy mee naar buiten. Ik begin gewoon opnieuw. Moet je de strakke lucht eens zien. Fris, precies als in Suriname, wanneer de zon daar onder is gegaan en de lucht de stralen van de opkomende maan ontvangt.’ Daar lag Rotterdam. Nu was de stad mooi om te zien. Hij liet zijn gedachten de vrije loop. Hij zag zich met zijn vroegere schoolvrienden op Platabrotjie zitten aan de Waterkant in Suriname. Vaak had hij zitten genieten van de schoonheid van de Surinamerivier.

Hij droomde dan van een reis naar Europa als hij de schepen zag uitvaren. De grote bauxietschepen. Hij had zijn zin gekregen; nu zat hij in Nederland. Paramaribo zou hij voorlopig niet terugzien. Maar eens zou het wel gebeuren. Dan zou hij tot rust komen, rust, rust zoals nu. Hij wilde de stilte van zijn land weer ervaren. De grote eeuwige stilte in de grote savannen, de zwampen, de kleine dorpen langs de bovenrivieren. In de verte lokte zijn land. Hij zag de kade van Paramaribo. Tante Ella stond in de botri taya te raspen voor een pom. Een botri, bottelarij, buttery. Leuk, al de Surinaamse woorden, je kon ze altijd plaatsen. Nog gemakkelijker dan een Nederlands woord. Misschien omdat de taal zo jong is.

‘Ay boy Sranan,’ mompelde hij, terwijl hij naar zijn handen keek. Hij voelde zijn vingers beven en merkte dat de eerste tranen zijn wangen hadden bereikt.